

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI
STAJLARIN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE ETKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Burçin ÖZSAYAR**

İSTANBUL, 2008

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

**MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI
STAJLARIN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE ETKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
Burçin ÖZSAYAR
Öğrenci No:
050712241

Danışman:
Yrd. Doç. Seval AKBIYIK

İSTANBUL, 2008

YEMİN METNİ

Sunduğum Yüksek Lisans Tezimi Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına and içerim. 02.12.2008

Burçin ÖZSAYAR

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

Enstitümüz **İşletme Yönetimi** Anabilim Dalı **Eğitim Yönetimi ve Denetimi** bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden **050712241** numaralı Burçin Özsayar'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI STAJLARIN MESLEKİ GELİŞİMİNE ETKİLERİ**" başlıklı Tezini, Yönetim Kurulumuzun Tarih ve sayılı toplantısında seçilen ve Fakülte binasında toplanan biz jüri/izleme komitesi üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (.....) dakika süre ile aday tarafından takdim edilmiş ve sonuçta adayın tezi hakkında **Oybirliği/Oy Çokluğu** ile **Kabul/Red** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 6 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir...../...../.....(Tarih)

JÜRİ ÜYELERİ

Danışman

.....

Üye

.....

Üye

.....

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI STAJLARIN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE ETKİLERİ

Tezi Hazırlayan: **Burçin ÖZSAYAR**

Özet

Bir toplumun gelişmişlik düzeyine ulaşması ve kalkınması ekonomik gücüyle eş değerde bağlantılıdır. Ekonomik güç ise üretim gücüne, sanayinin gelişimine, teknolojiye ve bu teknolojiye uyum sağlayabilme gücüne dayalıdır. Bu nedenle toplumun gelişebilmesi ve teknolojinin gerektirdiği bilgi düzeyine sahip olarak uyum sağlayabilmesi ayrıca bu donanımı çeşitli teknik araçlar kullanarak iş hayatına yansıtabilmesi gerekmektedir. Bunun yolu da gerekli bilgi ve beceri düzeyine sahip olacak nitelikli eleman yetiştirilmesiyle mümkündür.

Nitelikli eleman yetiştirme amacıyla kurulmuş olan mesleki teknik eğitim okulları, öğrencilerinin kendi branşlarında güncel teorik ve pratik bilgileri almış olarak iş hayatına atılmaları beklentisi içerisindedir. Bu öğrencilerin iş hayatına hazırlanmasında en az okuldaki eğitim ve öğretimleri kadar kendi branşlarındaki mesleki eğitimlerine de yoğunlaşmalarını gerektiren staj eğitimlerinin de büyük önemi vardır. Bildiğimiz gibi hiçbir yapay ortam gerçeğinin yerini tutamayacağından, öğrencilerin yapmış oldukları stajların; mesleki gelişimlerine etkileri çok büyüktür.

Bu araştırma ile meslek lisesi öğrencilerinin yaptıkları stajların; mesleki gelişimlerine etkileri; 2 ayrı endüstri meslek lisesinde, toplam 500 adet 11. sınıfta okuyan ve bir işletmede staj eğitimine devam eden öğrencilere yapılan anket ile öğrencilerin görüş ve düşünceleri doğrultusunda tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda; Staj yapan öğrencilerin gelecekteki iş yaşamlarında yapmak istedikleri meslek ile ilgi daha fazla bilgi ve mesleki beceriye sahip olduklarını, bunun yanı sıra öğrencilerin kişisel bilgi ve becerilerini de sergilemeye imkân kazandıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Staj, Mesleki Teknik Eğitim, Okul İşletme İşbirliği, Nitelikli Eleman

THE EFFECTS OF PROBATIONS TO VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS IMPROVEMENT

Thesis prepared by: Burçin ÖZSAYAR

Summary

The improvement level of the society is so stricted with the economical development power. The economical power is bounded to the production power, development of industry, technology and the concordance power with technology. For this reason, various technical tools for to reflect business life is so needed for the development of the society and the aimed technological level. The way of this is essential data and the training of qualified personel.

The expectation from vocational technical schools, which are founded to train qualified personnel, is to take students a step in business life by taking academic and daily acquaintance. Probation period which is focused on highly intensified professional training is so important for these students to prepare business life career. As we all know that no artificial method take place the truth one so the probation period is the best way in training.

With this research, the utilities of probation period is verified in a survey done in 2 industrial vocational schools comprising 500 students in different areas

As a result of research; students completed probation period have so professional skills and acknowledge for target job in future and also behind of all these facts students have chance to show their personal skills.

Key Words: Probation, Vocational School, School Management Collaboration, Qualified Personnel

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
İçindekiler	I
Tablolar Listesi	VII
Kısaltmalar	VIII
Giriş	1

I. BÖLÜM

EĞİTİM OLGUSUNUN VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL HATLARIYLA İNCELENMESİ

1. EĞİTİME TANIMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM	3
1.1. Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım	3
1.2. Eğitim Öğretim ve Öğrenim İlişkilerine Kavramsal Yaklaşım	4
1.3. Eğitim Sisteminin Çeşitlerine Kavramsal Yaklaşım	5
2. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİME TANIMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM	7
2.1. Mesleki Teknik Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım	7
2.2. Mesleki Teknik Eğitimin Amacına Kavramsal Yaklaşım	9
2.3. Mesleki Teknik Eğitimin Gelişim Sürecine Kavramsal Yaklaşım	10
2.3.1. Türkiye'nin Eğitim Açısından Gelişim Sürecinde; Kalkınma Planlarının Rolü	10
2.3.2. Türkiye'nin Eğitim Açısından Gelişim Sürecinde; Kalkınma Planlarının Önemi	13
2.4. Mesleki Teknik Eğitimin Türkiye'de Bugünkü Durumu	17
2.4.1. Çıraklık ve Yaygın Eğitime Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım	17
2.4.1.1. Çıraklık Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım	17
2.4.1.2. Yaygın Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım	18
2.4.2. Mesleki Teknik Liselere Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım	20
2.4.3. Yükseköğretime Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım	24
2.5. Mesleki ve Teknik Eğitimin; Nitelikli İnsan gücü Yetiştirmedeki Rolüne Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım	25

2.6. Mesleki ve Teknik Eğitimde İstihdam Kavramına Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım	26
---	----

II. BÖLÜM

OKUL VE İŞLETME KURUMLARININ İŞBİRLİĞİNE TANIMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1.MESLEKİ EĞİTİMDE OKUL VE İŞLETME KURUMLARININ İŞBİRLİĞİ	28
1.1. Okul ve İşletme İşbirliğinin Amacına Tanımsal Yaklaşım	28
1.2. Okul ve İşletmelerin İşbirliklerindeki İlişki Biçimlerinin İncelenmesi	29
1.3. Okul ve İşletme İşbirliğinin Tarafllara Sağladığı Yararların İncelenmesi	30
1.3.1 Okul ve İşletme İşbirliğinin Öğrencilere Sağladığı Yararlar	30
1.3.2 Okul ve İşletme İşbirliğinin Okula Sağladığı Yararlar	31
1.3.3 Okul ve İşletme İşbirliğinin İşletmeye Sağladığı Yararlar	32
1.3.4 Okul ve İşletme İşbirliğinin Topluma Sağladığı Yararlar	32
1.4. Öğrenci Merkezli Okul ve İşletme İşbirliği Projelerinin İncelenmesi	33
1.5. Okul ve İşletme Kurumlarının İşbirliğine Yönelik Yasalara Kavramsal Yaklaşım	40
1.5.1. 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Mevzuatının İncelenmesi	40
1.5.2. 4702 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Mevzuatının İncelenmesi	45
2. TÜRKİYE’DE MESLEKİ -TEKNİK EĞİTİM VE İŞLETME KURUMLARININ İŞBİRLİĞİ İLE STAJ YAPARAK MEZUN OLAN ÖĞRENCİLERİN DURUM DEĞERLENDİRİLMELERİ	49
2.1. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının İstihdam Açısından Değerlendirilmeleri	49
2.2. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının Verimlilik Açısından Değerlendirilmeleri	51
2.3. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının Okul ve İşletme İşbirliği Yönüyle Değerlendirilmeleri	53
2.4. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının Toplumsal İşgücü Açısından Değerlendirilmesi	55
2.5. Meslek Lisesi Öğrencilerinin İşletmelerde Yaptıkları Stajların Türk Ekonomisine Katkılarının Değerlendirilmesi	58

III. BÖLÜM

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI STAJLARIN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. YÖNTEM	60
1.1. Araştırma Modeli	60
1.2. Evren ve Örneklem	60
1.3. Araştırmanın Sayıtlıları	61
1.4. Araştırmanın Sınırlıkları	61
1.5. Araştırmanın Amacı	62
1.6. Araştırmanın Önemi	62
1.7. Tanımlar	63
1.8. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması	64
2. ARAŞTIRMA VERİLERİ	65
2.1. Anketin 1. Bölüm Değerlendirmesi	65
2.1.1. Mesleki Eğitim Gören Öğrenci Bilgileri	65
2.1.2. Staj Yapılan İşletme Özellikleri	65
2.1.3. Okul İşletme Öğrenci Koordinasyonu	65
2.2. Anketin 2. Bölüm Değerlendirmesi	75
2.2.1. Staj Yapılan İşletme Tespiti	75
2.2.2. 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Mevzuatı	75
2.2.3. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde Staj Süresinin Etkisi	75
2.2.4. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde İşletme Kazanımları	76
2.2.5. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde Okul Kazanımları	76
2.2.6. Okul İşletme Koordinasyonu	76
2.2.7. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerine Etkiler	76
2.3. Anketin 3. Bölüm Değerlendirmesi	104
3. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	104
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	115
ÖZGEÇMİŞ	120
EKLER	121
Ek.1. Anket Formu	
Ek.2. İzin Yazıları	

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No.</u>	<u>Sayfa</u>
1. 1994–1995 Öğretim Yılında Çıraklık Eğitiminin Sayısal Durumu	18
2. 1994–1995 Öğretim Yılında Yaygın Eğitimin Sayısal Durumu	19
3. 1994–1995 Öğretim Yılında Erkek Teknik Öğretiminin Sayısal Durumu	21
4. 1994–1995 Öğretim Yılında Kız Teknik Öğretiminin Sayısal Durumu	22
5. 1994–1995 Öğretim Yılında Ticaret ve Turizm Öğretim Okullarının Sayısal Durumu	23
6. 1994–1995 Öğretim Yılında Din Öğretimi Okullarının Sayısal Durumu	24
7. İşletmelerde Mesleki Eğitime İlişkin Sayısal Durumu	42
8. Çıraklık Eğitimine İlişkin Sayısal Durumu	43
9. Türkiye’de ve Dünyada Eğitim Kurumlarına GSYİH’ dan Yapılan Harcamalar İle Öğrenci Başına Yapılan Eğitim Harcamaları (1993)	56
10. Kişi Başına İşgücü Verimliliği ve Kamu Eğitim Harcamaları	57
11. Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Yüzde Dağılımları	66
12. Öğrencilerin Branşlarına İlişkin Yüzde Dağılımları	67
13. İşletmedeki Stajyer Sayısına İlişkin Yüzde Dağılımları	68
14. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Gördükleri İşletmede Sorumlu Eğitim Sorumlusunun Varlığına İlişkin Yüzde Dağılımları	69
15. Öğrencilerin Sorumlu Koordinatör Öğretmeninin Okul-İşletme-Öğrenci Arasındaki Koordinasyon Yeterliliğine İlişkin Yüzde Dağılımları	70
16. Öğrencilerin Staj Yaptıkları Kurumlar Tarafından Sağlanan Sosyal İmkânlarla İlişkin Yüzde Dağılımları	71

17. Öğrencilerin Diploma İlköğretim Notlarına İlişkin Yüzde Dağılımları	72
18. Halen Son Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Branşlarını İsteyerek Seçip Seçmediklerine İlişkin Yüzde Dağılımları	73
19. Halen Son Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Branşlarının Gelecekte Kendilerine Sağlayacağı Yararlar Hakkındaki Bilgilerine İlişkin Yüzde Dağılımları	74
20. Öğrencilerin Staj Yaptıkları İşletmelerin Okul Tarafından Belirlenip Belirlenmediğine İlişkin Yüzde Dağılımları	77
21. Öğrencilerin Staj Yerlerini Bulmalarının Kolay Olup Olmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları	78
22. Öğrencilerin Staj Yapacakları İşletmeleri Bulma Konusunda Yapmış Oldukları Araştırmaya İlişkin Yüzde Dağılımları	79
23. Öğrencilerin 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Hakkındaki Bilgilerine İlişkin Yüzde Dağılımları	80
24. Staj Süresinin Bir Yıl Olmasının Deyim İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları	81
25. Staj Süresinin Öğrencinin Gelecekte Yapacağı Meslek Tercihini Belirlemesine İlişkin Yüzde Dağılımları	82
26. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Gördükleri İşyerlerinde Çalışan Diğer Personelin, Öğrencilerin Mesleki Becerilerini Kazanmalarındaki Yardımlarına İlişkin Yüzde Dağılımları	83
27. Öğrencilerin İşyerlerinde Kazanmış Oldukları Mesleki Beceri İle Okulda Kazanmış Oldukları Mesleki Becerilerinin Kıyaslanmasına İlişkin Yüzde Dağılımları	84
28. Öğrencilerin Okulda Kazanmış Oldukları Mesleki Becerinin İşyerinde Kazanmış Oldukları Mesleki Beceriye Göre Daha Fazla Olmasına İlişkin Yüzde Dağılımları	85
29. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Gördükleri İşyerlerinde Çalışan İş Arkadaşlarının Öğrencilere Karşı Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Yüzde Dağılımları	86

30. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu Kurumda Alanı İle İlgili Araç Ve Gereçleri Bulabilmesine İlişkin Yüzde Dağılımları	87
31. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu İşyerindeki Bütün Araçların Kullanmasında İzin Verilip Verilmemesine İlişkin Yüzde Dağılımları	88
32. Öğrencilerin Okullarda Görmedikleri Makine Ve Aletleri İşyerlerinde Tanıma Fırsatına Sahip Olup Olmadıklarına İlişkin Yüzde Dağılımları	89
33. Öğrencilerin Kullanmaları Gereken Araç Ve Gereçler Hakkındaki Gerekli Deneyimi İşyerlerinde Kazandıklarına İlişkin Yüzde Dağılımları	90
34. Öğrencilerin Yapmış Oldukları Stajın Yapmayı Planladıkları İş İle İlgili Kendilerine Katmış Olduğu Bilgi Ve Beceriye İlişkin Yüzde Dağılımları	91
35. Öğrencilerin İşyerinde Kazandığı Deneyim İle Kendi Alanının Gelecekte Kendisi İçin Uygun Olup Olmadığına İlişkin Fikirlerinin Yüzde Dağılımları	92
36. İşletmenin Okula Vermek Üzere Öğrenci İle İlgili Gelişim Tablosu Düzenleyip Düzenlemediğine İlişkin Yüzde Dağılımları	93
37. Öğrencinin Yapmış Olduğu Stajın Eğitim Almış Olduğu Meslek Üzerine Gelecek Kurmadaki Rolüne İlişkin Yüzde Dağılımları	94
38. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu Kurumun Koşulları İyi Olduğu İçin İşletmede Kalmasına İlişkin Yüzde Dağılımları	95
39. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu Kurumun Koşullarını Uygun Bulmadığı İçin Okul Bitince Farklı Bir İşyerinde Çalışmayı Düşünmesine İlişkin Yüzde Dağılımları	96
40. Öğrencinin Stajı Bitirdikten Sonra Mezun Olduğu Takdirde Farklı Bir Dalda Çalışmak İstemesine İlişkin Yüzde Dağılımları	97
41. Öğrencinin Okulda Almış Olduğu Eğitim-Öğretimin Mesleğine Eğilimini Arttırdığına İlişkin Yüzde Dağılımları	98
42. Öğrencinin Okulda Yeteri Kadar Mesleki Eğitim Görüp Görmediğine İlişkin Yüzde Dağılımları	99

43. Koordinatör Öğretmenin İşletmede Mesleki Eğitimin Gelişmesi Aşamasında Öğrenciye Yeteri Kadar Yardımcı Olup Olmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları	100
44. Öğrencinin Mesleki Eğitim Gördüğü İşletmede Öğretim Programına Uygun Üretim Ve Hizmet Verip Vermediğine İlişkin Yüzde Dağılımları	101
45. Öğrencinin Staj Yaptığı Kurumda Kişisel Becerilerini de Sergileme İmkânı Bulup Bulmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları	102
46. Staj Yapılan İşletme Kurumlarının Öğrencileri Gelecekle İlgili Meslek Tercihinde Olumlu Yönde Etkilerine İlişkin Yüzde Dağılımları	103

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
a.g.k.	Adı Geçen Kitap
a.g.m.	Adı Geçen Makale
bkz	Bakınız
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi
MEKSA	Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı
METEP	Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi
METGE	Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
MTEM	Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu
LİMME	Lise Mezunlarını Meslek Edindirme
OSANOR	Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitim Projesi
TİSK	Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu
MYO	Meslek Yüksek Okulu
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü

GİRİŞ

Tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de teknolojik ve bilimsel gelişmeler hızla ilerleyerek devam etmektedir. Bu gelişmelerin en belirgin etkisi de iş yaşamında görülmektedir. Ayrıca gelişmelere bağlı olarak dünya ekonomisi küreselleşmekte ve bu denli rekabet üstünlüğü artmaktadır. Yaşanılan gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan işlerde sürekli değişkenlikler mevcuttur.

Bir işletmenin artan rekabet karşısında ayakta durabilmesi için yaşanan gelişmelere ve yeniliklere hızla adapte olması gerekmektedir. Bu gelişmelere ve yeniliklere uyum sağlanabilmesi içinse etkin bir mesleki eğitimin gerekliliği şüphesiz kaçınılmazdır. Nitelikli eleman yetiştirmede mesleki eğitimin önemi büyüktür. Gelişmekte olan toplumumuzun sanayiye öncelik vermiş olması bu alandaki mesleki ve teknik eğitime sahip olan nitelikli elemanlara duyulan ihtiyacı ve talebi de arttırmaktadır.

Bu aşamada iş dünyasının gereksinim duyduğu nitelikli eleman gücünün yetiştirilmesinde gerekli eğitim ortamının sadece okulda alınan eğitimle sağlanması mümkün değildir. Bu nedenle içinde bulunan durum iş dünyası ile eğitim kurumları arasında bir iş birliği sağlanmasını zorunlu kılmaktadır. Oluşturulan işbirliği ile gerçekleştirilen düzenli staj eğitimleri, sanayimizin ihtiyaç duyduğu nitelikli eleman desteğine, üretimde kalite ve verimlilik artışının sağlanmasına, işsizlik oranlarının azaltılmasına, çağın teknolojik gelişmelerine hızla uyum sağlanabilmesine büyük ölçüde etki sağlamaktadır.

Genç nüfus çoğunluğunun yüksek olduğu ülkemizde, bir o kadar da genç işsizlik oranının fazla olduğu gözlenmektedir ve bu durumsa insan kaynaklarının verimli bir şekilde kullanılmadığını ortaya koymaktadır. Bu durumu ortadan kaldırmak için eğitim kurumları ile işletmeler arasında sağlıklı ilişkiler kurularak genç nüfusu iş hayatının ihtiyaçlarına göre yetiştirmek ilgili taraflarca kabul edilen bir gerekliliktir.

Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim geçmişten günümüze pek çok değişikliğe uğramıştır. Günümüzdeki koşullara uyum sağlamak ve belirtilen nedenler dolayısıyla kalkınma hızına uyum sağlayabilmek ve iş hayatıyla mesleki teknik eğitim kurumları

arasındaki etkileşimi geliştirmeye yönelik mevcut düzenlemeleri kapsamına alan bir yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir. 3308 sayılı yasa bu düzenlemelerin somut ürünüdür.

3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu'ndaki düzenlemelerle hem çıraklık sistemi hem de meslek eğitimi yapan liselerde uygulama ağırlıklı bir model yasal olarak belirlenmiştir. Bu nedenle meslek liselerine mesleki eğitimle ilgili beceri eğitimi yapılması için işletmelerde staj yapma zorunluluğu getirilmiştir. İşte bu nedenlerden dolayı meslek lisesi öğrencilerinin işletmelerde yapılan stajların; mesleki gelişimlerine etkilerini belirlemek için araştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Araştırma işletmelerin mesleki eğitim üzerindeki etkisini belirlemek için işletmelerde staj uygulamasına tabi olan meslek lisesi öğrencilerinin bu konuya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla planlanmış ve uygulanmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde eğitim olgusuna, eğitim öğretim ilişkilerine ve eğitim sisteminin çeşitlerine tanımsal ve kavramsal yaklaşım açıklanmıştır. Bununla birlikte Mesleki Teknik Eğitim olgusunun tanımı, amacı ve Türkiye'deki mesleki teknik eğitimin bugünkü durumu, ayrıca mesleki teknik eğitimin nitelikli insan gücü yetiştirmedeki rolü ve istihdam kavramına tanımsal ve kavramsal yaklaşım konuları bu bölümde işlenmiştir.

İkinci bölüm ise araştırmanın ana konusu ile bağlantılı bölümdür. Bu bölümde okul ve işletme kurumlarının işbirliğinin tanımı, amacı, taraflara sağladığı yararlar açıklanmıştır. Bu bölümde yer alan diğer bir konu ise okul ve İşletme kurumlarının işbirliklerine yönelik yasaların incelenmesidir. Ayrıca Türkiye'de mesleki teknik eğitim ve işletme kurumlarının işbirliği ile staj yaparak mezun olan öğrencilerin durum değerlendirmeleri genel kapsamı ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölüm yapılan araştırmaya ayrılmıştır. Burada araştırmanın kapsam ve mahiyeti verilmiş, yöntemle ilgili bilgiler açıklanmış, elde edilen veriler istatistik metotlardan yararlanılıp tablolaştırılarak her bir tablo yorumlanmış ve araştırmanın sonucu belirtilmiştir. Son olarak yapılan araştırmanın sonucuna göre önerilerde bulunulmuştur.

I. BÖLÜM

EĞİTİM OLGUSUNUN VE TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL HATLARIYLA İNCELENMESİ

1. EĞİTİME TANIMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1.1. Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım

Eğitim insanın ilk doğumundan ömrünün sonuna kadar gelişerek devam eden bir etkinliktir. Toplumlarda kültürel devamlılığın sağlanması ve kültürel birikimlerin nesilden nesile aktarılması, eğitim yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Eğitim olgusu, toplumdan topluma farklı anlam ve önem ifade eder. Bu nedenle eğitim ile ilgili pek çok tanım vardır. Geçmişten günümüze düşünürler ve eğitimciler eğitimi farklı şekillerde tanımlamışlardır. Bunlardan bazıları aşağıdaki paragraflarda verilecektir.

İlkçağ düşünürlerine göre eğitim; yaşamak için gerekli bilgilerin öğretilmesi ve erdemli kişilerin yetiştirilmesini ifade ediyordu. Bu dönemin düşünürlerinden Platon (Eflatun). “Eğitim bedene ve ruha yetenekli olduğu yetkinliği (mükemmeliyeti) vermektir.”¹ demektedir.

Ortaçağda düşünürler çağın din ağırlıklı düşünce sisteminden etkilenerek dini inanışa dayalı bir eğitim görüşünü savunmuşlardır.

John Locke (17.yy.) göre, Eğitimde gözlem ve deneye yer verilmelidir,

J. J. Rousseau (18.yy.) göre, Eğitim doğaya göre insan yetiştirmektedir,

XX.y.y. eğitimcilerinden John Dewey “Eğitim yaşam demektir, yaşama hazırlık değil. Eğitimin amacı çocuğa düşünmeyi öğretmektir, ne düşüneceğini değil.”² demektedir. Bu sözleriyle tanımdan çok eğitim hakkındaki düşüncesini özetlemektedir.

¹ Binbaşıoğlu, C., **Genel Öğretim Bilgisi**, 3. B., Ankara, 1983, s.28.

² Binbaşıoğlu, **a.g.e.**, s.29

Günümüz bilim adamlarının da eğitim hakkındaki görüşlerine kısaca değinmek istiyoruz.

Eğitim bir eşyanın, varlığın üzerinde uğraşarak ona istenilen ve amaca uygun olan yönü ve şekli vermek demektir.³

Eğitimi genel ve özel olarak iki gruba ayırmaktadır. Genel eğitimde amaç, bireyi genel olarak geleceğe hazırlamak, toplumsal yapının geçmişteki özelliklerini gelecek kuşaklara aktarmaktır. Özel eğitim ise özellik ve yeteneklerin kazandırılmasını amaçlamaktadır.⁴

Eğitimi en geniş anlamı ile düşünecek olursak bireyin katılım yoluyla getirdiklerinin dışarıda kalan her şey eğitimidir veya bir eğitim ürünüdür.

Eğitim bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır.⁵

Bu tanımlardan yola çıkarak eğitimi şu şekilde tanımlamak mümkündür: Eğitim; bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesine yönelik, toplumsal ve bireysel amaçlara uygun davranış değiştirme sürecidir.

1.2. Eğitim-Öğretim ve Öğrenim İlişkilerine Kavramsal Yaklaşım

Eğitim kavramının alanı çok geniş olduğu için bütün toplumlarda aynı şekilde kabul edilmiş tanımı yoktur. Bu nedenden dolayı eğitim kavramı bazı kavramlarla karıştırılmakta ve bu kavramların yerine kullanılmaktadır. Bu yüzden aşağıda eğitim kavramı ile benzer öğretim ve öğrenim kavramları arasındaki ilişkilerine kavramsal yaklaşımda ve aralarındaki farklılar üzerine durulacaktır.

Eğitim ve öğretim sözcüğüne baktığımızda bu iki sözcük çoğu zaman yanlış olarak birbirinin yerine kullanılmakta ve anlamları birbirine karıştırılmaktadır. Oysa bireyin

³ Öztabağ, L., **Eğitim Sosyolojisi**, 2.B., 971, s.11.

⁴ Erdoğan, İ., **İşletmelerde Davranış**, İstanbul, İ.Ü. İşletme Fak. Yay., No: 242, 1991, ss.102-103

⁵ Tezcan, M., **Eğitim Sosyolojisi**, 5. B: Ankara, Bilim Yayınları, 1988, s.4.

yaşamı boyu süren eğitiminin, okulda, planlı ve programlı olarak yürütülen kısmı bireyin öğretimini oluşturur.⁶

Öğretim belli bir amaç ve planda ‘‘uygun bir ortam içinde’’ kişinin davranışlarını değiştirme sürecidir.⁷

Özetlersek eğitimde bilgi dâhil her türlü tecrübe üzerinde durulur; bu tecrübeler tesadüfî olabilir. Tesadüfî tecrübeler ise eğitsel olabilir, fakat olmayabilir de, öğretim ise güdümlüdür, planlıdır, programlıdır, desteklidir. Öğrencinin öğretmen ile onun sağladığı ortamla etkileşimi önem taşır. Öğretimde bütün öğrenme tecrübelerinin eğitsel olması esastır.⁸

Eğitim amaçları öğrenme yoluyla gerçekleştirilir. Öğrenmenin içeriğini amaçlar belirler. İçerik kültürden kültüre değişebilir. Fakat öğrenme evrenseldir.⁹

Öğrenme değişik biçimlerde tanımlanmakla beraber psikologların çoğu öğrenmenin bireyin çevresiyle etkileşim kurması sonucu oluştuğu ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği görüşünde birleşmektedir.¹⁰

Özetleyecek olursak, eğitim ve öğretim öğrenme yoluyla gerçekleşmektedir. Öğrenme ise eğitim ve öğretimin temelidir.

1.3. Eğitim Sisteminin Çeşitlerine Kavramsal Yaklaşım

Eğitim sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki grupta toplanabilir. Örgün eğitim; okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretimi ifade eder. Yaygın eğitim ise Örgün eğitim yanında ya da dışında düzenlenen tüm eğitim faaliyetlerini ifade eder.

Örgün eğitim ve Yaygın eğitim kavramlarını açıklayacak olursak, örgün eğitim kurumları okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, yüksek öğretim kurumlarını içermektedir.

⁶ Varış, F., **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları, No: 159, 1988, s. 18.

⁷ Binbaşıoğlu, C., **Eğitim Psikolojisi**, Ankara, 1978, s.4.

⁸ Varış, **a.g.e.**, s. 18.

⁹ Fidan, N.- Özden, M., **Eğitim Bilimine Giriş**, 2.B., Repa Yay., Ankara, 1987, s. 13.

¹⁰ Fidan - Özden, **a.g.e.**, s. 13.

Okul öncesi eğitimi zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların bedensel zihinsel ve sosyal gelişimini, planlanmış bir ortam içinde sağlayan ve onları ilköğretime hazırlayan bir eğitim kademesidir. ¹¹

İlköğretim genel olarak 7–14 yaşındaki çocukların eğitimini kapsar. 1924 yılından itibaren ilköğretim 5 yıl olarak tespit edilmiş ve bu eğitim ilkokullarda yapılmıştır. 1973 yılında yürürlüğe giren Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ilköğretim süresi beş yıldan sekiz yıla çıkarılmış Temel Eğitim olarak değiştirilmiştir. Temel Eğitim okulları beş yıllık birinci kademe ile üç yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından meydana gelir. Birinci kademe sonunda ilkokul, ikinci kademe sonunda temel eğitim diploması (ortaokul diploması) verilmektedir. ¹²

Ülkemizde ortaöğretim kurumları üçer yıllık liselerdir. Yalnız teknik liseler dört yıllıktır. Liseler programına göre lise, teknik lise, meslek lisesi gibi adlar alır. Bu öğretim kademesi özel okullar hariç parasızdır. Ancak zorunlu değildir. ¹³

Yükseköğretim, Milli Eğitim Sistemi içinde ortaöğretime dayalı en az dört yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür. Yüksek öğretim, eğitim sisteminin en üst kademesini oluşturur. Bir ülkenin kalkınması için gerekli olan çeşitli mesleklerin en iyi biçimde yürütülmesini sağlayacak yapıcı ve yaratıcı insan gücünün yetiştirilmesinde yüksek öğretim kurumları öğrencilerine yalnız hazır bilgi vermekle yetinmez. Ülkenin sorunlarını bilimsel yöntemlerle çözümlenecek, topluma önderlik edecek, araştırmacı elemanlar yetiştirir. ¹⁴

Yaygın eğitim, örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen biçimsel eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitimde belli bir yaş sınırı yoktur. Her yaş grubu için (çocuk, genç, yetişkin vb.) yaygın eğitim faaliyetleri düzenlenebilir.

Ülkemizde yaygın eğitim büyük ölçüde yetişkinlere okuma yazma öğretme ve gençlere bir meslek kazandırma işlevini yerine getirmektedir. ¹⁵

¹¹ Fidan - Özden, **a.g.e.**, s. 233.

¹² Cicioğlu, H. A., **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim** Ankara, 1983, s. 131.

¹³ Fidan - Özden, **a.g.e.**, s. 238.

¹⁴ Fidan - Özden, **a.g.e.**, s. 242.

¹⁵ Fidan - Özden, **a.g.e.**, s. 248.

2. MESLEKİ TEKNİK EĞİTİME TANIMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM

2.1. Mesleki Teknik Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım

Mesleki teknik eğitim genel anlamda, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir.

Toplumların gelişmişlik düzeyinde bu kadar önem taşıyan mesleki ve teknik eğitimi daha iyi değerlendirebilmek için günümüz bilim adamlarının mesleki teknik eğitimle ilgili görüşlerine ve tanımlara kısaca değinmek istiyoruz.

“Mesleki eğitim bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle bireyin kabiliyetlerini zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönlerden geliştirme sürecidir.”¹⁶ diyerek tanımlamaktadır.

Çağdaş anlamda mesleki eğitim birey yaşantılarının sağlanmasında belirli bir meslek alanında bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandıran ve birey kabiliyetlerini çeşitli yönleriyle geliştiren bir eğitim sürecidir.

Mesleki teknik eğitimin toplumla bireyi bütün olarak gören bir bakışla değerlendirilmesi, bu eğitimin yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır. Bu anlayışla yapılan yeni tanımlamaya göre,

Mesleki teknik eğitim meslekle ilgili deneyimleri, görsel uyarıları, duygusal bilinci, bilişsel verileri ve psikomotor becerileri sağlayan ve aynı zamanda insanın niteliklerini ve yeteneklerini tanıyıp anlamasına, kendisini iş dünyasında kabul ettirip varlığını sürdürmesine ilişkin mesleki gelişim süreçlerini güçlendiren bir eğitimidir.¹⁷

¹⁶ Doğan, H.- Alkan, C.- Sezgin, İ., **Mesleki ve Teknik Eğitimin Prensipleri**, Ankara, A.Ü. Eğitim Fak. Yay., No: 90, 1988, s.2.

¹⁷ Özdil, İ., “Teknoloji Yoğun bir Çağda Mesleki-Teknik Eğitimin Yönetimi ve Profesyonel Kadro”, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi, Ankara, 24–28 Eylül 1990 Bildirileri, **Eğitim Teknolojisi**, Ankara, 1993, ss.289–297

Mesleki ve teknik eğitim, birey, toplum ve iş yaşamının gereksinimlerini dengeleyici bir biçimde karşılamayı amaçlayan bir eğitim sürecidir. Bu amacı gerçekleştirmek için öğrenim ortamını hazırlayarak insan gücünde gerekli becerileri geliştirmek yoluyla istenilen davranışları oluşturmaktadır.¹⁸

Sanayideki hızlı değişiklikler, insan gücünün pratik ve teorik eğitim yoluyla mesleki bilgi ve becerilerini ve yeteneklerini geliştirmelerini gerektirmektedir. Teknolojik gelişmeler insan gücünün bilgilerinin kısa zamanda eskimesine yol açarken, aşırı uzmanlaşma insan gücünün mesleki hareketliliği yönünden bir güçlük kaynağı oluşturmuştur. Bu gelişmeler mesleki ve teknik eğitimin, tek bir meslek için eğitim verme niteliğinin kaybolmasına neden olmuş çok amaçlı bilgi ve beceri vermeye yönelmiştir.¹⁹

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) 17 – Ekim 23 Kasım 1974 tarihleri arasında Paris’te yaptığı Genel Konferansında teknik ve mesleki eğitimle ilgili olarak üye devletlere öneride bulunmuştur. Öneri kararında teknik ve mesleki eğitim ifadesi kapsamlı bir terim olarak kullanılmıştır. Buna göre mesleki ve teknik eğitim, genel eğitime ek olarak, eğitim sürecinin teknolojiler ve bunların dayandığı bilim dallarındaki yapılan öğrenimi ve sosyoekonomik yaşamın çeşitli kesimlerindeki mesleklerle ilgili uygulamaya dönük becerilerin, davranışların, anlayışın ve bilginin kazanılmasına ilişkin boyutlarını da içermektedir.²⁰

Özetle, mesleki ve teknik eğitim bir toplumda bireyin ve iş hayatının ihtiyaçlarını dengeli bir biçimde karşılamayı hedefleyen bir eğitim biçimidir. Bir toplumun kalkınmasında, gelişmesinde ağırlık verilmesi gereken oldukça önemli bir konudur.

2.2. Mesleki Teknik Eğitimin Amacına Kavramsal Yaklaşım

“Mesleki ve teknik eğitim, teknolojik gelişmelere uygun olarak bireylere iş hayatındaki belirli bir meslekle ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını kazandıran ve bireylerin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim sürecidir. Bu tanıma göre,

¹⁸ Orman, M., “Türkiye’de Meslek ve Teknik Eğitim Nasıl Olmalıdır? Öneriler”, **Teknik Eğitimin Dünü, Bugünü ve Geleceği**, İ.T.Ü., İstanbul, 24, 25, 26 Ekim 1983, s. 1-19.

¹⁹ Kaptan, S., “Türkiye’de Yüksek Öğrenim Reformu ve İnsan gücü Potansiyeli”, **DPT, SPB Planlama Dairesi Yayınları**, No: 202, Mart 1986, s.53.

²⁰ Özdi, İ., “Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunları/Çözümler/Ulusal/Evrensel Perspektif”, **MEB Çıracılık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi Hazırlık Dokümanı**, Ankara, 1990, s.25.

mesleki ve teknik eğitim yoluyla kişilerin yeteneklerinin geliştirilerek belirli bir meslek edinmeleri amaçlamaktadır.”²¹ Ansiklopedik Eğitim Sözlüğünde Meslek Eğitimi bir kimsenin belli bir mesleğe uyumunu ve o mesleğin başarılı bir üyesi olmasını sağlamayı amaç edinen eğitim, Teknik eğitim ise bir tekniğin usul ve becerilerinin öğretilmesidir, şeklinde tanımlanmıştır.²²

Temel mesleki eğitim iş hayatının talebi ile uyumlu olarak bir meslek alanında işe giriş için gerekli asgari mesleki davranışları kazandırmayı amaçlar. Temel mesleki eğitimde derinlik değil, mesleki genişlik esastır. Mesleki derinlik bireyin bir dalda uzmanlaşmasını ifade etmektedir. Mesleki uzmanlık eğitimi, çağdaş mesleki sistemlerinde ileri meslek eğitiminin işlevi olarak kabul edilmektedir. Bireyin bir dalda eğitimi bilimin ve teknolojinin hızlı değişmesine dayalı olarak istihdamda ve bireyin değişime uyumunda güçlükler yaratmaktadır. Bireyin bir meslek alanında temel mesleki yeterlilikleri kazanması ona istihdamda esneklik ve değişikliklere uyum gücü kazandırmaktadır.²³

Mesleki teknik eğitimin esas amacı, endüstride kullanılan insan gücünü hazırlamaktır. Endüstride kullanılan üretim metotları araç ve gereçler değiştikçe, yetiştirilen insan gücünün özellikleri de değişmektedir. Bu bakımdan mesleki ve teknik eğitim, teknoloji ve bilimsel çalışmalar arasında çok yakın bir ilişki bulunmaktadır.²⁴

Ülkelerin gelişmesinde ve kalkınmasında sanayileşmenin temel unsuru olan bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına sahip yüksek verimi gerçekleştirecek kalifiye insan gücünün yetiştirilmesi gerekmektedir. Kalifiye elemanların bilgi ve becerisi, ekonomik başarının temelidir. Mesleki eğitimin bir taraftan insanlara başarılı bir meslek yolu hazırlamak diğer yandan ekonomiye vasıflı eleman yetiştirmek gibi amacı vardır.

²¹ Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, İşletmelerde Meslek Eğitimi Ders Notları, Ankara, 1988, S. 1.

²² Alaylıoğlu, R.- Oğuzkan A.F., **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**, İnkılâp Aka Yayınları, 1973, s. 185.

²³ TİSK, Mesleki Eğitim Sistemimiz ve İşletmelerde Beceri Eğitimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri Raporu 2005

²⁴ Doğan, H.-Ulusoy, A.-Hacıoğlu, F., Okul Sanayi İlişkileri, Ankara, 1997, s. 6.

2.3. Mesleki Teknik Eğitimin Gelişim Sürecine Kavramsal Yaklaşım

2.3.1. Türkiye'nin Eğitim Açısından Gelişim Sürecinde; Kalkınma Planlarının Rolü

Türkiye'de mesleki eğitimin gelişimini iki ana bölümde inceleyebiliriz. Bunlar cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası dönemlerdir. Her iki ayrı döneme baktığımızda birbirlerini tamamlayıcı niteliklerde olup birlikte çağdaş Türk mesleki ve teknik öğretiminin temelini oluşturmuşlardır.

Diğer toplumlarda olduğu gibi Türk toplumunda da meslek eğitimi, çırak-kalfa-usta sistemi içerisinde yürütülmüştür. Önceleri babadan oğla devredilen ve baba mesleğini sürdürme biçimde başlatılan sanat öğrenimi, Anadolu'nun Türkleşmeye başlamasından sonra çıkan sosyoekonomik şartların gereği olarak esnaf ve sanatkârların bir dayanışması sonucunda XIII. yüzyıl başlarında kurulan Ahilik teşkilatı ile sürdürülmüştür. Türk milli kültür ve karakterine çok uygun olan bu teşkilat, Anadolu'ya yerleşen Türklerin yerli halk tarafından icra edilen sanat ve ticaret karşısında tutunabilmelerini, sanatlarını sürdürebilmelerini esnaf ve sanatkârlar arasında birlik ve beraberliği sağlamaları açısından çok etkili olmuştur.²⁵

Bu teşkilatı biraz daha ayrıntılı olarak incelersek; Bu kuruluş XIII. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar Lonca örgütü olarak toplumun ekonomik ve ticari kesimindeki oluşumları düzenlemiştir.²⁶

Terim olarak Ahilik, Anadolu'da XIII. yüzyılda kurulup belli bir süre içinde belli kurullarla işlemiş esnaf ve sanatkârlar birliğini ifade eder.²⁷

Ahilik orta çağlarda Anadolu'nun sosyal yaşantısının düzenlenmesinde büyük rol oynamıştır. XIII. yüzyılın ortalarından başlayarak Türk gençlerini aylak kalmaktan ve türlü kötü akımların etkisinden kurtarmak, aynı zamanda o zamanlar devletin çok ihtiyacı

²⁵ Tanrıkulu, N., **Teknik Öğretimin Dünü Bugünü Geleceği**, Teknik Öğretim Ulusal Kongre Bildirileri, (24-25-26 Ekim 1983) İstanbul, 1983, s. 1

²⁶ Çağatay, N., **Bir Türk Kurumu Olan Ahilik**, "2.B., Konya, Selçuk Üniv. Yayınları, s. 51.

²⁷ Çağatay, a.g.e., s. 52.

bulunan asgari güce katkıda bulunmak için organize edilmiş olan Ahi kuruluşu, çok yönlü sosyal bir yapıya sahiptir.

17. yy. başlarından itibaren Osmanlı Devletinde başlayan ekonomik ve sosyal sarsıntılar ahi birliklerini zaafa uğratmıştır. Bir taraftan iç piyasada ucuz yabancı mamullerin çoğalması, devletin çalışma hayatına yoğun müdahalesi, asker ve çiftçilere de esnafılık imkânı tanınması, baskı altında kalan ahilik sisteminde çözümlere yol açmış ve loncalaşma dönemi başlamıştır.

Lonca hammaddenin yapıldığı ve dağıtımının yapıldığı yere verilen isimdi. Loncaların kuruluşunun ana gayesi, tüccar ve sanatkârlardan üyeleri olanların haklarını korumaktı. Mesleğin en kutsal yeri, sanatkârın yetiştığı, sözgelimi, demircinin örsü, kunduracının tezgâhıydı. Bu teşkilatlarda yalan, hile, gayri meşru kazanç sağlama vb. kötü alışkanlıklara yer yoktu. Loncaların iş ahlakı değişmez bir kuraldı. Kanaatkârlık, el işçiliğine değer vermek, meslekte yüz ağartıcı başarıyı önemsemek, geleneklere ve disipline bağlı kalmak, meslek sırrını saklamak gibi kuralları örnek verebiliriz.²⁸

Osmanlı Türkiye'sinde 1727 yılından itibaren sanayi ve ticaret esnafı teşekkülü olarak gediklere rastlanmaktadır. Gedik, tekel ve imtiyaz anlamına gelir. Bu sisteme göre, kendilerine imtiyaz verilenler dışında belirlenen işi kimse yapamaz, malı başkası satamaz. Bu yetki gedik teşkilatına devlet tarafından verilmekte idi. Aleyhlerindeki tüm gelişmelere rağmen adı geçen teşekküller uzun süre varlıklarını sürdürebilmek için direnmiş, ancak sanayi ihtilali sonra ortaya çıkan süratli gelişmeler karşısında varlıklarını koruyamamışlardır. Ancak günümüzde küçük esnaf ve sanatkârlar arasında hala bazı geleneklerin sürdürülmekte olduğu görülmektedir.

Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte devlet, mesleki ve teknik eğitimin durumu ile ilgilenmeye başlamıştır. I. Dünya savaşında ve kurtuluş savaşında teknik eleman eksikliğinin meydana getirdiği sorunların fazlasıyla yaşanmış olması, ekonomik ve sosyal gelişme için bireylerde yeni yeteneklerin geliştirilmesi zorunluluğu ve genel becerili işçi düzeyinde nüfus artması sonucunda boşluğu doldurmak ihtiyacı mesleki eğitim üzerinde dikkatlerin yoğunlaşmasını gerektirmiştir.²⁹

²⁸ Doğan, H.-Cevat, A.-Sezgin, İ., **Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri**, Ankara, 1980, ss. 21-22.

²⁹ Doğan, H. **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, İstanbul, 1983, s. 360.

1960 yılı, mesleki ve teknik öğretim örgütüne eğitimin bütünü içinde gereken ağırlığı kazandırmak, ülkenin değişen ve gelişen ekonomik ve toplumsal koşullarına göre yeniden örgütlenme dönemi olmuştur.³⁰

1960’larda planlı kalkınma politikasının benimsenmesiyle, meslek eğitime, özellikle de mesleki ortaöğretimin geliştirilmesine, ağırlık ve öncelik verilmesi hedeflenmiştir. Kalkınma planlarında, mesleki ve teknik öğretimin insan gücü gereksinimlerine uygun olarak geliştirilmesi öngörülmüştür. Özellikle Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planından itibaren öğretim türlerine göre teknik insan gücünün eğitimi için sayısal hedefler belirlenmiştir. Ancak birçok araştırma ve inceleme, kalkınma planlarında yer alan mesleki eğitime ilişkin sayısal ve nitel hedeflerin gerçekleştirilemediğini göstermiştir.³¹

Türkiye’de mesleki eğitim ve yetiştirme okul modeli ile piyasa modelinin birbirinden kopuk ve ayrı ayrı yürütüldüğü görülmüştür. Bir yanda küçük sanayi ve işyerleri içinde çıraklık sistemine dayalı olarak kalfa ve usta unvanlarına sahip nitelikli insan gücü yetiştirilirken, öte yanda örgün eğitim sistemi kapsamındaki meslek okullarında nitelikli ara insan gücü yetiştirilmektedir.³²

1977 yılında çıkarılan 2089 sayılı çırak, kalfa ve ustalık yasanınca oluşturulan kurullar yoluyla mesleki ve teknik eğitimin, iş ve hizmet alanlarıyla ilişkisi kurularak ülkenin bugünkü ve gelecekteki gereksinimlerine uygun yapıya kavuşturulması ve bu gereksinimleri karşılayabilecek biçimde etkin bir eğitimin yapılması amaçlanmıştır.³³

1986 yılında yürürlüğe giren “3308 sayılı çıraklık ve meslek eğitimi kanunu” ile ülkemizde çıraklık ve meslek eğitimi uygulamaları yeni bir sisteme oturtulmuştur.³⁴

³⁰ Alkan, C.-Doğan, H.-Sezgin, İ., **Mesleki ve Teknik Eğitimin Prensipleri**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 61, Ankara, 1976, s.184.

³¹ Ünal, L.I., “Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik Değeri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1988, S.: 3, s. 89.

³² Baloğlu, Z., “Sanayileşmede Eğitimin Rolü ve Önemi Nedir?”, **TED Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları Türk Eğitim Derneği 15. Eğitim Toplantısı**, 28–29 Kasım 1992, Ankara, ss. 20–21.

³³ Aktuğ, H., “Mesleki ve Teknik Eğitimin Bugünkü Durumu, Ülkemizdeki Uygulama”. **Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 126, Ankara 1983, s. 29.

³⁴ **16. Milli Eğitim Şurası, Ön Komisyon Raporları**, Milli Eğitim , Ankara, 1998, s. 83.

2.3.2. Türkiye'nin Eğitim Açısından Gelişim Sürecinde; Kalkınma

Planlarının Önemi

Ekonomik sistemin gereksinme duyduğu nicelik ve nitelikte insan gücünü eğitim sisteminde yetiştirilmesini sağlamak için, en yaygın olarak kullanılan araç, insan gücü planlaması olmuştur. “İnsan gücü planlaması, belli bir dönemde ekonomik ve toplumsal kalkınmanın zorunlu kıldığı insan kaynaklarının, daha etkili ve verimli bir biçimde kullanılması amacıyla bilimsel yöntemlerle yetiştirilmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Eğitim sistemini bütünüyle kapsayan eğitim planlaması da, mesleki yetiştirme boyutuyla insan gücü planlamasıyla kesişirken, eğitimin iyi yurttaş, çağdaş, uygar, demokrat insan yetiştirme ve benzeri mesleki olmayan boyutlarını da içermesi nedeniyle insan gücü planlamasından farklılaşmaktadır.”³⁵ Bununla birlikte, ekonominin gereksinme duyduğu niteliklerin, yalnızca teknik nitelikleri (beceri, meslek bilgisi, vb.) değil, eğitsel değer taşıyan tutum ve kişilik özelliklerini de içerdiği saptanmıştır.³⁶

“İnsan gücü planlamasında da hedefin yalnızca ekonomik büyümeyi sağlamak değil daha geniş kapsamlı toplumsal, kültürel ve siyasal gelişmeyi de içeren kalkınma olması gerektiği kabul edilmektedir. Sorun, sanayileşme ve teknolojik gelişmenin gereksinme duyduğu nicelik ve nitelikte insan gücünün zamanında ve yeterince karşılanabilmesi olarak ele alınmaktadır.”³⁷ Buna karşın uygulamada, hemen hiçbir klasik insan gücü ve eğitim planlaması modelinde kalkınma için gerekli insan gücünün nitelik boyutunun ele alınmamış olduğu, gerek insan gücü, gerek eğitim planlamasının sayısal planlama ile özdeşleştiği savunulmaktadır.³⁸

Türkiye’de eğitim sisteminin ekonomik sistemin gereksindiği insan gücünü yetiştirmesi, 1960 yılında başlayan planlı dönemden sonra ekonomik planlamaya bağlı olarak insan gücü ve eğitim planlaması ile yönlendirilmeye çalışılmaktadır. Temel alınan

³⁵ Adem, M., “İnsan Gücü Planlaması”, A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Cilt. 42. (XLII) Ocak-Aralık 1987, No: 1-4, ss.146-147.

³⁶ Ünal, L.I., “İşverenlerin Eğitim-İstihdam İlişkisi İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi” , **Yayımlanmamış Araştırma**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Mayıs 1990, s. 37.

³⁷ Alemdar, Y., “İnsan gücü ihtiyaçlarının Planlaması Üzerinde Çeşitli Yaklaşımlar ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı İnsan gücü İhtiyaç Modelinin Çözümlemesi” , **DPT, 1291-SPD**, Ankara, 1973, ss. 1-3.

³⁸ Hesapçıoğlu, M., **Türkiye’de İnsan gücü ve Eğitim Planlaması**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 127, Ankara 1984, ss. 46- 47.

yaklaşım ise, eğitim sistemine ekonomik planlamanın meslek grupları olarak belirlendiği insan gücünü yetiştirme görevi verilmesidir.

Buna göre ekonomik planlamanın belirlediği ulusal gelirin büyüme hızına göre, insan gücü planlaması ile çeşitli sektörlerde insan gücü gereksinimleri belirlenmektedir. Eğitim planlaması da, insan gücü planlamasının öngördüğü insan gücünün yetiştirilmesi görevini üstlenmektedir.³⁹

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitimin kalkınmanın en etkili araçlarından biri olduğu vurgulanmış ve eğitim sisteminin Türk toplumunun gereksinmelerine ve şartlarına uygun insanların yetiştirilmesine doğru yöneleceği belirtilmiştir. Orta öğretim çağındaki gençlerin büyük bir bölümü teknik ve mesleki eğitime yönelecektir. Bu amacın gerçekleşmesi için teknik öğretim, çıraklıktan teknisyenliğe kadar bütünüyle sanayi ile bağlantılı, onun imkân ve ihtiyaçları ile uyuşan bir sistem olarak kurulmalı ve işletilmelidir.⁴⁰

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitim için kısa sürede iki amaçlı bir gelişme öngörülmüştür. Birincisi, iktisadi gelişmenin gerektirdiği insan gücünü yetiştirmek, ikincisi; bütün yurttaşlara temel eğitim vermektir.⁴¹

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, eğitim politikasının, kalkınma politikasının bir bölümü olarak, kalkınmanın bütün hedefleriyle tutarlı bir şekilde ele alınacağı belirtilmiştir. Eğitimin amacı, genel kalkınma hedeflerine uygun olarak tüm vatandaşlara temel eğitim sağlamak ve uzun dönemli kalkınma hedeflerini gerçekleştirecek nitelik ve nicelikteki insan gücünü yetiştirmektir. Üçüncü planla eğitim sisteminin en alt kademelerinden itibaren, tüm fertlere modern sanayileşmenin gerektirdiği vasıfları kazandırarak çalışma hayatına katabilecek bir yapıya kavuşturulması öngörülmüştür.⁴²

Buna uygun olarak 22 yıllık perspektif plan içinde orta öğretimde mesleki ve teknik eğitimin ağırlık kazanması, üretimin teknisyen gereksinimine uygun insan gücü

³⁹ Hesapçıoğlu, a.g.e, 1984, s. 37.

⁴⁰ Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Kalkınma Planı Birinci Beş Yıl: 1963- 1967, Ankara, 1963, ss. 441–442.

⁴¹ DPT, Kalkınma Planı İkinci Beş Yıl: 1968- 1972, Ankara, 1968, s. 163.

⁴² DPT, Yeni Strateji ve Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıl: 1973- 1977, Ankara, 1973, s. 717.

yetiştirmeye yönelmesi hedeflenmiştir. Perspektif planda 1995–1996 öğretim yılında ortaöğretimde okullaşma oranının % 45'e ulaşması, ortaöğretimde mesleki ve teknik öğrenim gören öğrenci oranının % 65, genel öğretimin % 35 olması hedeflenmiştir.⁴³

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitime ilişkin hedefler arasında öngörülen sayısal gelişmenin gerçekleşmesinde mesleki teknik eğitime ağırlık verileceği belirtilmiştir. Eğitim sisteminin diğer sistemlerle bir bütünlük içinde el alınarak, teknolojik ve ekonomik yapıyla tutarlı bir kurumsal yapıya kavuşturulması hedeflenmiştir.⁴⁴

Ortaöğretimde mesleki ve teknik öğretime ağırlık kazandırılmasının temel ilke olarak belirlenmesinin yanında, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, endüstri ile ilişkilerin geliştirilmesine olanak veren esnek program uygulamasının gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Örgün ve Yaygın eğitim programlarının geliştirilmesi ve uygulanmasında sanayi katkısının sağlanması kamu, yatırımcı ve işletmeciler kuruluşlarıyla işbirliğinin gerçekleştirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılacağı belirtilmiştir.⁴⁵

Dördüncü Planda yeni bir kurumsal yapıya kavuşturulması hedeflenen eğitim sisteminde, plan disiplini dışında okul açma uygulamasının önleneyeceği, teknik eğitime yönelik okulların açılmasına, sanayinin gelişmesi doğrultusunda ve bölgeler arası dengeyi gözeterek biçimde öncelik verileceği de ifade edilmiştir.⁴⁶

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde orta seviyeli teknik insan gücünün yetiştirilmesine öncelik verilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, nitelikli işçi yetiştirmek için oldukça pahalı bir yol olduğu belirtilen Endüstri Meslek Liselerinin yaygınlaştırılması yerine, üç yıllık liselere dönüştürüleceği belirtilmektedir.⁴⁷ Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, plan döneminde örgün ve yaygın mesleki teknik liselerin yüksek öğretim önündeki yığılmayı önlemek, gereksinim duyulan insan gücünü yetiştirmek, çalışma yaşamına kısa yoldan atılmayı sağlamak için genel liselere tercih edileceği belirtilmiştir.⁴⁸

⁴³ DPT, 1973, s. 758.

⁴⁴ DPT, **Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1979- 1983**, Ankara, 1979, ss. 443–455.

⁴⁵ DPT, 1979, s. 457.

⁴⁶ DPT, 1979, s. 456.

⁴⁷ DPT, **Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1985- 1989**, Ankara, 1985, s. 139.

⁴⁸ DPT, 1985, s. 143.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitim sisteminin meslek kazandırıcı yaygın eğitim, ara insan gücü ve yüksek nitelikli insan gücü yetiştiren eğitim olmak üzere üç boyutlu bir yapıda ele alınması, ekonominin gereksinim duyduğu nitelikli ara insan gücünün yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitime öncelik verilmesi hedeflenmiştir.⁴⁹

Mesleki Teknik eğitim kurumlarının eğitim, insan gücü, istihdam ilişkileri çerçevesinde, tarım, sanayi ve hizmet sektörleri ile etkili işbirliği içinde olmalarının sağlanacağı ve eğitim kalitesinin yükseltilmesi için eğitim programlarının ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma ile uyumlu olarak geliştirileceği belirtilmektedir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde eğitim en öncelikli sektör olacaktır. İyi eğitilmiş genç nüfusun 21. yüzyılda, gerek ülkemizin rekabet gücünün artmasında gerekse AB.'ye entegrasyon bakımından Türkiye'nin en büyük avantajı olacağı belirtilmiştir. Örgün ve yaygın eğitim sisteminin nitelik ve niceliğinin geliştirilerek ekonomik büyüme ve sosyal gelişmenin en önemli unsurlarından olan insan gücünün yetiştirilmesi temel ilke olarak benimsenmiştir.⁵⁰

Gelişen toplumumuzun, yaşadığımız teknoloji çağının ve günümüzde gözlenen globalleşme ve entegrasyon süreçlerinin ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlar, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde bilgi kadar hatta ondan daha fazla doğrudan mesleğe yönelik beceri, iş teknikleri ve çabuk uyum yeteneği gibi yeni donanımları ön plana çıkarmakta olduğu, genel eğitimin içinde ve yanında çok tutarlı ve yeni bir meslek eğitimi yapılması zorunluluğu belirtilmiştir. Meslek eğitiminin yeniden yapılmasında temel ilke işyeri, okul bütünlüğüne dayalı ve ehliyet kazandırıcı bir meslek eğitimi sisteminin örgün ve yaygın eğitimin her kademesinde uygulanmasını temin etmek olduğu ifade edilmiştir.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında orta öğretimden üniversiteye yönelme sürecini yeniden düzenleyebilmek, üniversite önündeki aşırı yığılmayı önlemek ve ülkemizin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara insan gücünü yetiştirebilmek amacıyla yükseköğretim öncesinde ve ortaöğretim kademesinde yoğun şekilde faaliyet gösteren özel dershanelerin mesleki ve teknik eğitime yönelmeleri hedeflenmiştir. Örgün ve yaygın mesleki teknik eğitimin, dünya standartlarına yükseltilmesine, meslek standartları ve

⁴⁹ DPT, **Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1990- 1994**, Ankara, 1989, s. 295.

⁵⁰ **16. Milli Eğitim Şurası Dokümanı Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim**, Ankara, 1998, ss. 52 – 54.

sertifikasyon sistemi üzerinde yapılan çalışmaların tamamlanmasına, okul ve iş hayatı ilişkilerinin geliştirilmesine temel bilgi ve beceriler ile yeni teknolojilerin okulda verilmesine ve uygulamanın işyerinde yapılmasına önem verileceği belirtilmiştir.

2.4. Mesleki Teknik Eğitimin Türkiye’de Bugünkü Durumu

Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumunu eğitim sistemimizin genel yapısı içinde şu şekilde değerlendirebiliriz.

1973’te kabul edilen Milli Eğitim Temel Kanununa göre Türk Milli Eğitim Sistemi Örgün Eğitim ve Yaygın Eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Örgün eğitim okul öncesi eğitimi, temel eğitimi, ortaöğretimi ve yüksek öğretim kurumlarını kapsamaktadır. Yaygın eğitim ise örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü içermektedir.

20.06.1977 tarih ve 2089 sayılı Çırak Kalfa ve Ustalık Kanunu ve bu kanunu yeniden düzenleyen 3308 sayılı, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile Türk Mesleki Eğitim Sistemi yeniden düzenlenmiştir.⁵¹

Milli Eğitim Temel Kanununu ve 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu doğrultusunda ülkemizde mesleki eğitim Çıraklık ve Yaygın Eğitim, Mesleki ve Teknik Liseler, Yüksek Öğretim yoluyla kazandırılmaktadır. Bu eğitim sistemlerini kısaca değerlendirecek olursak.

2.4.1. Çıraklık ve Yaygın Eğitime Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım

2.4.1.1. Çıraklık Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım

Çıraklık Eğitimi, ilkokulu bitirip bir üst öğrenime gidemeyen veya çeşitli nedenlerle örgün öğretimin dışında kalmış ortaöğretim çağındaki 12–18 yaş grubundaki gençlerin eğitimini kapsamaktadır.

⁵¹ M.E.B., **Mesleki ve Teknik Öğretimin Yapısı ve Organizasyonu Raporu**, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müd. Ankara, Mesleki ve Teknik Açık öğretim Yayınları, 1990, s. 89

Çıraklar teorik eğitimlerini Çıraklık Eğitimi Merkezlerinde veya eğitime elverişli işyerlerindeki eğitim ünitelerinde, pratik eğitimlerini ise işyerlerinde yapmaktadırlar. Çıraklık eğitimini tamamlayanlar, kalfalık imtihanlarına girmeye hak kazanmakta ve imtihanı başaranlara kalfalık belgesi verilmektedir.⁵²

1994–1995 Öğretim yılında 70 ildeki 292 Çıraklık Eğitim Merkezinde 203.846 çırak öğrenci eğitimden geçirilmektedir.⁵³

Çıraklık eğitiminde 1994–1995 Öğretim yılındaki sayısal durum Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. 1994–1995 Öğretim Yılında Çıraklık Eğitiminin Sayısal Durumu

Öğretim Yılı	Kapsamdaki İl Sayısı	Kapsamdaki Meslek Sayısı	Çıraklık Eğitim Merkezi Sayısı	Öğretmen Sayısı	Eğitime Alınan Çırak ve Kalfa Sayısı
1994- 1995	70	74	292	3.142	203.846

Kaynak: M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 83.

2.4.1.2. Yaygın Eğitim Olgusuna Tanımsal Yaklaşım

Milli Eğitim sistemimizin iki ana bölümünden biri olan yaygın eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş yahut herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış vatandaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen eğitim, öğretim, rehberlik ve uygulama faaliyetlerini kapsamaktadır.⁵⁴

Yaygın eğitim, örgün eğitim ile birbirini tamamlayacak, gereğinde aynı vasıfları kazandırabilecek ve birbirinin her türlü imkânlarından yararlanacak biçimde bir bütünlük içinde düzenlenir.⁵⁵

⁵² M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 82.

⁵³ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 83.

⁵⁴ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 83.

⁵⁵ Çelik, A., “Teknik Öğretimin Dünü Bugünü ve Geleceği, Teknik Eğitim Ulusal Kongresi Bildirileri, İstanbul, s. 11.

Yaygın eğitim; genel ve mesleki teknik yaygın eğitim olmak üzere iki temel bölümden oluşmaktadır. Yaygın eğitim etkinliklerinin önemli bir bölümü 898 Halk Eğitimi Merkezinde sürdürülmektedir. Bu merkezlerde okuma yazma kursları, meslek kursları, sosyal ve kültürel kurslar açılmaktadır.

“Yaygın Eğitim Kurumları,

- 1) Pratik Kız Sanat Okulları
- 2) Olgunlaşma Enstitüleri
- 3) Endüstri Pratik Sanat Okulları
- 4) Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri
- 5) Halk Eğitimi Merkezleri
- 6) Çıracılık Eğitimi Merkezleri
- 7) Özel Kurslar
- 8) Özel Dershaneler
- 9) Mesleki Eğitim Merkezlerinden oluşmaktadır.”⁵⁶

Yaygın Eğitim 1994–1995 Öğretim yılındaki sayısal durumu Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 1994–1995 Öğretim Yılında Yaygın Eğitimin Sayısal Durumu

Kurum Türü	Kurum Sayısı	Kursiyer Sayısı	Öğretmen Sayısı
Pratik Kız Sanat Okulu	487	46.175	832
Olgunlaşma Enstitüsü	11	1.659	442
Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezi	12	182	-
Mesleki Eğitim Merkezi	13	1.329	-
Endüstri Pratik Sanat Okulu		111	-
Halk Eğitimi Merkezi	898	173.185	4.987
Çıracılık Eğitimi Merkezi	292	203.846	3.142
Özel Kurslar	2.173	22.210	15.468
Özel Dershaneler	1150	312.167	9.740
Meslek Kursları (3308 Sayılı Kanuna göre açılan)	-	284	-
TOPLAM	5.037	961.148	34.611

Kaynak: M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 78.

⁵⁶ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 77.

2.4.2. Mesleki Teknik Liselere Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım

Mesleki ve teknik liseler hem iş ve meslek alanlarına eleman yetiştiren, hem de öğrencileri yüksek öğretime hazırlayan öğretim kurumlarıdır.

“Mesleki ve Teknik Liseler;

- 1) Erkek Teknik Öğretim Okulları
- 2) Kız Teknik Öğretim Okulları
- 3) Ticaret ve Turizm Öğretimi Okulları
- 4) Din Öğretimi Okulları, olmak üzere dört grupta faaliyet göstermektedir.”⁵⁷

1994–1995 öğretim yılında 2.624 mesleki ve teknik lisede 897.779 öğrenci öğrenim görmekte bu okullarda 64.700 öğretmen görev yapmaktadır.

a) Erkek Teknik Öğretim Okulları

Ülkemiz endüstrisinin ihtiyaç duyduğu orta kademe teknik insan gücü yetiştirmek üzere etkinlikte bulunan,

“Bu okullar,

- 1) Anadolu Teknik Liseleri
- 2) Teknik Liseler
- 3) Anadolu Meslek Liseleri
- 4) Endüstri Meslek Liseleri
- 5) Çok Programlı Liselerden oluşmaktadır.”⁵⁸

1994–1995 öğretim yılında 810 okulda 375.093 öğrenci öğrenim görmekte, bu okullarda 21.391 öğretmen görev yapmaktadır.

Erkek Teknik Öğretim Okullarının 1994–1995 öğretim yılındaki sayısal durumu Tablo 3’de verilmiştir.

⁵⁷ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 62.

⁵⁸ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 62.

Tablo 3. 1994–1995 Öğretim Yılında Erkek Teknik Öğretiminin Sayısal Durumu

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Endüstri Meslek Lisesi	498	341.349	20.655
Teknik Lise	222	22.702	207
Anadolu Meslek Lisesi	3	487	20
Anadolu Teknik Lisesi	87	10.555	509
TOPLAM	810	375.093	21.391

Kaynak: M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 63.

b) Kız Teknik Öğretim Okulları

Kız teknik öğretim okulları; çağımızın ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmelerine uygun olarak, ülke endüstrisine ve aile ekonomisine katkıda bulunacak şekilde çeşitli yörelerin ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak çağdaş bilim ve teknolojiye metotları bilen, yorumlayan, kullanan ve geliştiren orta düzeyde meslek elemanı yetiştiren eğitim kurumlarıdır.

“Bu okullar,

- 1) Anadolu Kız Teknik Liseleri
- 2) Kız Teknik Liseleri
- 3) Anadolu Kız Meslek Liseleri
- 4) Kız Meslek Liseleri
- 5) Çok programlı liselerden oluşmaktadır.”⁵⁹

1994–1995 öğretim yılında 534 kız teknik öğretim okulunda 82.503 öğrenci öğrenim görmekte, bu okullarda 12.680 öğretmen görev yapmaktadır.

Kız Teknik Öğretim Okullarının 1994–1995 Öğretim Yılındaki Sayısal Durumu Tablo 4’de verilmiştir.

⁵⁹ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, ss. 64- 65

Tablo 4. 1994–1995 Öğretim Yılında Kız Teknik Öğretiminin Sayısal Durumu

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Kız Meslek Lisesi	411	74.357	12.207
Kız Teknik Lisesi	33	444	10
Anadolu Kız Meslek Lisesi	89	7.117	408
Anadolu Kız Teknik Lisesi	1	585	55
TOPLAM	534	82.503	12.680

Kaynak: M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 65.

c) Ticaret Turizm Öğretimi Okulları

Ticaret ve turizm öğretimi okulları, ülkemizin ticaret, maliye, pazarlama, muhasebe, bankacılık kooperatifçilik, sekreterlik, turizm, bilgi işlem gibi alanlarında kamu ve özel sektör kuruluşlarında görev alacak ara insan gücünü yetiştiren eğitim kurumlarıdır.

“Bu okullar,

- 1) Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri
- 2) Anadolu Dış Ticaret ve Meslek Liseleri
- 3) Anadolu Ticaret Meslek Liseleri
- 4) Anadolu Sekreterlik Meslek Liseleri
- 5) Anadolu Aşçılık Meslek Liseleri
- 6) Anadolu Mahalli İdareler Meslek Liseleri
- 7) Anadolu Basın Yayın, Reklamcılık Meslek Liseleri
- 8) Ticaret Meslek Liseleri
- 9) Çok Programlı Liseler
- 10) Akşam Ticaret Meslek Liselerinden oluşmaktadır.”⁶⁰

1994–1995 öğretim yılında 451 okulda 197.380 öğrenci öğrenim görmekte, bu okullarda 9.411 öğretmen görev yapmaktadır.

Ticaret ve Turizm Öğretim Okullarının 1994–1995 Öğretim yılındaki sayısal durumu Tablo 5’de verilmiştir.

⁶⁰ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 66.

Tablo 5. 1994–1995 Öğretim Yılında Ticaret ve Turizm Öğretim Okullarının Sayısal Durumu

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Ticaret Meslek Lisesi	321	175.137	7.917
Akşam Ticaret Meslek	5	2.478	96
Anadolu Mahalli İdareler Meslek Lisesi	6	882	27
Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	67	9.008	517
Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi	7	1263	73
Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi	5	797	55
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	31	7.077	691
Anadolu Basın Yayın ve Reklamcılık Meslek Lisesi	7	599	25
Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi	2	139	10
TOPLAM	451	197.380	9.411

Kaynak: M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 65.

d) Din Öğretimi Okulları

430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4. maddesi ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 32. maddesi hükümlerine uygun olarak kurulan imam hatip liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanlar yetiştirmek üzere, ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı öğretim kurumlarıdır. Ortaokula dayalı en az 4 yıl öğretim sürelidir. ⁶¹

1994–1995 öğretim yılında 448 imam hatip lisesinde 173.628 öğrenci öğrenim görmekte, bu okullarda 15.494 öğretmen görev yapmaktadır.

⁶¹ M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları,, 1994, s. 66.

Din Öğretimi Okullarının 1994–1995 öğretim yılındaki sayısal durumu Tablo 6 ‘da verilmiştir.

Tablo 6. 1994–1995 Öğretim Yılında Din Öğretimi Okullarının Sayısal Durumu

Okul Türü	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı
		Ortaokul	Lise	Toplam	
İmam Hatip Lisesi	393	290.890	172.996	463.976	15.283
Anadolu İmam Hatip Lisesi	55	11.567	632	12.199	211
TOPLAM	448	302.547	173.128	476.175	15.494

Kaynak: M.E.B., T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 68.

Diğer bakanlıklara bağlı mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumlarında da 1994–1995 öğretim yılında 360 okulda, 67007 öğrenci öğrenim görmekte 5544 öğretmen görev yapmaktadır.⁶²

2.4.3. Yüksek Öğretime Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım

Eğitimin bu basamağının amacı yüksek düzeyde insan gücünü yetiştirmektir. Ortaöğretimden sonraki eğitim aşamasıdır. Bu eğitim dönemi kendi içinde dörde ayrılmaktadır. Bunlar önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora eğitimidir. Ön lisans öğretimi iki yıl sürelidir. Bazı meslekler bu sürede kazandırılabilir. Lisans öğretimi dört yıl sürelidir. Genelde Üniversiteliler lisans öğretimi için kurulmuştur. Dört yıllık pek çok meslek için yeterlidir.⁶³

Yüksek lisans ve Doktora Lisans öğretiminden sonra uzmanlaşmaya yönelik eğitim dönemlerdedir.

⁶² M.E.B. İstatistikleri , ss. 93-95

⁶³ Başaran, İ., Eğitime Giriş, Ankara, Sevinç Yayınları,, 1989, s. 202.

2.5. Mesleki ve Teknik Eğitimin; Nitelikli İnsan gücü Yetiştirmedeki Rolüne Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım

İnsan gücü ile işgücü piyasasında bir köprü görevini üstlenen mesleki ve teknik eğitimin görevi, geçerli becerisi olmayan insan gücünde işgücü piyasasının nitel ve nicel gereksinmelerine göre yeni beceriler geliştirmektir. Teknolojik gelişmeler ve diğer etkenler işgücü piyasasının gereksinim duyduğu insan gücü özelliklerini nitel ve nicel yönlerden etkilemektedir. İnsan gücünde meydana gelen değişikliklerin zamanında mesleki ve teknik eğitim sistemine yansımaları için insan gücü gereksinmelerinin sürekli izlenmesi gerekmektedir.⁶⁴

Sanayide, teknisyenin altındaki meslek kademeleri, düz işçi, operatör ve ustalardan oluşmaktadır. Bu kademelerin en altında yaptığı iş daha çok fiziki güce dayalı olan ve büyük ölçüde bir meslek eğitimi gerektirmeyen düz işçi bulunmaktadır. Düz işçinin bir üst kademesini, yaptığı iş belirli hareketlerin tekrarına dayalı olan sınırlı mesleki bilgi ve beceriyi gerektiren yetiştirilmeleri görevin niteliğine göre kısa süreli meslek eğitimi ile olabilen operatörler oluşturmaktadır. Teknisyen ile operatör arasındaki meslek kademesini oluşturan ustalardan ise meslek alanları ile ilgili tüm işlemleri bağımsız olarak belirli standartlara göre yapabilmeleri, makine ve araçların bakım, kontrol ve onarımları ile önceden planlanan esaslar çerçevesinde üretimi gerçekleştirebilmeleri ve mesleki bilgisini karşılaştığı üretim sorunlarının çözümünde etkin olarak kullanabilmeleri beklenmektedir.⁶⁵

Nitelikli insan gücü yetiştirme sistemleri üç grupta toplanabilir.

i. Çıraklık eğitime dayalı sistemler: Daha çok ortaçağda uygulanan bu sistemi bazı gelişmiş ülkeler geliştirerek nitelikli insan gücü gereksinimlerini bu sistemle karşılama yolunu seçmişlerdir.

ii. Okula dayalı sistemler: Çıraklık eğitiminden istenilen ve beklenen sonucun alınamaması üzerine, insan gücünün meslek okullarında yetiştirilmesi düşüncesi doğmuştur.

iii. Hem okula hem çıraklık eğitime dayalı sistemler (Karma sistem): Bu sistem ile nitelikli insan gücü yetiştirilmesi görevi meslek okullarına ve çıraklık eğitime

⁶⁴ Doğan, a.g.e., 1975, s. 9.

⁶⁵ Alkan – Doğan - Sezgin, a.g.e., s. 207.

verilmektedir. Öğrenci teorik eğitimini okuldan alırken işletmelerde öngörülen beceriler kazandırılmaktadır.⁶⁶

Bowman okulun kazandırdığı mesleksi beceriler üzerinde durmaktadır. Bowman'a göre, okulların mesleğe hazırlama konusundaki en önemli katkısı, gençlere en genel becerileri, en geniş ve en genel uygulamaları kazandırmaktadır. Çünkü kişilere mesleksi eğitim vermek demek, onlara, işgücü piyasalarındaki dinamik değişme ile farklılaşan rollere uyum kapasite kazandırmak demektir. Bowman, geniş uygulanabilirliği olan ve uzun dönemde eskimeyen beceriler üzerinde odaklaşan bir formal eğitimden geçenlerin verimli insan gücü niteliğini kazanmış olacağını savunmaktadır.⁶⁷

2.6. Mesleki ve Teknik Eğitimde İstihdam Kavramına Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım

İstihdam, kullanım ve hizmete alma anlamları taşıyan bir sözcüktür. İktisatta istihdam, üretim faktörlerinin, milli hâsılayı meydana getirmek amacıyla, üretim faaliyetine dâhil edilmesi demektir. Toprak ve sermayenin istihdamından bahsedilebileceği gibi, özellikle emek faktörünün üretime alınması ve kullanılması olayı istihdam kelimesiyle ifade edilmektedir. İstihdam deyimiyle özellikle, emeğin üretim faaliyeti için işe alınması ifade olunurken aynı zamanda toprak ve sermayenin de emekle beraber belirli oranlarda işe alındığı kastedilir. Çünkü tabiat ve sermaye emek olmaksızın üretime geçemez. Emeğin üretim yapabilmesi için de bu faktörlerin varlığı şarttır.⁶⁸

Bir toplumda fertlerin gelir temini amacıyla, arzulu olarak çalıştırılmaları haline istihdam denir. Bu tariften de anlaşılacağı şekilde istihdam arzulu kişilerin gelir temini maksadıyla arz ettikleri hizmetlerinin kabul edilmesidir.⁶⁹

⁶⁶ Şahinkesen, A., "Eğitimde İkili Sistem (Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Sistem)" **Eğitim Bilimleri Fakültesi**, Cilt: 25, S.: 2, Ankara, 1992, ss.691-692.

⁶⁷ Ünal, L.I., "Türkiye'de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik Değeri", **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1988, S.: 3, s. 89.

⁶⁸ Büyükerşen, Y.-Dirimtekin, H.-Erdem, B.-Özer, M., **İktisada Giriş**, Eskişehir, 1998, s. 327.

⁶⁹ Oğuz, O., **İktisada Giriş**, İstanbul, 1992, s. 259.

Mesleki eğitim toplumun gereksinmesini karşılamaya yönelik olmakla birlikte, çeşitli mesleklerden oluşan iş dünyasında her mesleğin belirli bir zamanda belirli koşullara bağlı olarak değişeceği kabul edilmektedir.⁷⁰

Eğitim, işgücü, istihdam dengesinin sağlanması, bir bakıma bu üç kavramın iyi bir ortam ve etkileşim içerisinde bulunmasıyla mümkün olabilir.

Gelişen teknolojinin kullanılması, teknik ara insan gücünü gerekli kılmaktadır. Bu durum ise, nitelikli ara insan gücünün yetiştirilmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bunun için, eğitim-işgücü-istihdam dengesinin sağlanması, Mesleki Teknik eğitim sisteminin, ortam olarak buna hazır olmasını gerektirir.⁷¹

⁷⁰ Doğan, H., “Mesleki ve Teknik Öğretimde Sistem Yaklaşımı”, **MPM Mesleki ve Teknik Eğitimde Verimlilik Semineri**, MPM Yayınları, No: 124, Ankara, 1973, s. 28

⁷¹ “Onaltıncı Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dokümanı”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Karabük Teknik Eğitim Fakültesi, **1. Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu**, Ankara, 1998, s. 63.

II. BÖLÜM

OKUL VE İŞLETME KURUMLARININ İŞBİRLİĞİNE TANIMSAL VE KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1. MESLEKİ EĞİTİMDE OKUL VE İŞLETME KURUMLARININ İŞBİRLİĞİ

1.1. Okul ve İşletme İşbirliğinin Amacına Tanımsal Yaklaşım

Mesleki ve Teknik Eğitim programlarının geliştirilmesinde işin veya işgücü piyasasının insan gücünden beklediği davranışların gerçeğe uygun şekilde belirlenmesi okul, işletme ilişkilerinin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Mesleki ve Teknik eğitim kurumlarından mezun olan insan gücünün yüksek oranda istihdamının gerçekleştirilmesi için gerek genel politikanın oluşturulması, gerekse işverenlerle iş arayanlar arasında bağlantı kurulabilmesi yönünden, okul işletme işbirliği zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Okul, İşletme işbirliğinin temel amacı, okuyan ve çalışan öğrencileri hem bir meslek alanına hazırlama hem de öğrencilerin öğrenimlerini tamamlamalarını sağlamaktır. Bu işbirliği programları ortak sorumluluk, kaynaklardan yararlanma, topluma ve gençliğe hizmet etme, eğitim olanaklarını zenginleştirme gibi temel kavramlara dayanarak şu amaçları içermektedir.

- 1) Kuram ve uygulama arasındaki boşluğu doldurarak öğrenmeyi daha işlevsel hale getirmek
- 2) Genel ve özel nitelikte iş becerileri, alışkanlıkları ile bilgi kazanma ve istendik davranışlar geliştirebilme olanağı sağlamak
- 3) Okul ve işletme arasında gerekli koordinasyonu sağlamak
- 4) İş kollarında mesleki eğitim olanakları yaratarak örgün mesleki eğitime takviyede bulunmak
- 5) Ekonomik sorunlardan dolayı eğitimini yarıda bırakan öğrencilere ekonomik olanaklar sağlamak
- 6) Okuldan iş yaşamına geçişte öğrencilerin uyumunu kolaylaştırmak
- 7) İş kollarında arz ve talep sağlanmasına katkıda bulunmak
- 8) Toplumun ve sanayinin mevcut olanaklarından yararlanmak

- 9) Genel ve mesleki eğitim veren okulların eğitim hizmetlerindeki kapsamını genişletmek.’’⁷²

1.2. Okul ve İşletmelerin İşbirliklerindeki İlişki Biçimlerinin İncelenmesi

Sanayi, yapısı itibariyle teknik bilgi ve beceri gerektirdiğinden eğitimle yakın ilişkisi vardır. Teknolojik gelişmeler ve buna bağlı değişimlere ayak uydurabilmek için eğitsel faaliyetlerin sürekli tekrarlanan periyotlarla yürütülmesi vazgeçilmez bir zorunluluktur. Bunun için sanayi ile eğitim bir bütün oluşturmaktadır.

Dual İkili Sistem, çıraklık eğitimine dayalı bir sistemdir. Okul işyeri bütünlüğünü oluşturur. İnsan gücüne mesleklerini iki değişik ortamda öğrenme olanağı verir. Sözleşmeyle bir işyerine giren çırak 2/3’ünü işyerinde geçirir. Haftanın 1 veya 2 günü okula gider. Okul, çırağın meslek bilgileriyle genel kültürünü pekiştirdiği bir kurumdur. Çırağın becerilerini geliştirdiği eğitim merkezi ise işyeridir.⁷³

Kooperatif Eğitim ise, okulda sağlanan eğitim ortamının gerçek iş koşullarına uymaması sonunda yapılan eğitimle geliştirilen davranışların işin gerektirdiği davranışlara uygun olmaması eğitimin etkinliğini sınırlandırmıştır. Bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak için sanayi ve hizmet kesiminin gelişmiş olduğu bölgelerde kooperatif meslek eğitim programları uygulanmaktadır. Bu programlarda insan gücü öğrenci konumunu korumakla birlikte belirli aralıklarla pratik eğitimini sanayide gerçek iş içerisinde yapmaktadır. Bu uygulama insan gücünün gerçek iş deneyimi kazanmasını sağlarken eğitim maliyeti de düşmekte ve okul ile sanayi arasında ilişki kurulmasında etkin bir araç olmaktadır.⁷⁴

Türkiye’de okul, işletme ilişkileri düzenli olarak 1970 yılından sonra başlamıştır. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planının okul, işletme ilişkilerini zorunlu göstermesi önemli bir etken olmuştur. Bu dönemde Bursa Endüstriyel Meslek Lisesi ile Tofaş Fabrikaları, İzmit Endüstri Meslek Lisesi ile Petkim ve Seka Fabrikaları, Nazilli, Edirne, Adana,

⁷² Alkan, C., “Teknolojik Gelişmeler Karşısında İşgücünün Eğitim, Uyum ve İstihdam Sorunları Sempozyumu”, Ankara, 1987, s. 115.

⁷³ Oktay, E., “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ve Türk-Alman Çıraklık Eğitimi Model Projeleri”, **İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu**, MEKSA Vakfı Yayınları, Ankara, 1988, s. 53.

⁷⁴ Alkan – Doğan - Sezgin, **a.g.e.**, 1976, s. 202.

Malatya Endüstri Meslek Liseleri İle Sümerbank ve diğer tekstil kuruluşları arasında okul - işletme ilişkileri kurulmuştur.⁷⁵

1978–1979 öğretim yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Araştırma Merkezi ile Milli Eğitim Projesi (OSANOR) geliştirilmiştir. OSANAR projesinin amacı becerili insan gücünün sanayinin gereksinmelerine göre hazırlayabilmek, mesleki eğitim gereksinmelerini karşılayabilmek için, eğitim kurumları ile sanayinin işbirliği içinde çalışabileceği bir sistem geliştirmek olmuştur.

1.3. Okul ve İşletme İşbirliğinin Taraflara Sağladığı Yararların İncelenmesi

1.3.1. Okul ve İşletme İşbirliğinin Öğrencilere Sağladığı Yararlar

Bu işbirliğinin öğrenciler tarafından yararlarını maddeler halinde inceleyecek olursak,

Bu yararlar,

- Çalıştığı işte süreklilik sağlar.
- Gerek iş ortamında veya gerçek çalışma koşullarına benzer ortamlarda çalışma olanağı sağlar.
- Yaptığı işin sonucunu iş ortamında ve kullanılabilir halde görmesini sağlar.
- Endüstri üretim ve yönetim akışını mezun olmadan önce tanıma ve yaklaşım olanağı sağlar.
- İşçi, İşveren ilişkileri, işçilerin sosyal hak ve dayanışmaları, ücret, vergi, işletmecilik konularında bilgi ve görgülerinin gelişmesine olanak verir.
- Endüstrideki ilerlemeleri ve uygulanan yöntemleri yerinde ve anında görmesini sağlayarak, mezuniyet ötesi çalışma hayatına uyum süresini kısaltır.
- Çevrenin verdiği olanaklarla, okul bitim öncesinde geleceği hakkında daha sorumlu kararlar vermesini sağlar.

⁷⁵ Şahinkesen, 1992, ss.494 - 495.

- Mesleği ile ilgili teorik derslere daha çok dikkat etmesi gerektiğini açık olarak uygulama koşulları içinde görür.
- Gerçek iş ortamında becerinin ve yeteneğin önemini görür, aynı okul mezunu olmasına rağmen farklı beceriye sahip bireylerin, farklı statüler kazandıklarını görerek, okul sırasında beceri kazanmaya, geçerli sınıf geçme notu almaktan daha çok önem verir.

1.3.2. Okul ve İşletme İşbirliğinin Okula Sağladığı Yararlar

Bu işbirliğinin okula sağladığı yararları maddeler halinde inceleyecek olursak,

Bu yararlar,

- Disiplin, devam, işe bağlılık, iş başında eğitim konularında başarılı sonuçlar alınır.
- Okul, endüstri ilişkileri içinde teorik derslere daha çok önem verilmesini kavramış bir öğrenci grubuna sahip olur.
- Endüstri ile araç gereç, parasal destek ve eleman alışverişi konularında yardım alabilme olanağı elde eder.
- İşletmedeki kaynakları kullanarak fiziki imkânlarını genişletir.
- Öğretimi çeşitlendirir ve kapasiteyi artırır.
- Sunduğu programları gerçek iş hayatıyla karşılaştırır.
- Okulu terk eden öğrenci sayısı azalır.
- İşletmelerle ve çevre ile daha iyi ilişkiler kurar.
- Toplumdaki taleplere daha duyarlı olur.
- Endüstri ile eğitim kurumları arasında kesintisiz bir ilişki sağlanmış olur.

1.3.3. Okul ve İşletme İşbirliğinin İşletmeye Sağladığı Yararlar

Bu işbirliğinin işletmeye sağladığı yararları maddeler halinde inceleyecek olursak,

Bu yararlar,

- Öğrenimde tam anlamıyla üretime katılmayan ancak katılma özelliğinde olan işgücünden faydalanma olanağı bulur.
- Endüstriyi tanıyan ve isteğine göre bir eleman yetişmesi sağlanır.
- Gelecekte kendi işyerinde çalışabilecek gençleri kendi işyerinde yetiştirir.
- Okul ile ortaklaşa çalıştığı için, okuldaki öğretimin işyerinin ihtiyaçları daha iyi karşılmasına imkân sağlar.
- İlgi duyan, öğrenmeye istekli yarı zamanlı işçilerle (öğrencilerle) üretimini sürdürür.
- Ödediği vergilerden daha iyi bir geri dönüş sağlar.
- Yaptığı eğitim için destek sağlar, halkla ilişkileri geliştirir.

1.3.4. Okul ve İşletme İşbirliğinin Topluma Sağladığı Yararlar

Bu işbirliğinin topluma sağladığı yararları maddeler halinde inceleyecek olursak;

Bu yararlar,

- Gençleri daha üretici vatandaşlar olarak yetiştirir.
- Gençler yerel ihtiyaçları yakından tanır, yerel ihtiyaçlara göre yetiştirilir ve bölgede kalır.
- Yetişmiş insan kaynağı ile bölgenin ekonomik gelişmesi artar.
- Okul, işletme arasında daha iyi ilişkiler kurulur.
- Yörede örgün ve yaygın eğitimi kapsayacak şekilde eğitim bir bütünlük içinde sürdürülür.

1.4. Öğrenci Merkezli Okul ve İşletme İşbirliği Projelerinin İncelenmesi

Öğrenci merkezli okul ve işletme işbirliği projeleri çeşitli dönemlerde ve kapsamlarda ele alınmıştır. Bu kapsamda, okul ve sanayi işbirliğinin en önemli projelerinden biri olan **OSANOR** projesini inceleyecek olursak,

Okul sanayi ortaklaşa eğitim projesi 1978 yılında M.E.B ile Ankara Üniversitesi Eğitim Araştırma Merkezlerince Adana, İzmir, İstanbul ve Bursa da dört endüstri meslek lisesinde başlatılmıştır. Bu proje ile ilk olarak, okul, endüstri işbirliğinin belirli esaslara dayalı olarak, sistemli bir şekilde uygulaması gerçekleştirilmiştir. Proje işçi işveren ve devlet üçlüsünün mesleki eğitimde birlikte çalışmasına model olmuş, sonraki gelişmelerde bu model üzerine kurulmuştur. OSANOR' un temel amaçları, gerçek üretim koşullarında eğitim yapmak, mezunlara iş bulmak ve izlemek, okul, işyeri arasında eğitici personelin değişimini sağlamak ve eğitim programlarını sanayi ile birlikte hazırlamaktır.⁷⁶

Projeye mesleki ve teknik eğitim çalışmaları sürdürülürken ulusal düzeydeki veriler yanında bölgesel özelliklerde dikkate alınmıştır. Bunun için hem yerel hem de ulusal düzeyde ilgili tarafların katılacağı kurullar oluşturulmuştur. Ulusal düzeyde proje kurulu (okul sanayi konseyi), il düzeyinde okul sanayi kurulu ile meslek danışma kurulları kurulmuştur.⁷⁷

Uygulamada yaşanan temel iki sorun ücret ve sigorta olmuştur. İşletmelerin bir kısmı öğrencilere ücret vermezken bir kısmı da sigorta ettirmemiştir. 1986 yılında çıkan 3308 sayılı Çıracılık ve Mesleki Eğitim kanunu ile OSANOR projesi uygulamadan kaldırılmıştır. Projede yapılan çalışmaların ve yaşanan sorunların çözümüne yönelik tedbirler kanunda yer almıştır.

OSANOR projesi ile ilgili olarak Mesleki ve Teknik Eğitim (**METEP**) Projesine kısaca değinecek olursak,

1982–1983 eğitim öğretim yılında, OSANOR projesinin kapsamı genişletilmiş adı METEP olarak değiştirilmiştir. 1982–1983 öğretim yılından itibaren proje kapsamına, 10

⁷⁶ Gürol, M., **Okul Sanayi İşbirliği**, Ankara, 1997, ss.69-70.

⁷⁷ Doğan, “**Okul-Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitim Çalışmaları ve Elde Edilen Sonuçlar**”, A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı. 17, Ankara, 1984, ss.1–2.

endüstri meslek lisesi, 6 kız meslek lisesi, 3 ticaret lisesi, 1 otelcilik ve turizm meslek lisesi, 1 sekreterlik meslek lisesi alınarak METEP adıyla uygulama devam etmiştir. METEP uygulaması, OSANOR projesi çerçevesinde yapılmıştır.⁷⁸

Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme (**METGE**) projesinin kapsamı ise,

Meslekî ve teknik eğitim kurumlarını çağdaş bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, bilim ve teknolojideki gelişme ve değişmelerin, birey ve iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda eğitim alanına yansıtılması, etkin biçimde uygulanması ve işsizliği azaltmada etkili bir meslekî ve teknik eğitim hizmeti sunmak amacıyla 1993 yılında Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) Projesi' ni yürürlüğe koymuştur.⁷⁹

1993 yılında 7 il ve 7 pilot okulda başlayan proje 2000-2001 öğretim yılından itibaren tüm il okullarına yaygınlaşmıştır. Proje, kız teknik öğretim okullarını örgün ve yaygın mesleki eğitimi içinde geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda projenin etkinlikleri, bölgesel ihtiyaçlara duyarlı okul yapısı geliştirmeye, çevrenin işbirliği sağlamaya, ihtiyaçlara yönelik modüler öğretim programları geliştirmeye, çağdaş eğitim teknolojilerini öğretimde uygulamaya, meslek standartları ile sertifikalandırma sistemlerini geliştirmeye, öğrencileri iş hayatı ve istihdam olanakları hakkında bilinçlendirmeye yönelik olmuştur. Bölgesel düzeyde kadın işgücünü istihdama hazırlama amacını da taşıyan bu proje için 1995 yılında, yaygın mesleki eğitim projesi kaynaklarından 700 bin dolar ayrılmıştır.

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünce uygulanmakta olan ulusal kaynaklı (**METSİS**) Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim İhtiyaçlarını Belirleme Bilgi Sistemi Projesine kısaca değinecek olursak,

Yaşam boyu eğitim ilkesi kapsamında meslekî ve teknik orta öğretim programlarını, bireylerin ve sektörün eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde, geçerli ve güvenilir bilgi erişim sistemleriyle, bölgesel düzeyde belirlenen eğitim ihtiyaçlarına dayalı olarak planlamak, meslekî ve teknik eğitimde kalite ve verimliliği artırmak amaçlanmıştır.

“Proje meslekî ve teknik eğitimden sorumlu Genel Müdürlüklere bağlı pilot proje okullarını kapsamaktadır.

⁷⁸ Gürol, a.g.k., ss.73-74.

⁷⁹ <http://ktogm.meb.gov.tr/tamamlananprojeler.asp> (26.07.2008)

Proje ile,

- 1) Bölgesel düzeyde sektörün ihtiyacı olan elemanların niteliklerini ve sayılarını tespit etmek,
- 2) Genç ve yetişkinlerin meslekî ilgilerini belirlemek,
- 3) Örgün eğitim kapsamında okula başvuran, alınan öğrenci sayısı ile toplam öğrenci sayısı ve dallara göre dağılımını belirlemek,
- 4) Yaygın eğitim kapsamında açılan kursların konu, kişi sayısı, cinsiyet ve öğrenim durumlarına göre dağılımlarını belirlenmesi,
- 5) Mezunların izlenmesi, (e-mezun projesi ile ilişkilendirilmiştir) hedeflenmiştir.’’⁸⁰

M.E.B tarafından başlatılan bir başka proje olan, (**LİMME**) Lise Mezunlarına Meslek Edindirme projesini inceleyecek olursak,

Vasıflı işgücü ihtiyacını karşılamak amacı ile M.E.B tarafından 1991 yılında başlatılan bu projenin amacı, lise mezunu olup yüksek öğrenime devam edemeyen yada yüksek öğrenimini tamamladığı halde istihdam edilmemiş gençlere, çalışma hayatının gerektirdiği mesleki yeterlilikleri kazandırarak, iş bulmalarına yardımcı olmaktır. Projede, istihdama yönelik mesleki alanlar için örgün ve yaygın mesleki eğitim programları uygulamalara gençlerin ilgisi yoğun olmuştur. Ancak gerekli altyapı çalışmaları yapılmadığından başvurular tümüyle karşılanamamıştır.⁸¹

Gerçekleştirilmiş olan bir diğer projeden bahsedecek olursak Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu (**MTEM**) Projesidir. Bu projenin kapsamı şu şekildedir,

Projenin temel amacı ülkemizin sosyoekonomik ihtiyaçlarına ve hayat boyu öğrenme ilkelerine karşılık verecek şekilde mesleki ve teknik eğitimin düzenlenerek modernize edilmesidir.

MTEM projesi, çağdaş ve etkin bir öğretmen eğitimi sisteminin düzenlenmesi ve geliştirilmesine yönelik kapasitenin artırılmasını ve mesleki ve teknik eğitim fakülteleri,

⁸⁰ <http://ktogm.meb.gov.tr/uygulanmaktaolanprojeler.asp> (26.07.2008)

⁸¹ Petrol-İş, 91 Petrol-İş yılı, İstanbul, 1991, s.369.

meslek yüksek okulları, sosyal taraflar, meslekî ve teknik eğitim vakıfları, kurum ve kuruluşları arasında kurulacak bölgesel ortaklıkların teşvik edilmesini amaçlayan, Mali anlaşması TC Hükûmeti ve Avrupa Birliği Komisyonu arasında 25 Temmuz 1997 tarihinde, Ek sözleşmesi de 12 Aralık 2001 tarihinde imzalanmış ve başlama tarihi 07 Temmuz 2003 ve süresi 42 ay olan bir projedir.⁸²

Bu projenin bir diğer önemi de ülkemizin AB üyelik süresi öncesinde; Mesleki ve Teknik Eğitim alanında, projenin AB tarafından desteklenen, önemli iki büyük projeden biri olmasıdır. MTEM Projesinin etkinlikleri, üç ayrı amaç başlığı altında gerçekleştirilecek ana faaliyetler maddeler halinde sunulmuştur.

“Bu proje etkinlikleri,

Amaç–1 Altında Gerçekleştirilecek Ana Faaliyetler

- 1.Ulusal standart ve program geliştirme grubu'nun (uspgg) kurulması
- 2.Mevcut mesleki ve teknik eğitim programlarının analiz edilmesi ve önceliklendirilmesi
- 3.Meslek dersleri öğretmenleri ulusal standartlarının kapsam ve çerçevesinin tanımlanması
- 4.Ulusal standart ve program geliştirme grubu için çalışma toplantısı düzenlenmesi
- 5.Standart geliştirme teknik çalışma grupları'nın kurulması
- 6.Standart geliştirme için grup yönlendiricilerinin eğitilmesi
- 7.Meslek dersleri öğretmen standartları ile ilgili inceleme gezisi düzenlenmesi
- 8.Meslek dersleri öğretmen standartları geliştirmede uygulanacak yöntem ve izlenecek prosedürlerin belirlenmesi
- 9.Standart geliştirme teknik çalışma grubu üyelerinin eğitimi
- 10.Taslak meslek dersleri öğretmen standartlarının hazırlanması
- 11.Geliştirilen meslek dersleri öğretmen standartlarının geçerliliğinin kontrol edilmesi
- 12.Geliştirilen meslek dersleri öğretmen standartlarının onaya sunulması
- 13.Geliştirilen meslek dersleri öğretmen standartlarının tanıtımı ve ilgililerin kullanımına sunulması

Amaç–2 Altında Gerçekleştirilecek Ana Faaliyetler

- 1.Program geliştirme için teknik çalışma grupları'nın kurulması
- 2.Program geliştirme için grup yönlendiricilerinin eğitilmesi
- 3.Program geliştirme konusunda AB ülkelerine inceleme gezisi düzenlenmesi

⁸² <http://www.mvet.org/index.html> (26.07.2008)

- 4.Mevcut programların analiz edilerek program geliştirmede izlenecek yöntem ve çerçevenin belirlenmesi
- 5.Program geliştirme teknik çalışma grubu (varsa alt grup) üyelerinin eğitilmesi
- 6.Hizmet içi eğitim ihtiyaç analizi çalışmasının yapılması
- 7.Taslak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması
- 8.Geliştirilen programların geçerliliğinin kontrol edilmesi ve paydaşların onayın sunulması
- 9.Geliştirilen programların nihai onaya sunulması
- 10.Geliştirilen programların mevcut sisteme uyumu için yaygınlaştırılması
- 11.Geliştirilen programların pilot projelerle test edilmesi ve gözden geçirilmesi

Amaç-3 Altında Gerçekleştirilecek Ana Faaliyetler

- 1.Hazırlık çalışmaları ve tekliflere çağrının yapılması
- 2.Bölgesel seviyede farkındalık yaratılması
- 3.Hibe başvurularının alınmasına ve değerlendirmesine destek verilmesi
- 4.Pilot projelere donanım sağlanması konusunda destek verilmesi
- 5.Pilot projelerin uygulanmasına ve izlenmesine destek verilmesi
- 6.Geleceğe yönelik eylem planları geliştirilmesine destek verilmesi

Amaç-4 Altında Gerçekleştirilecek Ana Faaliyetler

- 1.Kurumsal kapasite geliştirme grubu'nun (kkgg)kurulması
- 2.Kurumsal kapasite geliştirme grubu için çalışma toplantısı düzenlenmesi
- 3.İlişkilendirme etkinliklerinin (mapping exercise) yapılması
- 4.AB ülkeleri ve aday ülkelere inceleme gezisi düzenlenmesi
- 5.Yetkili kurumun seçiminde kullanılacak ölçütlerin belirlenmesi
- 6.Yetkili kurum'un belirlenmesi/kurulması
- 7.Yetkili kurum ile ilgili yasal çerçevenin hazırlanması
- 8.Yetkili kuruma ilişkin çalışma esas ve usullerinin belirlenmesi
- 9.Akreditasyona ilişkin metodolojinin belirlenmesi
- 10.Mesleki dersleri öğretmen eğitimi ile ilgili taslak beyaz raporun geliştirilmesi
- 11.Meslek dersleri öğretmen eğitimi politika ve stratejileri hakkındaki taslak rapor ile ilgili beş bölgesel seminer / çalışma toplantısı düzenlenmesi
- 12.Beyaz rapor'un onaya sunulması
- 13.Politika ve stratejilerin uygulanması için taslak kanun tasarısının hazırlanması
- 14.Ulusal konferans düzenlenmesi ve proje sonuçlarının yaygınlaştırılması.’’⁸³

⁸³ <http://www.mvet.org/index.html> (27.07.2008)

Okul ve işletme işbirliği projelerinden olan bir diğer proje ise (MEKSA) Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfıdır. Bu proje ile ilgili içeriğe değinecek olursak,

Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı (MEKSA) 1985 yılında kurulmuş olan bir vakıftır. MEKSA Vakfı, ülkemiz sanayisinin ihtiyaç ve standartlarına uygun olacak şekilde meslek eğitimi modelinin yayılması için çalışan ve bu konuya önem veren bir kuruluştur. MEKSA Vakfı, mesleki eğitim ile istihdam arasında bir ilişki kurarak, öğrencilerin pratik eğitimlerini uzman eğitimcilerden almasını sağlayarak, hem öğrenmeyi kolaylaştırmayı hem de işletmelerdeki verimi arttırmayı amaçlamaktadır. Vakıf çırak statüsündeki öğrencilere yönelik eğitimler vermektedir.

“Bu amaçla, işletmeler üstü eğitim merkezleri” kurulmakta, donatılmakta ve işletilmektedir. Bu tür çalışma, mesleki eğitim ve istihdamla ilgilenen bütün kuruluşların katılımını ve katkısını gerektirdiği için, bu nitelikteki kuruluşlar MEKSA Vakfı ile işbirliği yapmakta ve Yönetim Kurulunda temsil edilmektedirler. Bunlar aşağıdaki kurum ve kuruluşlardır,

1. TESK, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
2. TOBB, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
3. TİSK, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
4. TÜRK-İŞ, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
5. MEB, Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
6. İŞKUR, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
7. KOSGEB, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
8. HALKBANK, Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü
9. TESKOMB, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Koop. Birlikleri Merkez Birliği
10. BGZ, Berlin Uluslar arası İşbirliği Kurumu.”⁸⁴

⁸⁴ http://www.meksa.org.tr/index_tr.html (27.07.2008)

Gerçekleştirilmiş olan tüm bu projelerden son olarak Mesleki Eğitimi Geliştirme (MEGEB) projesinden bahsetmek istiyoruz, bu projenin kapsamı şu şekildedir.

Türkiye uzun süredir is gücünün niteliğini yükseltmek ve ekonominin tüm sektörlerinde istihdam imkânlarını artırabilmek için mesleki eğitim sistemini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu çaba, Türkiye'nin dünyanın önde gelen ekonomileri arasında rekabet edebilirliği ve Avrupa Birliği'ne giriş bağlamında daha da anlamlı hale gelmektedir.

Türkiye'nin bu alandaki çabalarını desteklemek amacıyla 1999 AB Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin MEDA fonlarından yararlandırılması kararlaştırılmıştır. Bunun sonucunda Türkiye, ekonomisinin is gücü ihtiyacıyla, mesleki ve teknik okullarının çıktıkları arasındaki boşluğu kapatabilmek amacıyla bazı proje fikirleri geliştirmiştir. Bu yöndeki ilk adım olarak, 4 Temmuz 2000 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Avrupa Birliği arasında Türkiye'deki Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesinin (MEGEP) anlaşması imzalanmıştır.⁸⁵

“Projenin ana hatlarında belirtilmiş olan hedefleri,

- 1) Ulusal Yeterlilik Sisteminin oluşturulmasını da içeren bir ulusal reformun uygulanması yoluyla mesleki eğitim sisteminin nitelik ve uygunluğunun geliştirilmesi,
- 2) Kamu kurumları, toplumsal ortaklar ve işletmelerin kurumsal kapasitelerinin ulusal, bölgesel ve yerel düzeylerde güçlendirilmesi,
- 3) Reform sürecinin uygulanmasına yerel oyuncuların da dâhil edilmesi yoluyla sistemin yerelleşme sürecinin hızlandırılması.”⁸⁶ olarak ifade edilmiştir.

Mesleki eğitim sistemini güçlendirmeyi amaçlayan bu projenin temel stratejisi, onu mevcut ulusal düzenlemeler üzerine inşa etmek ve onların uluslar arası sisteme uyum yeteneklerine katkı sağlamaktır. Buna göre mesleki eğitim uluslar arası düzeyde olmalıdır.

⁸⁵ <http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html> (27.07.2008)

⁸⁶ <http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html> (27.07.2008)

1.5. Okul ve İşletme Kurumlarının İşbirliğine Yönelik Yasalara Kavramsal Yaklaşım

1.5.1. 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Mevzuatının İncelenmesi

Ülkemizin ihtiyaç duyduğu becerili teknik insan gücünün yetiştirilmesi eğitim sisteminin bütünlüğü içinde mesleki ve teknik eğitimin görevidir. Mesleki ve teknik eğitimin bütün dünyada gelişmesi, özel kanun, plan ve destekleyici tedbirlerle olmuştur. Ülkemizde de mesleki ve teknik eğitimin etkinlik ve verimini yükseltmek, mesleki ve teknik eğitim hizmetlerinin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak amacıyla, 1986 yılında 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitimi Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun ile örgün ve yaygın mesleki eğitim, sisteminin bütünlüğü içerisinde ele alınmış, sistemin bütün unsurları yeniden düzenlenerek çağdaş bir yapı, yönetim ve işleyiş hedeflenmiştir.

3308 sayılı kanunla mesleki eğitimi,

- Çıraklık eğitimi,
- İşletmelerde meslek eğitimi,
- Meslek kursları,

olmak üzere üç yaklaşım esas alınarak yeniden düzenlenmiştir.

“3308 sayılı yasayla düzenlenen mesleki ve teknik eğitim sisteminin başlıca eğitim amaçları şunlardır,

- i. Zorunlu eğitimden sonra çeşitli nedenlerle örgün eğitim kurumlarına devam edemeyen veya bu kurumların çeşitli kademelerinden ayrılan gençlere düzenli çıraklık eğitimi ile meslek öğretmek.
- ii. Mesleki ve teknik liselerdeki öğrencilerin becerilerini işletmelerde gerçek iş ortamında geliştirmelerine olanak sağlamak.
- iii. Çıraklık ve Meslek Liselerine devam etme olanağı bulamayan, istihdam için gerekli temel yeterliklere sahip olmayan genç ve yetişkinleri meslek kursları yoluyla istihdama hazırlamak.
- iv. Çalışan insan gücünün iş verimini arttırmak ve yeni teknolojilere uyumunu sağlamak.

- v. Mesleki ve Teknik eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için yeni finansman kaynakları sağlamak.
- vi. Mesleki ve Teknik eğitimi araştırmalarla sürekli destekleyip geliştirmek.
- vii. İş hayatının Mesleki ve Teknik eğitimin planlama, geliştirme ve değerlendirme süreçlerine katılımını sağlamak.
- viii. Mesleki ve Teknik eğitim kurumlarındaki eğitim amaçlı üretim faaliyetlerini geliştirmek.’’⁸⁷

Bu kanunla, sistemdeki öğrenci akışı dışında, kurullar, araştırma geliştirme, fon, işletmelerde meslek eğitimi, çıraklık eğitimi, meslek kursları, döner sermaye faaliyetleri gibi temel hususlar belirlenmiştir. Kanunla, eğitimin planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ile eğitim uygulamalarına ilişkin tavsiye kararlar almak ve görüş belirtmek üzere ulusal düzeyde Mesleki Eğitim Kurulu, illerde ise İl Mesleki Eğitim Kurulu oluşturulması sağlanmıştır.

Ayrıca, okuma imkânı bulamamış ve iş hayatına atılmış gençlerimizin çıraklık eğitimi ile eğitim eksiklikleri giderilirken, örgün eğitim öğrencilerine okullardaki eğitimlerinin bir bölümünü işletmelerde yapma imkanı getirilmiştir. Örgün eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak meslek kursları öngörölmüş, bu kurslarla örgün ve çıraklık sistemi dışındaki insan gücünün, bir mesleğe hazırlanması ya da iş veriminin yükseltilmesi, yeni teknolojilere uyumunun sağlanması hedeflenmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde, 1986 yılında yürürlüğe giren 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, o tarihte reform niteliğindeki yeniliklerin eğitim sistemimize girmesini sağlamıştır.

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu’nun uygulanışı ise şu şekildedir,

Uygulamanın ilk yılında beceri eğitimi için işletmelere gönderilen öğrenci sayısı okulların tamamının kanun kapsamına alınmamış olması nedeniyle sınırlı kalmıştır. Kapsama alınan il, okul ve meslek alanları sayıları yıllar itibari ile artarak işletmelerde beceri eğitimi gören öğrenci sayısı 1997–1998 öğretim yılında 122153’e ulaşmıştır.

⁸⁷ Sezgin, İ., ‘‘Mesleki-Teknik Eğitim Sistemi’’. **Teknolojik Gelişmeler Karşısında İşgücünün Eğitim, Uyum ve İstihdam Soruları Sempozyumu**, M.P. M. Yayınları, No: 3623, Ankara 1988, ss. 127–129.

İşletmelerde Meslek eğitiminin beşer yıllık sayısal verileri tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. İşletmelerde Mesleki Eğitime İlişkin Sayısal Durumu

	Erkek Teknik			Kız Teknik			Ticaret Turizm			Toplam		
	1986 1987	1992 1993	1997 1998	1986 1987	1992 1993	1997 1998	1986 1987	1992 1993	1997 1998	1986 1987	1992 1993	1997 1998
İşletmelerde Meslek Eğitimi Gören Öğrenci Sayısı	39	64.8	56.2	1.02	5.520	0.09	19.7	53.8	56.9	59.7	124.04	122
İşletmelere Öğrenci Gönderen Okul Sayısı	108	432	562	86	212	174	67	281	536	251	925	1.27
Meslek Eğitimi Veren İşletme Sayısı	7.000	17.1	19.1	203	1.060	0.06	2.420	18.8	24.5	9.62	36.970	46.6
Program Sayısı	42	54	63	11	11	62	2	12	12	55	78	137

Kaynak: **16. Milli Eğitim Şurası**, s. 84.

İlk yıllarda 10. ve 11. sınıflardaki öğrenciler becerili eğitimlerini işletmelerde görmekte iken, ders geçme ve kredi sistemi ile bu uygulama 5. ve 6. dönemlerde sürdürülmüştür. 1995–1996 öğretim yılından itibaren başlatılan sınıf geçme uygulaması ile işletmelerde meslek eğitimi görececek öğrenciler yalnızca 11. sınıfla sınırlandırılmıştır.

Ancak zorunlu hallerde, 10. sınıf öğrencilerinin de beceri eğitimlerinin işletmelerde görmeleri için il çıraklık ve mesleki eğitim kurulu görüşüne dayalı valilik onayı alınması getirilmiştir. Sektörün özelliği çalışma ve kapasite durumu ile okul ve iklim şartları da dikkate alınmak suretiyle yılın belli aylarında faaliyet gösteren meslek alanlarında öğrenim

gören öğrencilere, 9. veya 10. sınıftan itibaren meslek eğitimlerini işletmelerde yoğun olarak yapabilecekleri konusunda esneklik sağlanmıştır.

Okulun bulunduğu yerde uygun işletme bulunmaması, işletmenin üretim alanının programın tamamını kapsamaması ayrıca işletmenin şartlarının uygun bulunmaması, işletme çalışanlarının öğrencilere karşı davranışları değerlendirildiğinde, bazı meslek alanlarında öğrenciler beceri eğitimlerini okulda yapmaktadır. Bu uygulamaların yanı sıra çıraklık eğitimi yoluyla da meslek eğitimi sürdürülmektedir.

1977 yılına kadar 2089 sayılı çırak, kalfa ve ustalık kanunu ile yasal temele oturtulmuş olan çıraklık eğitiminde 3308 sayılı kanunla önemli gelişmeler sağlanmış, çıraklık eğitimi uygulamaları ülke sathına hızla yaygınlaşmış ve eğitime alınan çırak, öğrenci sayısında büyük artışlar kaydedilmiştir.

“1997–1998 öğretim yıllarında eğitime alınan çırak ve kalfa sayısı 249772’dir 3308 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden bugüne kadar çıraklık eğitiminde kaydedilmiş gelişme, Tablo 8’de verilmiştir.”⁸⁸

Tablo 8. Çıraklık Eğitimine İlişkin Sayısal Durumu

Öğretim yılı	Kapsamdaki İl Sayısı	Kapsamdaki Meslek Sayısı	Çıraklık Merkez Sayısı	Öğretmen Sayısı	Eğitime Alınan Çırak ve Kalfa Sayısı
1987–1988	53	50	171	509	128948
1988–1989	53	58	204	976	151000
1989–1990	59	58	220	1359	170232
1990–1991	64	60	228	1571	180056
1991–1992	66	65	237	2227	194317
1992–1993	70	73	256	2696	196200
1993–1994	70	74	274	2971	201775
1994–1995	70	74	292	3142	203846
1995–1996	79	86	305	3755	213720
1996–1997	80	86	318	4089	232108
1997–1998	80	89	320	4464	249772

Kaynak: MEB (1998) Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü İstatistik Bilgileri, Ankara.

⁸⁸ 16. Milli Eğitim Şurası, ss.83–86.

“İnsan gücünün nitelik ve nicelik yönünden saptanması mesleki ve teknik eğitim için başlangıç noktası olarak görülmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin istenen nitelikte eleman yetiştirme konusundaki başarısının insan gücü faktörünün iyi saptanmasına bağlı olduğu söylenebilir. Belirli bir meslekteki kişinin sahip olması gereken ‘bilgi, beceri ve mesleki, alışkanlıklarının bilinmesi gerekir.’⁸⁹ Buna göre teknolojik değişmelere koşut olarak değişmesi gereken insan gücünün zamanında ve gereksinime uygun olarak değişmesini sağlayabilmek için insan gücü gereksinimlerinin sürekli olarak incelenmesi, çözümlenmesi bir zorunluluk olmaktadır.⁹⁰

Kanunun uygulamaya girdiği tarihten bu yana, hemen her alanda yaşanan gelişmeler, bilim ve teknolojiye meydana gelen yenilikler ve bunların yarattığı değişiklikler nedeni ile bu kanunun bazı bölümleri ihtiyaçlara cevap vermez hale gelmiştir. Mesleki teknik eğitimimizin günün şartlarına uygun hale getirilebilmesi için, 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununda değişiklikler yapılması görüşü, 7. Beş Yıllık Kalkınma Planında ve 15. Milli Eğitim Şura Kararlarında ve yapılan diğer bazı çalışmalarda benimsenmiştir.

Okul ve işletmelere meslek eğitimi, 3308 sayılı meslek eğitimi kanunu çerçevesinde, mesleki ve teknik ortaöğretim kademesindeki öğrencilere, okullardaki temel mesleki eğitimlerini gördükten sonra, uygulamalı eğitimlerinin bir bölümü işletmelerde yapma imkânı getirilmiştir. Uygulamada meslek liselerinin son sınıf öğrencileri haftanın üç günü işletmeye gönderilmekte, haftanın iki günü ise teorik derslerin eğitimi için okula gelmektedir.

Son olarak 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki-Teknik Eğitim Kanunu'nun öğrencilere ve işletmelere sağlamış olduğu yararları kısaca değinmek istiyoruz. Bu yararları maddeler halinde inceleyecek olursak,

“Öğrencilere; İşletmelerde meslek eğitimi süresince,

- 1) Asgari ücretin % 30'undan az olmamak üzere aylık ücret alma,
- 2) İşçilere sağlanan sosyal haklardan yararlanma,
- 3) Hastalık, iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigortalı olma,

⁸⁹ Alkan – Doğan - Sezgin, **a.g.e.**, 1976, s.276.

⁹⁰ Doğan, **a.g.e.**, 1975., s.82.

- 4) Sosyal Sigortalar Kurumlarında muayene ve tedavi olma,
- 5) Okulun sahip olmadığı makine ve araç-gereçlere işletme ortamında gözleyip kullanma,
- 6) Ustalık belgesi olanlara işyeri açma,
- 7) İş ortamında kazanılan yeterliklere dayalı olarak kendine güven duyma,
- 8) Daha kolay iş bulma,

olanakları sağlamaktadır.

İşletmelere,

- 1) Endüstrinin ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü, beceri eğitimi ile işletmelerin gerçek etkileşim ortamında yetiştirme,
- 2) İşletmelerin eğitime katılmalarını sağlayarak okullarla bütünleştirme, okul ve işletmeler arasında teknoloji akışını hızlandırma,
- 3) Gelir ve kurumlar vergisinde fona ödenen miktarın % 50'sini teşvik primi olarak geri alma,
- 4) Öğrencilerin işgücü katılımları ile üretimi artırma,
- 5) İşletmenin ani işgücü ihtiyacı karşılama esneklik kazanma olanaklarını sağlamaktadır.”⁹¹

1.5.2. 4702 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Mevzuatının İncelenmesi

3308, 2547, 3797 ve 4306 sayılı kanunlarda değişiklik yaparak ilköğretim, ortaöğretimden yükseköğretime geçişlere ilişkin çerçeve niteliğinde yasal düzenlemeleri getiren 4702 sayılı kanun 12 Temmuz 2001 tarih ve 24458 sayılı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

İş hayatının gerektirdiği bilgi ve beceri donanımına sahip yüksek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi, sosyal tarafların (hükümet, işveren, işçi kesimleri) daha etkin katılımı ve katkıda bulunmalarına imkân sağlamıştır.

⁹¹ Doğan – Ulusoy - Hacıoğlu, **a.g.e.**, ss.90-91.

Uluslar arası yarışmalarda ödül kazanan öğrenciler, belirlenen yükseköğretim kurumlarından seçtiklerine sınavsız gireceklerdir.

Mesleki ve teknik ortaöğretimi bitiren öğrenciler istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya yakın programların uygulandığı meslek yüksek okullarına sınavsız devam edebileceklerdir. Mezun olduktan sonra da bu öğrenciler lisans programlarına dikey geçiş yapabileceklerdir.

Kurulacak meslek yüksekokullarına mesleki ve teknik eğitim bölgesinde gereksinim duyulması esas olacaktır. Mesleki ve teknik eğitim bölgeleri oluşturulacaktır. Bu oluşumla, kaynakların etkin ve verimli kullanılması, mesleki ve teknik ortaöğretim programları ile yüksek öğretim programları arasında bütünlüğün ve devamlılığın sağlanması hedeflenmiştir.

Mesleki ve teknik eğitim bölgeleri oluşturulması ile meslek liselerinden sınavsız geçiş yapılacak meslek yüksek okullarının ilgili bölümlerinde 98.046 olan kapasitesine ek olarak, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının bu bölgelerde yer alması sonucu 166.298 ek kapasite yaratılmıştır.

Kanun kapsamına alınacak meslekleri belirleme yetkisi Mesleki Eğitim Kuruluna verilmiştir. Her tür ve derecedeki mesleki ve teknik eğitim kurumlarında eğitim görenler öğrenci olarak tanımlanmıştır. Meslek lisesi öğrencileri ifadesi mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencileri olarak değiştirilmiştir. Öğrenim kurumu ifadesi okul ve kurumlar olarak değiştirilmiştir.

Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu, Mesleki Eğitim Kurulu olarak yeniden oluşturulmuştur. Kurulun aldığı kararlar bakanlık ve ilgili kuruluşlarca yürütülecektir. Böylece bu kurul mesleki ve teknik eğitimin en yüksek karar ve danışma organı konumuna getirilerek güçlendirilmiştir. Kurul başkanlığı görevi müsteşara verilmiştir. Kurul ayrıca bakanlığa görüş de bildirecektir. Kurul üyeleri yeniden belirlenmiş hükümet, işçi ve işveren kesiminin üst seviyedeki temsilcilerinin katılımı sağlanarak, çok katılımlı bir yapıya kavuşturulmuştur. İl Çıraklık ve Meslek Eğitim Kurulunun adı İl Mesleki Eğitim Kurulu olarak değiştirilmiştir. Bu kurula mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları ile işletmelerde yapılacak mesleki eğitimin planlaması, geliştirilmesi konusunda karar alma yetkisi verilmiştir. İl Mesleki Eğitim Kuruluna, belediye başkanı veya temsilcisi, il sağlık

müdürü veya temsilcisi, sanayi ve ticaret odası başkanı veya temsilcisi, defterdar veya yardımcısı, sosyal sigortalar kurumu başkanlığı sigorta müdürü veya temsilcisi, en fazla işvereni temsil eden konfederasyon o ilin göstereceği işveren sendikaları temsilci eklenerek güçlenmesi sağlanmıştır.

Aday çırak ve çırakların teorik eğitimlerinin üst sınırının belirlenmesinde esneklik sağlanmıştır. Mevsime göre özellik arz eden mesleklerde teorik ve pratik eğitimin belirli aylarda bloklaştırılmış olarak yapılması olanağı sağlanmıştır. Aday çırak ve çıraklara mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında teorik ve pratik eğitim yapma olanağı sağlanmıştır. 18 yaşını dolduran ve sözleşmesi devam eden çıraklar hakkında, 1475 sayılı iş kanunu işçi sağlığı ve güvenliği başlıklı beşinci bölümde yer alan hükümlerin uygulanması esası getirilmiştir.

Çıraklık eğitimi süresi 2–4 yıl olarak belirlenebilecektir. Lise ve daha üst düzeyde genel eğitimden sonra çıraklık eğitimine başlayanların çıraklık eğitimi süresi, mesleklerin çıraklık eğitimi süresinin yarısına kadar kısalabilecektir. Telafi eğitimine katılan ve bu eğitim sonunda yapılacak sınavlarda başarılı olan kalfa, usta ve genel lise mezunlarına bitirdikleri meslek alınının diploması eğitim kurumu tarafından verilecektir.

50 ve daha fazla işçi terimi 20 ve daha fazla personel olarak değiştirilmiştir. Deprem, sel ve yangın gibi afetler sonucu yörede faal durumda kalan işletmelerin eğitim olanakları dikkate alınarak, bu işletmeler için % 5 ve % 10 olarak belirlenen oranlar il mesleki eğitim kurulunun teklifi ve bakanlığın onayı ile değiştirilebilecektir.

Yirmiden az personel çalıştıran işletmelerde beceri eğitimi yaptırabileceklerdir. Beceri eğitimi görececek öğrencinin sayısının tespitinde gündüz vardiyası ve mevsimlik faaliyetin gösterildiği mevsimdeki çalışan sayısı esas alınacaktır.

10 ve daha fazla öğrenciye beceri eğitimi yaptıracak işletmeler için eğitim birimi kurma zorunluluğu getirilmiştir. Öğrenciler teorik eğitimlerini bu eğitim biriminde de yapabileceklerdir. Teorik eğitimin alt sınırı 12 saat olarak belirlenmiş, üst sınırı kaldırılmıştır.

Grev ve lokavt uygulamasının yanı sıra deprem, yangın, sel ve doğal afetler durumunda da öğrenciler meslek eğitimini okul ve kurumlarında sürdürebileceklerdir.

Kalfaların ustalık sınavlarına girebilmeleri için öngörülen 3 yıl çalışma süresi bakanlıkça belirlenecek süre olarak değiştirilmiştir. Meslek lisesi mezunlarının ustalık sınavlarına girebilmeleri için mesleğinde 1 yıl çalışma şartı kaldırılmıştır.

Ustalık unvanının kullanılmadığı mesleklerde çalışanlara, ustalık belgesinin hak, yetki ve sorumluluklarını taşıyan başka bir belge verilmesi imkânı getirilmiştir. Mesleki ve teknik orta öğretim kurumu veya meslek ve teknik eğitim merkezlerinden mezun olanlardan bakanlığa bağlı 2 yıllık yaygın eğitimi bitirenlere doğrudan ustalık belgesi verilecektir. İşyeri açma izni veren yetkili makamlar ve meslek odalarınca, işyeri açacaklardan ve iye kaydı yaptıracaklardan ustalık belgesi istenmesi zorunluluk haline getirilmiştir.

Kapsama alınan, işyerlerinde alanında mesleki eğitim almış olanların istihdam edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Teknik lise mezunları ile dört yıllık diğer mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarından mezun olanlara ustalık belgesinin yetki sorumluluklarını taşıyan, mesleklerinde iş yeri açma belgesi verilecektir.

Yurtdışı ve yurt içinde çıraklık eğitimi dışında alınmış belge, diploma ve sertifikalar bu sisteme geçişte değerlendirilecektir. Aday çırak ve kalfaların eğitimi ile işletmelerde yapılan mesleki eğitimin denetiminde bu eğitimden sorumlu işletmelerin bağlı olduğu oda veya birlik temsilcilerinin katılımı sağlanmıştır.

Mesleki eğitimin yapıldığı işletmeler iş ortamı, sosyal güvenlik, iş güvenliği ve sağlık şartları bakımından Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca denetlenecektir. Bu madde ile yaptırımlar yeniden belirlenmiştir.

3308 sayılı kanuna eklenen ek madde 1 ile mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin kurulması öngörülmüştür. Mesleki ve teknik eğitim merkezlerinin kurulması ile kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasına, eğitim maliyetlerinin düşürülmesine kalitenin yükseltilmesine, program bütünlüğünün ve devamlılığının sağlanmasına imkân ve ortam hazırlanmıştır.⁹²

⁹² <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/197.html> (03.08.2008)

2. TÜRKİYE’DE MESLEKİ -TEKNİK EĞİTİM VE İŞLETME KURUMLARININ İŞBİRLİĞİ İLE STAJ YAPARAK MEZUN OLAN ÖĞRENCİLERİN DURUM DEĞERLENDİRİLMELERİ

2.1. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının İstihdamı Açısından Değerlendirilmeleri

Mesleki Teknik Eğitim kalkınmanın hızlandırılması ve istihdamın artırılmasında etkili araçlardan birisidir.⁹³

Türkiye’de 20 yılı aşkın bir süredir insan gücü ve eğitim planlaması çalışmalarının sürdürülmesine karşı planlama yoluyla kontrol altına alınması beklenen pek çok sorun güncelliğini korumaktadır. Bunlar içinde en göze çarpanlardan biri eğitilmiş insan gücünün işsizliği sorunudur.

Ülkemizdeki işsizlik sorunu bir ikilemi içermektedir. Türkiye’de insan gücünün kullanım düzeyinin düşük olmasının yanında pek çok alanda yetişmiş elemanın iş bulamaması da söz konusu olmaktadır. Bir başka deyişle bir yandan işyerleri nitelikli insan gücü gereksiniminin karşılanamaması nedeniyle kapasite kullanımı düşürürken diğer yandan, örneğin endüstri meslek ve teknik liselerin mezunlarının ancak % 29,7’si mesleklerine uygun işlerde çalışabilmektedirler. Diğer okul mezunları içinde benzer sorunlardan söz etmek olasıdır.

Diğer eğitim tür ve düzeylerine oranla daha pahalı bir süreç olarak bilinen teknik ara insan gücünün yetiştirilmesi süreci, yetiştirilen bu elemanların istihdam edilebilir olmaması ve kullanılanların ise verimli insan gücü niteliğinden uzak olması durumunda hem eğitim sistemi içinde hem de toplumsal düzeyde bir dengesiz kaynak dağılımına yol açmaktadır. Bir başka deyişle anılan okullar için yapılan yatırım harcamalarının toplumsal alternatif maliyetinin yüksek olma olasılığı ortaya çıkmaktadır.

Her şeyden önce saptanması gereken konu, Türkiye’de teknik ara insan gücünün sahip olduğu insan sermaye sinin piyasada istenen ile uyumlu olup olmadığıdır. Mesleki ve

⁹³ Sezgin, a.g.e., 1988, s.87-88.

Teknik okul mezunlarının piyasada istenen nitelikte sahip olmadığı, neredeyse doğruluğunun kanıtlanmasına dahi gerek görülmeyen bir postüla haline gelmiştir.⁹⁴

Yine de Türkiye’de işverenlerin işe verimlilik ölçütü ile eleman alırken Meslek Teknik Lisesi mezunlarını tercih etmeleri, onları diğer okul mezunlarından ayırdıklarını ve daha fazla değer verdiklerini göstermektedir. İstenilen düzeyde olmasalar da Mesleki Teknik Eğitim Lisesi mezunlarının işveren tarafından istendik olarak tanımlanabilen bazı özelliklere sahip oldukları anlaşılmaktadır.⁹⁵

Mesleki ve Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdamı konusu geçmişte olduğu gibi günümüzde de büyük önem taşımaktadır ve konu ile ilgili değerlendirilmelere günümüz devlet yetkilileri tarafından hazırlanan genelgelerde de rastlamak mümkündür. Mesleki ve Teknik Eğitim Mezunlarının İstihdamı ile ilgili genelgeye değinecek olursak;

Ülkemiz ekonomisinin istikrarlı bir şekilde büyüyerek rekabet gücünün artırılması temel hedeflerimizdendir. Bu hedefe ulaşılabilmesi için ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesine önemli katkı sağlayacak bilgi, beceri ve donanımına sahip insan gücünü yetiştiren mesleki ve teknik eğitim sistemimizin geliştirilmesi ve kalitesinin yükseltilmesi gerekmektedir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına devletin yatırım yapmasında yönlendirici ve belirleyici unsur, işverenin diplomalı ara iş gücüne olan talebidir. Bu talebin karşılanması, mesleki ve teknik eğitim alanında diploma, belge ve sertifikaya sahip olanların istihdamına ağırlık verilmesi ve ekonomimizin ihtiyaç duyduğu eğitim, insan gücü, istihdam dengesinin kurulması ile mümkündür.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nun değişik 30’uncu maddesine göre işyerlerinde herhangi bir alanda mesleki eğitim almış olanların istihdam edilmesi gerekmektedir. Mezkür Kanuna istinaden çıkarılan Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğinin 247’nci maddesi uyarınca, halen bir işyerinde çalışmakla birlikte daha önce mesleki eğitim almamış olanların işveren tarafından çalıştıkları işe uygun mesleki ve teknik eğitim okul veya kurumlarına yönlendirilmesi gerekmektedir.

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu’nun 13’üncü maddesine göre illerde oluşturulan Türkiye İş Kurumu İl İstihdam Kurulları tarafından, il bazında eğitim, insan

⁹⁴ Ünal, a.g.e., 1988, ss.87-88.

⁹⁵ Ünal, a.g.e., 1988, s.95.

gücü, istihdam ilişkisi çerçevesinde mesleğe yönelme ve mesleki eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi, eğitimlerini tamamlayanların Özel İstihdam Büroları ile işbirliği içerisinde istihdamının sağlanması yönünde gerekli tedbirler alınacaktır. Ayrıca istihdam politikaları belirlenerek, ihtiyaç duyulan mesleklerde işgücü yetiştirme kursları ve mesleki eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi amacıyla, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun 6'ncı maddesine göre kurulan il mesleki eğitim kurulları ve Milli Eğitim Bakanlığı birimleriyle sıkı işbirliği sağlanacaktır.

“Bu itibarla,

1) İşletmelerin rekabet gücünün yükseltilmesi, üretim ve hizmet kalitesinin artırılması ve ihracatın artışında sürekliliğinin sağlanması gibi amaçlar göz önünde bulundurularak tüm kamu ve özel kurum ve kuruluşları tarafından mesleki ve teknik eğitim alanında diploma, işe uygun seviye ve nitelikte mesleki eğitim alındığını gösterir belge veya sertifika almış olanların istihdamına öncelik verilmesi,

2) 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'nun değişik 18'inci maddesinin son fıkrası gereğince on ve daha fazla öğrenciye beceri eğitimi yaptırmakla yükümlü işletmelerin eğitim birimi kurması,

3) Ayrıca yetiştirme yurtlarından mesleki ve teknik eğitim alarak ayrılan gençlerin istihdamına özel sektörce de yeterli öncelik verilmesi,’’⁹⁶

hususlarına önem verilerek genelgede değerlendirilmeler yapılmıştır.

2.2. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının Verimlilik Açısından Değerlendirilmeleri

Son yıllardaki tartışmalarda, toplumun üretim kapasitesi ve işgücü verimliliğinin artırılması için işgücünün eğitilmesi gerektiği konusundaki görüşlerin ağırlık kazandığı görülmektedir.

Bilimsel, teknik gelişmelerin, yetişkinlerin kazandıkları bilgi ve deneyimlerin kısa sürede eskimesi ve yetersiz kalmasına neden olduğu da belirtilmektedir.⁹⁷

⁹⁶ http://etogm.meb.gov.tr/mevzuat/genelge_2006_30.pdf (15.08.2008)

Yüksek vasıflı işgücü, sürekli eğitim, artan işgücü verimi Bilgi toplumunun anahtarıdır. Teknoloji devrimi vasıfsız iş gücünün üretimdeki payını azaltırken, iyi eğitilmiş yüksek vasıflı insan gücünün talebini arttırmıştır. Değişimin baş döndürücü sürati, sadece işgücünün geçmişte iyi eğitilmiş olmasını değil, aynı zamanda eğitimin sürekli olmasını, öğrenme ile eğitmenin iç içe geçmesini gerektirmektedir. İşgücünü yeni vasıflar ve becerilere göre eğitmek ve buna uygun iş alanlarının yaratılması hem dünya ticaretinin dinamizminden, hem dolaysız yatırımlardan yararlanabilmenin temel koşuludur.⁹⁸

Çağımızda gelişmiş ülkeleri gelişkin yapan, gelişmekte olan ülkelere de bu niteliği kazandıran faktör, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin olması, buna sahip olup kullanılabilmesidir. Bu durum, iş yaşamında üretim, hizmet ve pazarlama işlemlerinde de değişmelere neden olmaktadır.

Bilim modern toplumun motoru olarak nitelendirilmekte, dünyayı teknolojinin yönettiği, bilimde ileri giden ülkelerin başarılı ülkeler oldukları görülmektedir. Örneğin, Türkiye AR-GE' ye 0,16 milyar dolar ayırırken AABD 110, Japonya 38 milyar dolar ayırmaktadır. AR-GE harcamalarının GSMH içindeki payı 1998'de Türkiye'de 0,22 iken 1985' te ABD ve Japon'da 2.80, Almanya'da 2.70, Yunanistan'da 0.30' dur. Türkiye'de 1988' de 10.000 kişiye 6 araştırmacı düşerken ABD' de 63, Japonya'da 73 araştırmacı düşmektedir. Türkiye'de bilim ve teknolojiye ayrılan harcamaların % 57'sini üniversiteler % 10 'unu sanayi kesimi kullanırken gelişmiş ülkelerde sanayi, bilim ve teknoloji harcamalarının üçte ikisini (2/3) kullanılmaktadır.⁹⁹

Aslında dünya yüzeyine yayılmış 200'ü aşkın ülkenin çoğunluğu yakınçağa ulaşmaya çalışırken, sayıları bir düzine kadar olan bir takım öncü ülkelerde Bilgi Çağı'nı yaratmışlar, ürünlerini dünyaya yaymışlar ve bu işlevlerini devam ettirmek için de tüm güçlerini kullanmışlardır.

Çağımızda bilgi her zamankinden daha büyük bir hızla çoğaldığından teknolojik ilerleme de baş döndürücü bir hızla sürmektedir. Bilim ve teknolojide meydana gelen çok

⁹⁷ Yücel, A., **Türkiye'de İşgücü Eğitimi**, DPT Sosyal Planlama Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s.17.

⁹⁸ Kutlu, E., **Dünya Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1998, ss. 168-169.

⁹⁹ **16. Milli Eğitim Şurası**, s.80.

hızlı gelişmelere paralel olarak, sanayileşmede de önemli gelişmeler ve ilerlemeler meydana gelmektedir.

Sanayileşme, ülkenin kalkınmışlık yönünden en önemli unsurdur. Bu sebeple, ülkemizin de hizmet ve üretim alanlarında teknolojik gelişmelere uyumlu, mesleki ve teknik bilgi ve becerilerle donatılmış insan gücüne olan ihtiyacı artmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak için, çağdaş teknoloji metotlarını bilen, yorumlayan, kullanan, geliştiren ve yeniliklere uyum sağlayan vasıflı insan gücünün yetiştirilmesi için, mesleki ve teknik öğretim okullarına ihtiyaç vardır. İşgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün işletmelerle işbirliği yapılarak yetiştirilmesi, mesleki eğitim sistemi bütünlüğü içinde desteklenerek geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu amaçla teknolojik çağa uyum sağlayabilmek için ülkemizde de mesleki teknik eğitime gereken özenin gösterilmesi yararlı olacaktır. Bu konuyla ilgili olarak her alanda çeşitli politikaların üretilmesi şarttır.¹⁰⁰

Teknolojinin sürekli değişmesi, insan gücünün sahip olması gereken niteliklerde önemli değişiklikler yaratmıştır. Becerili teknik ara insan gücünün teknolojiyi anlayabilmesi ve kullanabilmesi, değişen koşullara uyum sağlayabilmesi, karşılaştığı sorunları çözebilmesi, üretilen ürünün kalitesi ile ilgili sorumluluk alabilmesi ve hızla değişen şartlara uyum sağlayabilecek teknik bilgi ve becerilere sahip olabilmesi, iş kazalarını en aza indirmesi, üretimde verimliliği arttırabilmesi gerekmektedir. Bu performansa sahip olması gereken teknik ara insan gücünün yetiştirilmesi, bilim ve teknolojinin değişen koşullarını göz önünde bulundurarak yapılan bir mesleki eğitimle olanaklı görülmektedir.¹⁰¹

2.3. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının Okul ve İşletme İşbirliği Yönüyle Değerlendirilmeleri

Türkiye’de okul, sanayi işbirliği 3308 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle yeni bir yapıya kavuşmuştur.

3308 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana, geçen 12 yılda işletmeler ve okullarca uygulama aşamasında bir tereddüt yaşanmamakta ve benimsendiği

¹⁰⁰ 16. Milli Eğitim Şurası, ss.81–82.

¹⁰¹ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), “Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin İncelenmesi”, **Mesleki ve Teknik Eğitim Raporu**, Ankara, 29 Temmuz 1994, s.1.

görülmektedir. Hatta önceleri öğrenci almakta zorlanan işletmeler, meslek kuruluşları son yıllarda meslek eğitimi verecek eğitim birimleri kurma ve öğrenciyi eğitime alma eğilimine girmişlerdir.

Büyük yerleşim birimlerinde veya endüstrinin yoğun olduğu yörelerde, işletmelerde meslek eğitime yönelik sorunlarda azalmalar görülmektedir. Öğrenciyi iş yerine yerleştirme, öğrenciye sağlanan sosyal haklar, öğretim programında yer alan uygulamalı beceri eğitiminin eksiksiz uygulanabilmesi gibi olumlu sonuçlar alınmaktadır.

Bazı büyük işletmeler bünyelerinde eğitim birimleri oluşturmakta, pedagojik formasyon almış usta öğreticiler görevlendirmekte, okul ile işletmelerin koordineli olarak çalıştıkları gözlenmektedir.

Bir kısım işletmelerin ise, beceri eğitimi gören öğrencileri mezuniyetlerini takiben yüksek ücretlerle istihdam ettikleri, vasıflı eleman aradıklarında meslek lisesi müdürlükleriyle iletişim kurarak elemanı okuldan istedikleri de yaşanan gerçektir.

Bu başarılı uygulamalara rağmen, ülkemizde okul, endüstri işbirliği konusu çok uzun süredir tartışıla gelmiş, ancak istenilen düzeye erişmemiştir. Başka bir deyişle endüstriyel kuruluşlarla okullar arasında kurulan işbirliği ilişkileri kişisel inisiyatiflerle canlandırılmış, ancak kurumsallık kazandırılmadığı için kalıcı ve sürekli başarılar elde edilememiştir. 3308 sayılı kanun ile işletmelerde meslek eğitiminde büyük yol alınmasına rağmen, genele bakıldığında biçimsel olarak kâğıt üzerinde var olan gerçeklerle okullarda yaşanan gerçekler arasında farklılıklar vardır.

Okul, endüstri ilişkilerinin her iki kesime olumlu yarar sağlayacak biçimde gelişmesi kuşkusuz öncelikle her iki tarafın iyi niyetle ve güven ortamında birbirine yaklaşması sonucunda gerçekleşir. Ancak, devletin düzenleyici ve özendirici rolünün de büyük etkisinin olduğu unutulmamalıdır.

Bugün Türkiye genelinde belirli endüstriyel kuruluşların okullar ile olumlu, yakın ve başarılı sonuçlar sağlayan ilişkiler içinde olduğu bir gerçektir. Bunun yanı sıra ülke sathında okulları hiç tanımayan, iş birliği kavramını düşünmeyen veya olumsuz deneyimleri olan pek çok endüstriyel kuruluşlarda vardır.

Okul, endüstri işbirliğinin çok daha yaygın ve etkili hale getirilmesi, her iki kesim de sayısız faydalar sağlayacak, giderek ekonomik kalkınmamıza ve toplumun gelişmesine büyük katkılarda bulunacaktır.

2.4. Türkiye’de Meslek Lisesi Mezunlarının Toplumsal İşgücü Açısından Değerlendirilmesi

Üretimde kalite ve verimlilik, araştırmacı, yaratıcı ve nitelikli işgücü ile sağlanabilir.

Eğitimin ekonomik kalkınmayı etkisi iktisatçıların eğitime ilgi duymalarına yol açmıştır. Bu ilgi XVI. yüzyılda Merkantilizm ile başlamış, klasik iktisatçılarla, A.Smith, T.R. Malthus, R.Ricardo ile sürmüştür. A.Marshall’a göre, Kitleler için daha yüksek eğitim yollarını açmak için yıllarca harcanan her şey eğer bir Newton, Shakespeare yada Beethoven’i işbaşına getirecekse yeterince ödenmiş sayılacaktır.

Böylece eğitime yapılan yatırımları ulusal yatırım, en değerli sermayeyi insana yatırılmış olan sermaye olarak nitelemiştir. V.E.Komarev de ekonomik kalkınma ile eğitsel kalkınma arasındaki ilişkiyi sanayide üretim artışının % 75’inin işin verimliliğinin yükseltilmesi sonucuyla olduğunu vurgulamıştır. “Stumlin ulusal gelir artışının % 23’ünün işçilerin nitelik ve kültür düzeylerinin yükseltilmesinden kaynaklandığını, eğitime yapılan 1 rublelik yatırımın, ulusal geliri 3 rubleden fazla artırdığını belirtmiştir.

Bu bağlamda eğitim yoluyla işçilerin verimliliğinin artırılması, ekonomik büyüme, dolayısıyla kalkınmanın bir tür çoğaltanı olarak kabul edilmektedir.¹⁰²

Türkiye’de 1993 yılında eğitime yapılan harcamaların Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (GSYİH) içindeki payının ve eğitim kademelerine göre öğrenci başına yapılan eğitim harcamalarının OECD ülkelerinin ne kadar gerisinde olduğu Tablo 9’da açıkça görülmektedir.¹⁰³

¹⁰² Karakütük, a.g.e., ss.804-805.

¹⁰³ TİSK, a.g.e., s.32.

Tablo 9. Türkiye’de ve Dünyada Eğitim Kurumlarına GSYİH’ dan Yapılan Harcamalar İle Öğrenci Başına Yapılan Eğitim Harcamaları (1993)

Ülkeler	Eğitim Kurumlarına GSYİH’ dan Yapılan Harcamalar (%)	Öğrenci Başına Yapılan Eğitim Harcamaları (\$) (*)		
		İlk ve Ortaokul	Lise	Yüksek Öğrenim
ABD	6.8	5.492	6.541	14.607
Almanya	5.9	2.815	6.481	7.902
Avustralya	6.0	2.985	4.871	9.036
Belçika	5.6	2.953	5.373	6.380
Çek. Cum.	5.0	1.506	1.903	4.788
Danimarka	7.2	4.745	6.175	8.045
Finlandiya	7.3	4.095	4.769	7.295
Fransa	6.1	3.154	5.685	6.033
Hollanda	5.0	2.793	3.979	8.665
İngiltere	5.0	3.295	4.494	8.241
İrlanda	5.8	1.882	3.031	7.076
İspanya	5.3	2.293	3.033	3.835
İsveç	6.9	4.917	5.651	12.693
İsviçre	5.7	5.835	7.024	15.371
İtalya	5.1	4.107	5.235	5.169
Japonya	4.9	3.960	4.356	7.556
Güney Kore	5.7	1.715	2.026	2.589
Macaristan	6.6	1.607	1.685	5.189
Meksika	4.1	741	1.477	4.264
Norveç	7.6	-	-	8.343
Portekiz	5.4	2.581	2.491	5.667
Türkiye	3.3	832	587	2.696

(*) Satın alma Paritesine göre hesaplanmıştır.

Kaynak: TİSK İnceleme Yayınları, No: 20, s.34

Tablo 9’da görüleceği gibi Türkiye, OECD ülkeleri arasında eğitime yapılan harcamaların GSYİH içindeki payının en düşük (% 3,3) ülke konumundadır.¹⁰⁴

Oysa diğer ülkelerle karşılaştırılmayacak kadar hızlı nüfus artışı olan, genç nüfusa sahip, gelir ve eğitim düzeyi düşük olan ülkemizde eğitime verilen önem hiçbir zaman azaltılmamalıdır.

Tablo 10’den da görüldüğü gibi eğitim harcamaları ile işgücü verimliliği arasında çok yakın bir ilişki vardır. Kişi başına eğitim harcamalarının yüksek olması, işgücü başına

¹⁰⁴ TİSK, a.g.e., s.32.

verimliliği de olumlu yönde etkilemektedir. Genel eğitim düzeyindeki düşüklük, işçinin verimini, dolayısıyla üretim hacim ve kalitesini olumsuz yönde etkileyen bir faktördür. Avrupa Birliği ülkeleri ile Türk İmalat Sanayileri arasında yapılan karşılaştırmaya göre 1992 yılında Türkiye'deki işgücü verimliliği söz konusu (Yunanistan hariç) ülkelere göre 1/3–1/7 düzeyleri arasında değişmektedir. ¹⁰⁵

Tablo 10. Kişi Başına İşgücü Verimliliği ve Kamu Eğitim Harcamaları

Ülkeler	Kişi Başına İşgücü Verimliliği (\$/1992)	Kişi Başına Kamu Eğitim Harcamaları (\$ / 1993)
Danimarka	23.410	1.790
Fransa	29.535	1.245
İtalya	24.613	1.147
Hollanda	31.977	1.126
Belçika	31.581	1.119
Lüksemburg	33.647	1.107
İngiltere	19.288	904
Almanya	27.340	810
İrlanda	27.020	802
İspanya	17.935	670
Portekiz	12.255	490
Yunanistan	4.630	260
Türkiye	4.408	75

Kaynak: TİSK İnceleme Yayınları, No: 20, s.35.

Türk ekonomisinde 1980'li yıllarda uygulanan sosyoekonomik politikalarda verimlilik artırıcı tedbirlere yer verilmediği gibi verimliliğin artırılmasına yönelik bilinçli teknoloji seçimi, planlı bir eğitim ve üretimde işgücünün kalitesinin yükseltilmesi konuları üzerinde de yeterince durulmamıştır. 1980'li yıllarda daha düşük düzeyde olan fert başına işgücü verimliliği farkı, 1990'lı yıllarda daha da artmıştır. AB ülkeleri ile aramızda farkın kapatılabilmesi için Türkiye'de verimlilik artış hızının mevcut düzeyin 3–4 kat üzerinde gerçekleşmesi gerekmektedir. ¹⁰⁶

¹⁰⁵ TİSK, a.g.e., ss.33-34.

¹⁰⁶ TİSK, a.g.e., ss.33-35.

Eđitim hizmetlerinin yeteri kadar sađlanmaması toplumsal iřgücü verimliliđinin de diđer űlkelere göre dűřük dűzeyde kalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle toplumsal iřgücünün eđitim dűzeyi, dolayısıyla kalitesi ve verimliliđi yűkseltilmelidir. Bu durumun űlkemizin rekabet gűcűnű çok olumsuz űekilde etkilediđi unutulmamalıdır.¹⁰⁷

2.5. Meslek Lisesi Ŗđrencilerinin İşletmelerde Yaptıkları Stajların Tűrk Ekonomisine Katkılarının Deđerlendirilmesi

Tűrkiye ekonomisi bilgi çađının gereksinimi olan birden fazla dalda uzmanlařmıř nitelikli insan gűcűnű Ŗn plana çıkaran modern iřgűcűne ihtiyaç duymaktadır. Tűrkiye’de ise mevcut iřgűcűnűn yarısından fazlası ilkokul mezunudur. Gençlerin hiçbir vasıf sahibi olmaksızın çalıřmaya bařlaması űretimin hacim ve kalitesini de dűřűrmektedir. Bu durumun ulusal sanayinin dűnya űlkeleri sanayileri ile rekabet řansı açısından da olumsuz sonuçlar dođurduđu açıktır. Rekabetçi pazar taleplerini karřılayacak vasıflı ve uyumlu, motivasyonu yűksek bireylerin yetiřtirilmesi Tűrkiye’nin kalkınma hızı açısından Ŗnem tařımaktadır.

Avrupa Birliđi’nde Mesleki Teknik Eđitim ve Ŗđretime verilen Ŗnem gittikçe artmaktadır. AB kapsamında uygulanan eđitim politikaları ile çađın dnűřűműne ayak uyduran bireylerin yetiřtirilmesi hedeflenmektedir. İřgűcűnűn geliřen çalıřma hayatına uyumu ve AB içinde serbest dolařımı için mesleki teknik eđitim, yetiřkinlerin eđitimi ve sűrekli eđitim AB tarafından teřvik edilmektedir.

AB űlkelerinde iřverenler eđitim kurumları ile dođrudan bađlantılar kurup ihtiyaçları olan yűksek vasıflı iřgűcű eđitiminin műfredatlarını oluřturmaktadırlar. Teknolojik geliřmeleri yakından takip eden eđitim kurumları iř hayatının bilgili ve vasıflı iřgűcű ihtiyaını karřılamak amacıyla Ŗđrenim görenlere gerekli eđitimi sađlamaktadır. Tűrkiye’de ise eđitim kurumlarının kiřilere kazandırdıđı vasıflarla iř hayatının ihtiyaı olan vasıflar arasındaki uyum yeterli deđildir.

AB űlkeleri bařta olmak űzere sanayileřme birçok űlke Ŗđrenci bařına dűřen eđitim harcamalarının her geçen yıl yűkseltmekte mesleki eđitime ayrılan kaynak artırılmaktadır. Tűrkiye’de mesleki eđitimin daha iyi bir yapıya ulařabilmesi için finansman kaynaklarının artırılması gerekmektedir.

¹⁰⁷ TİSK, a.g.e., ss.35-37.

AB ülkeleri, iş piyasalarının sürekli gelişen bilgi ve beceri ihtiyaçlarını karşılayabilecek, esnek müfredatlara sahip eğitim sistemlerini uygulamaktadır. Türkiye'deki eğitim sisteminde ise bu esneklik bulunmamakta çoğu zaman çağın gerisinde kalmış müfredatlarla eğitim verilmektedir. Eğitimde reform niteliğindeki sekiz yıllık zorunlu eğitim, Türkiye'deki eğitim seviyesinde olumlu etkiler yaratacaktır.

Ancak esas olan müfredatların değişen önceliklerine göre uyumlu bir yapıya kavuşturulmasıdır. Türkiye'de genç nüfusu ve vasıfsız işgücünü modern ve esnek mesleki eğitim müfredatları ile bilgi, beceri sahibi ve üretken kılmak çağın yakalananın temel hareket noktası olmalıdır.

AB ülkelerinde bireyler mesleki tercihlerini belirleme konusunda rehberlik hizmeti veren kurum ve kuruluşların desteğini almaktadır. Mesleki eğitimde rehberlik hizmeti bireylere olduğu kadar işverenlere de işgücü ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri açısından yardımcı olmaktadır.

Türkiye'de ise, vasıflı işgücü ihtiyacı yüksek boyutlara ulaşmıştır. Buna rağmen özellikle gençlerin mesleki yönlendirme hizmetine yeterince önem vermemektedir. İşgücü ihtiyaçlarının arz talep dengesi paralelinde yönlendirilmesi ve rehberlik organizasyonlarının işgücü piyasası ve eğitim kurumları arasındaki koordinasyonu sağlaması Türkiye'deki mesleki rehberlik hizmetlerini geliştirecektir.

AB'nin tasarladığı gelişme planı çerçevesinde Birliğe tam üye aday ülkelerin ekonomik ve sosyal yönden AB ülkeleri seviyelerine yükseltilmeleri gerekmektedir. Bunun bir parçası olarak eğitimde yapılması gereken reform girişimleri tam üye aday ülkelerde AB kaynaklı mali yardımlarla uygulamaya başlanmıştır. Özellikle mesleki eğitim ve öğretim alanında yapılan reformlarla tam üye aday ülkeleri AB'nin standartlarına yaklaşmasında önemli aşamalar kaydedilmiştir. Türkiye'nin de daha fazla zaman kaybetmeden benzer atılımlar içine girmesi gerekmektedir.¹⁰⁸

Gelişen ve hızla değişen üretim süreçleri gerekli bilgi donanımına sahip nitelikli işgücü talebini artırmaktadır. Mesleki eğitimin geliştirilmesi, meslek lisesi mezunlarının yapmış oldukları stajların ve burada alınan eğitimi ile bilgi düzeyinin geliştirilmesi ekonominin kalkınmasında önemli şekilde etkilidir.

¹⁰⁸ Milenyum Eşiğinde Mesleki Eğitim ve Öğretim, Mess Yayınları, ss.155–156.

III. BÖLÜM

MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPTIKLARI STAJLARIN MESLEKİ GELİŞİMLERİNE ETKİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

1. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, amaç, önem, sayıtlılar, sınırlılıklar, tanımlar, verilerin toplanması, veri toplama aracı ve verilerin analizi konuları incelenmiştir.

1.1. Araştırma Modeli

Araştırma, bir betimleyici tarama çalışmasıdır. Konunun bütünsel olarak incelenmesi amacıyla önce bir literatür taraması yapılmıştır. Sonraki aşamada, endüstri meslek liseleri son sınıfında eğitim gören ve çeşitli işletmelerde meslek eğitimi uygulamasına katılan öğrencilere, işletme sektöründeki uygulama yeterlilikleri ve uygulama düzeylerine ilişkin durum tespit etmek amacıyla bir anket uygulanmıştır.

Araştırmada, Meslek Lisesi öğrencilerinin işletmelerdeki stajla meslek hakkındaki edindikleri pratik bilgi ve beceri eğitimine yönelik uygulama anlaşılmasına ve bu uygulamanın katkılarının ne olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

1.2. Evren ve Örnekleme

Evren, Araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün olarak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir.¹⁰⁹

Aslında iki tür evren vardır. Birisi genel evren öteki ise çalışma evrenidir. Genel evren soyut bir kavramdır. Tanımlaması kolay fakat ulaşılması güç ve hatta çoğu zaman olanaksız bir bütündür. Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir. Bu yönü ile somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak hakkında görüş bildireceği evren çalışma evresidir.¹¹⁰

¹⁰⁹ Karasar, N, **Bilimsel Araştırma Yöntemi, 4.B.**, Ankara, 1991, s.109.

¹¹⁰ Karasar, **a.g.e.**, s.110.

Örnekleme, belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Araştırmalar çoğunlukla, örneklem kümeler üzerinde yapılır ve alınan sonuçları ilgili evrenlerine genellenir.¹¹¹

Araştırmanın meslek liselerinde yapılmasına karar verilmesinden sonra örneklem grubunun seçimi üzerinde durulmuştur.

Sonuçları güvenilir ve temsil yeteneği yüksek bir örneklem büyüklüğünün ne olması gerektiği istatistik kitaplarından araştırılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2006–2007 eğitim-öğretim yılında, İstanbul İlinde eğitimlerini sürdüren endüstri meslek liselerinin son sınıfında okuyan ve beceri eğitimi uygulamasını (staj) işletmelerde gerçekleştiren öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise İstanbul İli Avrupa yakasında bulunan 2 endüstri meslek lisesinin son sınıfında okuyan ve beceri eğitimi uygulamasını (staj) işletmelerde gerçekleştiren farklı bölümlerde okuyan ve basit tesadüfi örneklem yöntemiyle (random) seçilen 500 öğrenci oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Sayıtları

1. Seçilen örneklem evreni temsil edebilecek büyüklüktedir.
2. Anket uygulamalarına öğrenciler gönüllü olarak katılmışlardır.
3. Kullanılan ölçme aracıyla ve izlenen yöntemle araştırmanın amaçlarına ulaşılabilir.
4. Veri toplama aracı ilgili uzman görüşleri alındıktan sonra düzenlenmiştir.
5. Araştırma konusunda yapılan literatür taraması araştırmanın geçerliliği açısından yeterlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma İstanbul İli Avrupa yakasında bulunan 2 endüstri meslek lisesinin son sınıfında okuyan ve beceri eğitimi uygulamasını (staj) işletmelerde gerçekleştiren son sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

¹¹¹ Karasar, a.g.e., s.110.

2. Araştırma, 2006–2007 öğretim yılında, Endüstri Meslek Liselerinin farklı bölümlerindeki son sınıfta okuyan öğrencileri kapsamaktadır.
3. Elde edilen bilgiler anket formundaki sorularla sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bir ülkenin gelişip kalkınması sanayileşmesine bağlıdır. Mesleki ve teknik eğitim sanayileşmenin bir alt yapı yatırımı niteliğindedir. Bu nedenle bir ülkenin kalkınmasında mesleki eğitim önemli bir unsurdur.

Bu nedenle bu araştırmanın temel amaçları,

1. Mesleki eğitimin önemli bir kısmını oluşturan meslek liselerindeki öğrencilerin kendi alanlarındaki bilgi ve becerinin geliştirilmesinde, işletmelerde gerçekleştirdikleri staja yönelik tutumlarının belirlenmesidir.
2. Meslek Lisesi öğrencilerinin işletmelerde mesleki eğitime yönelik yaptıkları stajda karşılaştıkları farklı unsurlarla ilgili tutumları arasında fark olup olmadığını değerlendirmektir.

Endüstri Meslek Liseleri farklı alanlarında eğitim gören öğrencilerin işletmede görmüş oldukları mesleki eğitim uygulamasının yeterliliğini ve düzeyini, işletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilerin görüş ve düşünceleri doğrultusunda mesleki eğitim alınan işletmedeki stajyer öğrenci sayısı, mesleki eğitim alınan işletmedeki eğitim bölümü, mesleki eğitim alınan işletmedeki eğitim sorumlusu ve koordinatör öğretmenin alanı değişkenlerine göre belirlenmeye çalışılmaktadır. Ayrıca çalışmanın bir diğer amacında işletmede mesleki eğitimin yeterliliğine katkıda bulunacak öneriler sunmaktır.

1.6. Araştırmanın Önemi

İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması mesleki ve teknik eğitim gören öğrencilerimizi, meslek ve iş yaşamına alıştırmak, sektörün gerektirdiği bilgi ve beceri düzeyine getirmek açısından oldukça önemli bir çalışmadır. Uygulama, önemi açısından Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği ve 3308 Sayılı Kanunla belli kurallar içine alınmıştır.

Bu araştırma ile Meslek Liselerinde okuyan ve işletmelerde staj gören öğrencilere staj amacıyla çalıştıkları kurumların, gerekli mesleki bilgi ve becerileri kazandırmada yeterli olup olmadıklarının anlaşılmasıyla, bu uygulama yeterliyse mevcut uygulama

desteklenecek, eğer bu uygulama yeterli değilse bir takım problemler varsa bu problemlerin anlaşılmasıyla çözüm yolları bulunmaya çalışılacaktır.

Ayrıca mesleki eğitim, ülkenin nitelikli iş gücünün oluşmasında önemli bir faktör olduğu için işletmelerdeki stajda amaçlanan hedefler doğrultusunda yetersizlikler varsa bunlar açığa çıkarılırsa bu sorunların çözümü için gerekli unsurlar araştırılıp, çözümlenmeye çalışılmasıyla, nitelikli işgücünün yetişmesiyle ekonomik gelişmeye katkıda bulunulacaktır.

1.7. Tanımlar

Atölye, Kurumlarda örgün, çıraklık ve yaygın mesleki ve teknik eğitim programlarının gerektirdiği uygulamalı derslerde, bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması amacıyla gerekli donatımı yapılmış eğitim öğretim, uygulama ve/veya üretim yapılan ortamdır.

Eğitici Personel, İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye beceri eğitimini çalışma takvimine uygun olarak yaptırma, öğrenci başarısını değerlendirme ve öğrenci devam-devamsızlıklarını takip etmekle görevli kişidir.

İşletme, Mal ve hizmet üreten kamu ve özel kurum, kuruluş ve işyeridir.

İşletmelerde Beceri Eğitimi (İşletmelerde Meslek Eğitimi), Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında veya işletme ve kurumlarca tesis edilen eğitim birimlerinde yaptıkları eğitim uygulamalarıdır.

Koordinatör, İşletmelerin tespit edilmesi, işletmelerdeki mesleki eğitim uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini, eğitimin takip edilmesini sağlamakla görevli müdür yardımcısı ya da öğretmendir.

Mesleki ve Teknik Eğitim, Mesleki teknik eğitim birey, meslek, eğitim boyutlarından oluşan süreçtir. Ayrıca eğitimin bilimsel, teknolojik ve uygulama boyutlarını belirli bir bütünlük içinde ele alan ve belli bir mesleğin gerektirdiği yeteneklere ağırlık veren bir eğitimidir. Mesleki teknik eğitimin temel işlevi bireyleri sosyal ve ekonomik yönden yararlı, bireysel yönden kazançlı meslek alanlarına hazırlamak ve başarılı olmalarını sağlamaktır.

1.8. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması için önce ilgili bir literatür taraması yapılmıştır. Endüstri Meslek Liselerinin farklı bölümlerinde öğrenim gören ve beceri eğitimi uygulamasını işletmelerde devam ettiren son sınıf öğrencilerinin, uygulanan mesleki teknik eğitim uygulamalarının ne düzeyde yeterli olduğunu ayrıca yaptıkları stajların mesleki gelişimlerine etkilerini tespit etmek amacıyla, araştırmacı tarafından danışman bilgisi doğrultusunda hazırlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak anket, valilik onayı alındıktan sonra, araştırmacı ve gönüllü öğrenciler tarafından bizzat okullara gidilerek bölümlerde son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. Bir anketi doldurma süresi ortalama 5-10 dakika arasındadır. Anket temel olarak üç bölümden oluşmaktadır.

Ankette, birinci bölüm öğrencileri tanıma ve sınıflara ayırmaya yönelik hazırlanmıştır. Birinci bölüm anket sorularının ana başlıklarına değinecek olursak, Öğrencinin cinsiyeti, öğrenim gördüğü okuldaki branşı, mesleki eğitim gördükleri işletmedeki stajyer sayısı, ayrıca eğitim görülen işletmede bir eğitim sorumlusunun olup olmadığı, kendilerine verilen koordinatör öğretmenin okul, işletme ve kendileri arasında koordinasyonu yeteri kadar sağlayıp sağlamadığı, mesleki eğitim gördükleri işletmede sağlanan sosyal imkânlar, öğrencinin ilköğretim diploma notu, halen öğrenim gördükleri branşlarını isteyerek seçip seçmedikleri ve branşlarının gelecekte kendilerine sağlayacağı olanaklardan yeteri kadar haberdar olup olmadıklarını tespit etmek amacıyla birinci bölüm toplam 9 sorudan oluşturulmuştur.

Anketin ikinci bölümü ise toplam 27 soru ile ana gövdeyi oluşturmaktadır. İkinci bölümdeki anket soruları staja yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sorular staja yönelik öğrencinin tutumunu belirlemeye ve böylece stajın mesleki gelişimlerine etkilerini anlamaya yönelik hazırlanmıştır.

Anketin üçüncü bölümünde ise öğrencilerin konu ile ilgili düşünce ve önerilerine yer vermeleri istenmektedir.

2. ARAŞTIRMA VERİLERİ

Ankette öğrencilerin belirtilen ifadelerle ilişkin katılım düzeyleri “evet (katılıyorum)” ve “hayır (katılmıyorum)” olarak iki ayrı seçenekle yüzdesel sonuçlandırılarak saptanmaya çalışılmıştır. Anket sonuçları aşağıda yüzdesel olarak ve pasta dilimleri şeklinde yorumlanarak değerlendirilmiştir.

2.1. Anketin 1. Bölüm Değerlendirmesi

Öğrenci bilgilerini içeren cinsiyet tespiti, eğitim gördüğü branş, ilköğretim bitirme diploma notu, eğitim aldığı branştan gelecekte iş bulma noktasında donanımının yeterli olup olmadığı soruları sorulmuştur.

Öğrenci bilgilerinin farklılıkları, gençlerin tutum ve eğilimlerinin de farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

2.1.1. Mesleki Eğitim Gören Öğrenci Bilgileri

Meslek Lisesi son sınıfta mesleki eğitim alarak işletmelerde stajlarını yapan öğrencilere uygulanan anketin birinci bölümünün 1,2,7,8,9 numaralı demografik özellikler taşıyan soruları öğrenci bilgileri içermektedir.

2.1.2. Öğrencilerinin Staj Yaptıkları İşletmelerin Özellikleri

Anketin birinci bölümünün 3,4,6 numaralı demografik özellikler taşıyan soruları işletme özellikleri taşımaktadır.

2.1.3. Okul İşletme Öğrenci Koordinasyonu

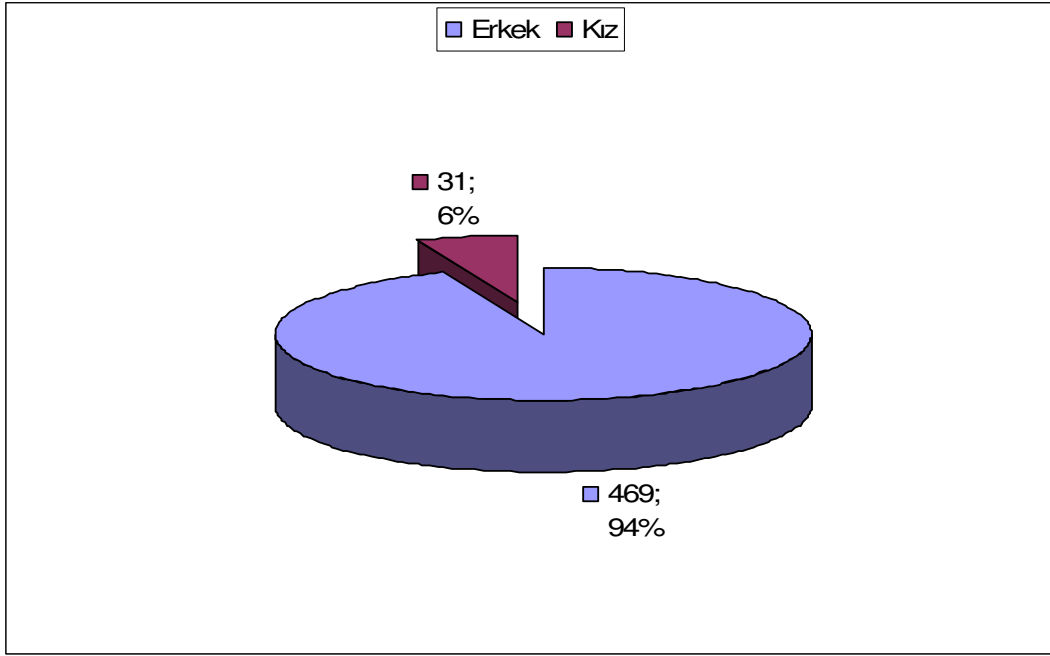
Anketin birinci bölümünün 5 numaralı sorusu okul işletme öğrenci koordinasyonu konusunu kapsamaktadır.

1. Cinsiyetiniz?

() Erkek () Kız

Tablo 11. Öğrencilerin Cinsiyetlerine İlişkin Yüzde Dağılımları

Erkek	469	94%
Kız	31	6%

Bahçelievler merkezli iki mesleki eğitim veren endüstri meslek lisesinde 500 öğrenci üzerinde yapılan bu araştırmanın %94 lük kısmını erkek öğrenciler oluştururken, %6 lık kısmını da kız öğrencilerden oluşmaktadır.

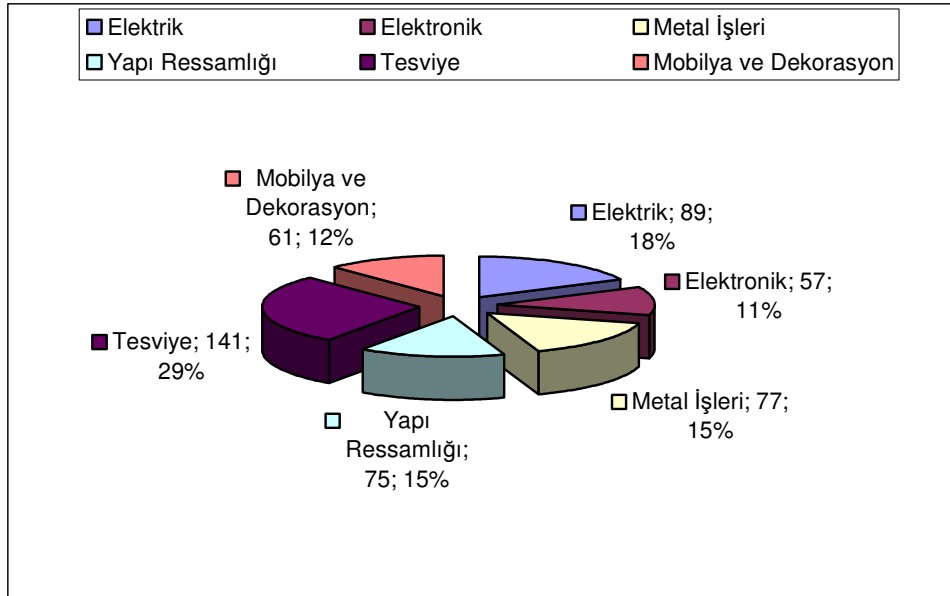
% 6 lık kız öğrencilerin yapı ressamlığı ve elektronik bölümleri ağırlıkta olduğu saptanmıştır. İkinci bölümün 2.4.2. Mesleki Teknik Liselere Tanımsal ve Kavramsal Yaklaşım kısmında belirttiğimiz üzere endüstri meslek liseleri Erkek Teknik Eğitim Okulları bünyesinde olduğunda erkek öğrencilerin ağırlıkta olduğu düşünülmektedir. Bu inceleme sayesinde %94 lük erkek öğrenci oranı bu görüşü desteklemektedir.

2. Branşınız?

- ()Elektrik ()Metal İşleri ()Bilgisayar ()Elektronik
()Tesviye ()Makine Ressamlığı ()Yapı Ressamlığı
()Mobilya ve Dek. ()Kimya bölümü ()Diğer ;.....

Tablo 12. Öğrencilerin Branşlarına İlişkin Yüzde Dağılımları

Elektrik	89	18%
Elektronik	57	11%
Metal İşleri	77	15%
Yapı Ressamlığı	75	15%
Tesviye	141	29%
Mobilya ve Dekorasyon	61	12%

Bu sonuçlar 6 ayrı bölümde eğitim gören 500 öğrencinin branş dağılımlarını içermektedir. Okulların atölyelerinde uygulamalı eğitim alan meslek lisesi öğrencilerinin gelecek ile ilgili iş kaygıları, bölümlerini benimsememeleri ve istemeyerek seçmeleri ile direkt orantılıdır.

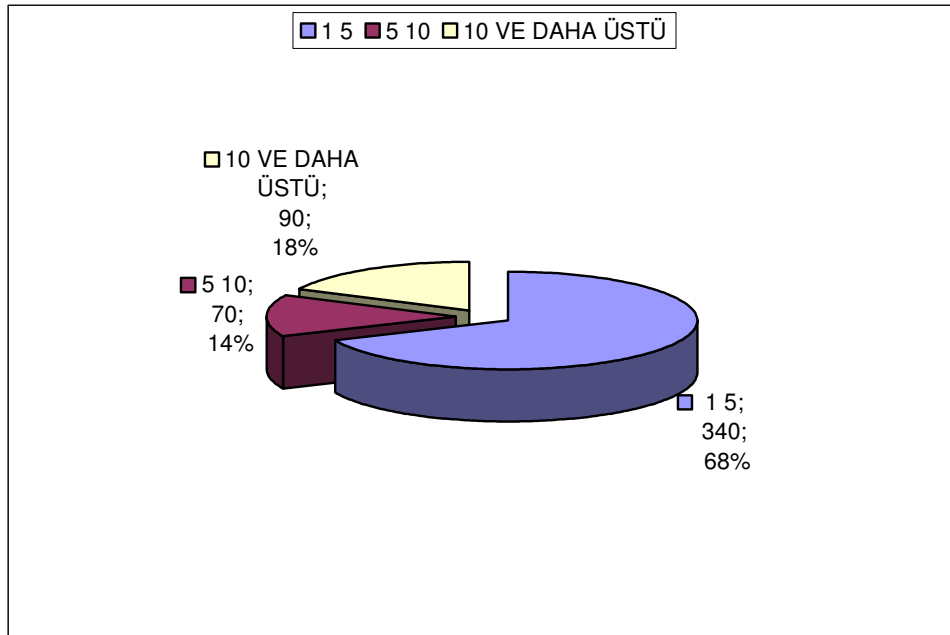
Bu anket uygulaması bu bölümlerin son sınıflarında okuyan yani 3308 sayılı mevzuat gereği hem okul hem staj uygulaması ile eğitim alan öğrenci grubunu içermektedir.

3. Mesleki eğitim gördüğünüz işletmedeki stajyer sayısı?

() 1-5 () 5-10 () 10 ve Daha Üstü

Tablo 13. İşletmedeki Stajyer Sayısına İlişkin Yüzde Dağılımları

1 5	340	68%
5 10	70	14%
10 VE DAHA ÜSTÜ	90	18%

Bu oranlar gösteriyor ki öğrencilerin staj yaptıkları işletmelerdeki stajyer sayısı büyük oranda (%68) 1 ile 5 arasındadır. Bu oran işletmelerin çalışan sayısı itibari ile küçük çaplı işyerleri olduğunun göstergesidir. Anketin 2.bölümünün 1.sorusuna verilen cevaplar %54 lük oran ile öğrencilerin işyerlerine yerleşmelerinin kendileri tarafından gerçekleştiğini göstermektedir.

Büyük işyerleri genelde şehir merkezinin dışında veya devlet tarafından belirlenmiş organize sanayi bölgelerinde bulunduğu için öğrenciler kendilerine yakın daha küçük çaplı işletmeleri tercih etmektedir.

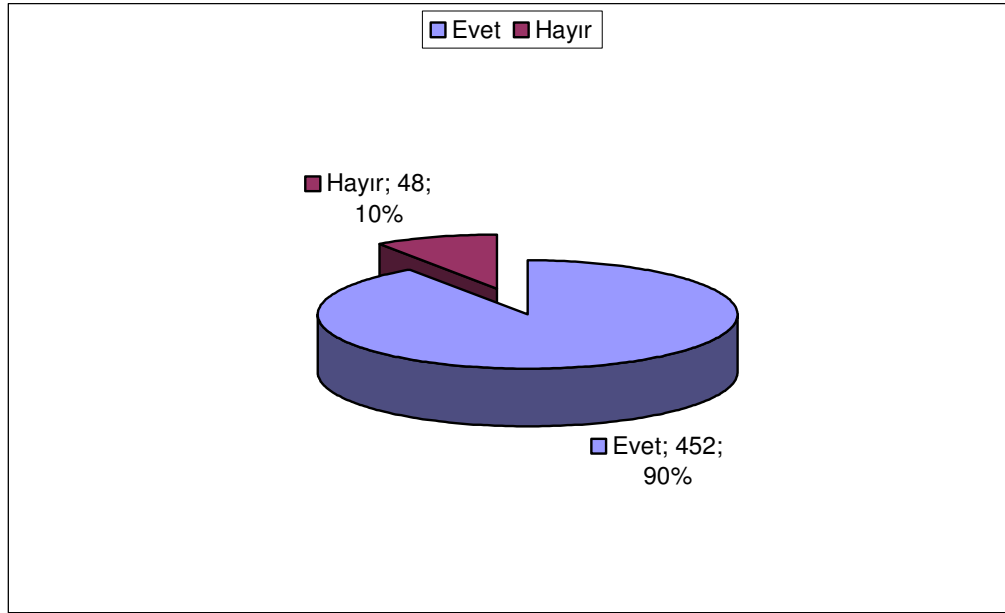
Bu veriler, büyük ölçüde stajyer sayısının 5 ve üstü büyük işletmelere öğrencilerin, okul aracılığı ile yerleştirildiğini göstermektedir.

4. Mesleki eğitim gördüğünüz işletmede sizden sorumlu usta bir eğitici var mı?

() Evet () Hayır

Tablo 14. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Gördükleri İşletmede Sorumlu Eğitim Sorumlusunun Varlığına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	452	90%
Hayır	48	10%

2.bölümde ayrıntılı olarak anlattığımız üzere,3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Kanunu ile işyerlerinde ustalık belgesi bulunan usta eğitici bulunma zorunluluğu getirilmiştir.%10 luk bu veri hala öğrencilerimizin stajlarını yaptıkları işletmelerde kendilerinden sorumlu usta eğitici bulunmadığının göstergesidir.

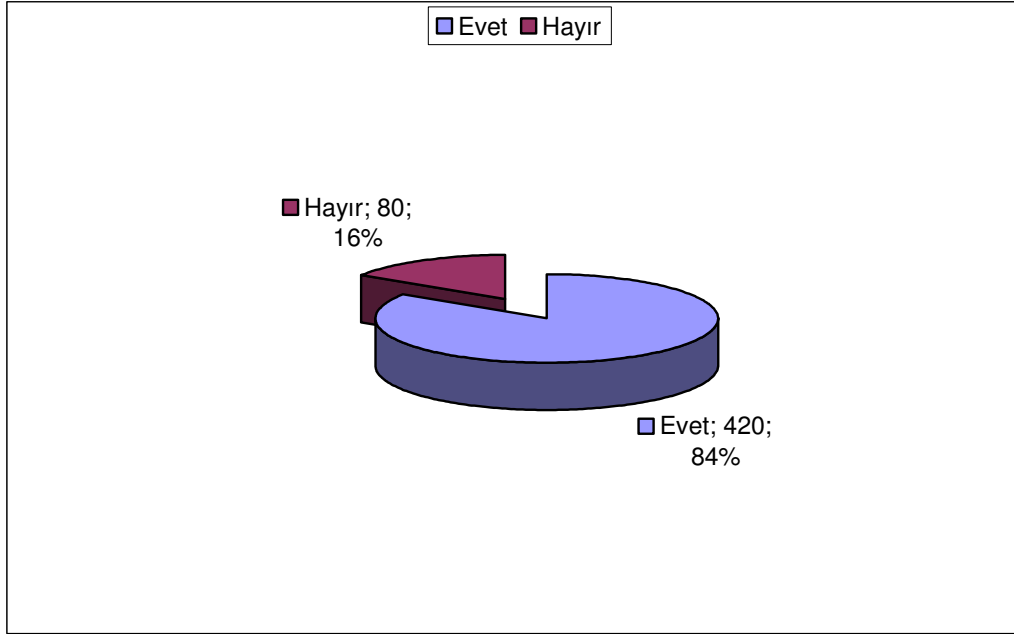
Okul ve koordinatör öğretmenin görevi, bu tür olumsuzlukları ortadan kaldırmak ve usta eğitici olmayan işletmelere öğrenci yerleşimini engellemektir.

5. Koordinatör öğretmeniniz sizce okul-işletme-öğrenci koordinasyonunu yeteri kadar sağlıyor mu?

() Evet () Hayır

Tablo 15. Öğrencilerin Sorumlu Koordinatör Öğretmeninin Okul-İşletme-Öğrenci Arasındaki Koordinasyon Yeterliliğine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	420	84%
Hayır	80	16%

Mevzuat ile okul tarafından görevlendirilen teknik öğretmenler işyerlerinde staj yapan öğrencilerden sorumludurlar. Koordinatör öğretmenin görevi okul işletme öğrenci koordinasyonunu sağlamaktır. Bu koordinasyon ile öğrencilerin uygulamalı olarak bilgi ve becerileri kazanımlarının artırılması amaçlanmaktadır.

Bu koordinasyonun sağlayacağı faydalar 2. Bölümde Mesleki Eğitimde Okul ve İşletme Kurumlarının işbirliği başlığı altında farklı açılardan belirtilmiştir.

Bu koordinasyonun en iyi şekilde sağladığı takdirde öğrencilerin gelecek kaygısı, meslek tercihi ve iş bulma gibi birçok konuda sıkıntılarının azalacağı düşünülmektedir.

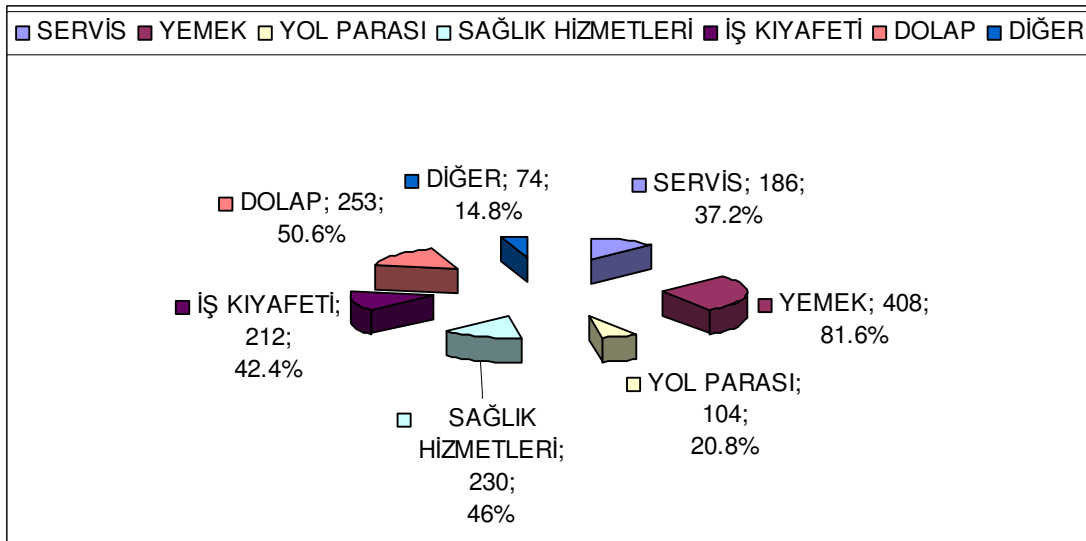
6. Staj yaptığımız kurum size hangi sosyal imkânları sağlıyor?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

() Servis () Yemek () Yol Parası () Dolap () Sağlık Hizmet () İş Kıyafeti () Diğer;

Tablo 16. Öğrencilerin Staj Yaptıkları Kurumlar Tarafından Sağlanan Sosyal İmkânlara İlişkin Yüzde Dağılımları

SERVİS	186	37.2%
YEMEK	408	81.6%
YOL PARASI	104	20.8%
SAĞLIK HİZMETLERİ	230	46%
İŞ KIYAFETİ	212	42.4%
DOLAP	253	50.6%
DİĞER	74	14.8%

İş verimliliği açısından çalışanların ve hatta stajyerlerin çalışma koşulları, onlara sunulan imkânlar işletmelerde pozitif bir etki göstermektedir. Çalışanlara özellikle yemek, yol, sağlık hizmetleri, Avrupa Birliği normlarının da gerektirdiği gibi %100 üne sunulması gerekmektedir.

Bu şartların sağlanması ara eleman sıkıntısı yaşayan ülkemizde meslek lisesi öğrencilerinin bu boşlukları doldurması noktasında pozitif bir etki gösterecektir.

7. İlköğretim diploma notunuz hangi seçenekteki aralıktadır?

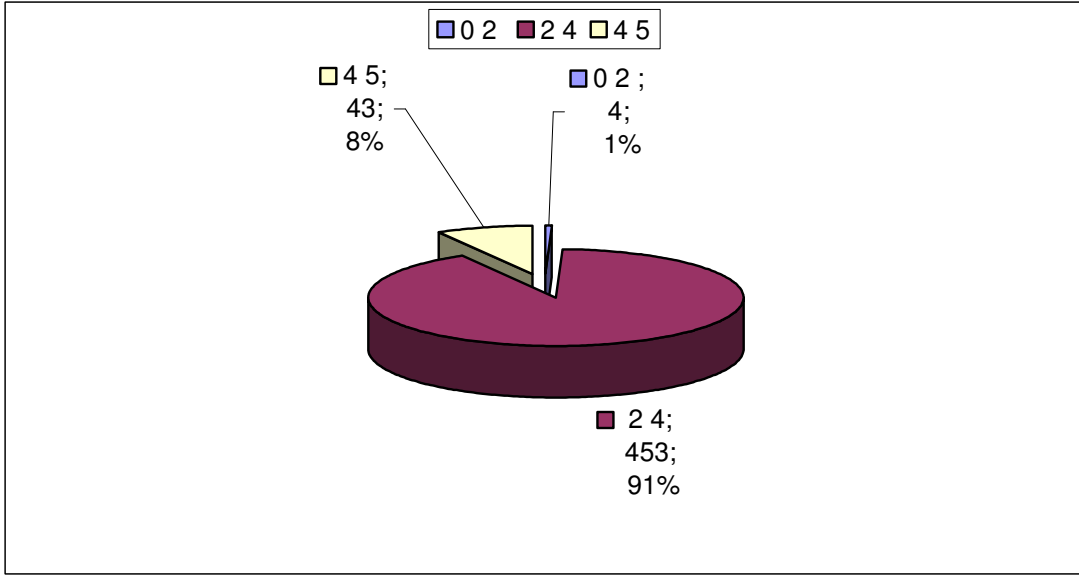
() 0-2

() 2-4

() 4-5

Tablo 17. Öğrencilerin Diploma İlköğretim Notlarına İlişkin Yüzde Dağılımları

0 2	4	1%
2 4	453	91%
4 5	43	8%

Milli Eğitim Bakanlığının yaptığı yeni düzenlemeler ile İlköğretim diploma notu Öğrencilerin lise 2. sınıfta bölüm seçmesi esnasında önemli bir ölçüt teşkil etmektedir. Hatta birçok okul lise 1 sınıf kayıtlarını, talebin mevcut kontenjandan çok olması durumunda, işte bu ilköğretim notuna göre belirlemektedir.

Endüstri meslek lisesini tercih eden öğrenci grubu genellikle %91 lik oranında gösterdiği üzere ilköğretim notu 2 ile 4 aralığındaki orta düzeydeki öğrenci grubudur.

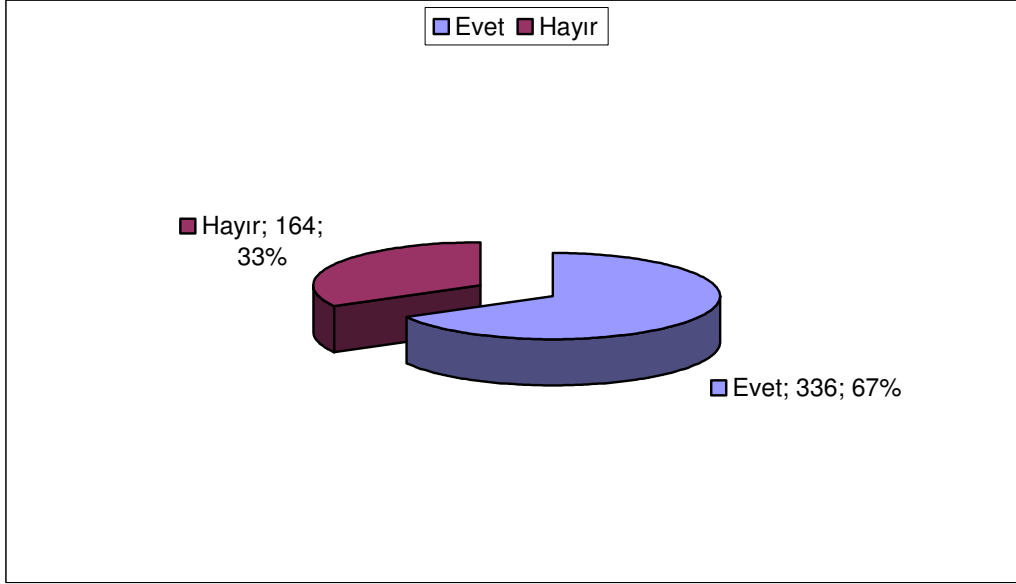
8.Halen son sınıfta okuduğunuz branşı isteyerek mi seçtiniz?

() Evet

() Hayır

Tablo 18. Halen Son Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Branşlarını İsteyerek Seçip Seçmediklerine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	336	67%
Hayır	164	33%

Bu veri %67 lik öğrenci grubunun okuduğu bölümün kendisinin seçtiğini gösterirken, %33 ünün de kendi inisiyatifi dışında istemeyerek seçmiş olduğunu göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının yeni yaptığı düzenlemeler ile öğrenciler okumak istedikleri bölümü lise 1 de değil, lise 2 de seçmektedirler. Lise 1. sınıfta tanıtım yönlendirme dersinde seçme hakkına sahip oldukları tüm bölümler hakkında bilgi almaktadırlar. Bu veriyi aldığımız öğrenci grubu eski düzenlemeye tabi eğitim almaktadırlar.

Geleceklerini inşa edecekleri bölüm tercihinin doğru yapılması öğrencilere doğru bir rehberlik ile mümkündür.

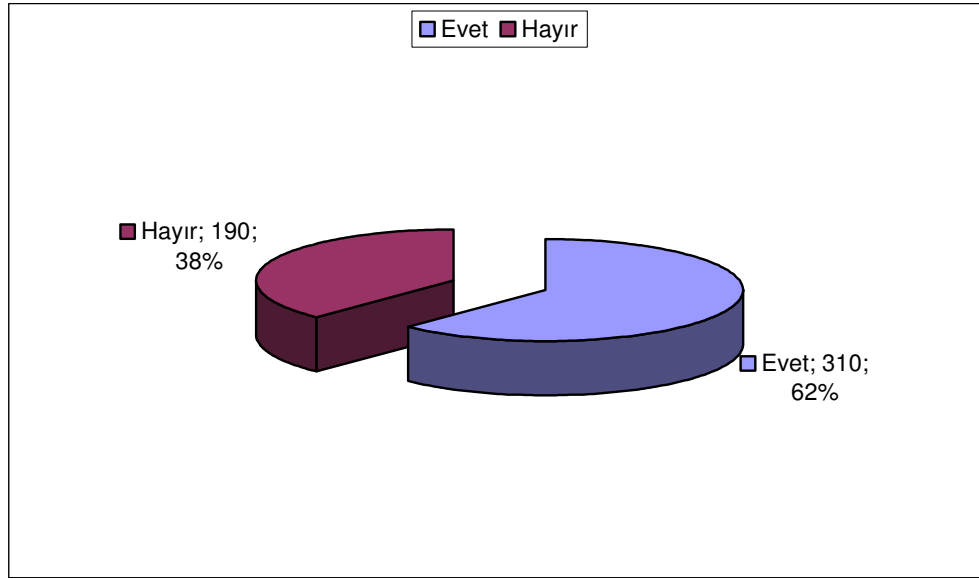
Bu sonuç tanıtım yönlendirme dersinin önemini ortaya koymaktadır.

9.Halen son sınıfta okuyup bu sene mezun olmayı düşündüğünüz branşınızın gelecekte size hangi iş alanlarında olanak sağlayacağı konusunda yeteri kadar bilginiz var mı?

() Evet () Hayır

Tablo 19. Halen Son Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Branşlarının Gelecekte Kendilerine Sağlayacağı Yararlar Hakkındaki Bilgilerine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	310	62%
Hayır	190	38%

Bu anket sorusu ile öğrencinin mezun olacağı branş ile gelecekte ne gibi iş olanaklarına sahip olacağını bilip bilmediği ölçülmek istenmektedir.%62 lik oran bu bilgiye sahip olduğunu söylerken %38 lik oran bu bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir.

Öğrencilerin eğitim aldıkları bölüm ile ilgili tam teşekküllü eğitim alması ve o bölümlerin kendilerine sunacağı iş imkânlarını bilmesi gerekmektedir.

5.soruda da belirttiğimiz üzere koordinatör öğretmen tarafında yapılacak rehberlik faaliyetinin, bu şekilde bilgisizlikten doğan gelecek kaygılarını minimuma indirmesi beklenmektedir.

2.2. Anketin 2. Bölüm Değerlendirmesi

Bu bölüm araştırmamızın omurgamızı oluşturan verileri içermektedir. Endüstri meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin mesleki gelişimlerine yönelik tutum ve davranışlarının saptadığı bölümdür.

Bu bölümde öğrencilere 27 farklı soru yöneltilmiştir. Stajın mesleki gelişimlerine etkilerini anlamaya yönelik yapılan bu incelemede öğrencilere iki ayrı seçenek sunulmuştur. Sonuçların yüzdesel olarak saptandığı bu araştırmada çapraz veri karşılaştırmaları ile öğrencilerin tutum ve davranışları incelenmektedir.

2.2.1. Staj Yapılan İşletme Tespiti

Öğrencilerin staj yaptıkları işletmeler ile ilgili 1,2 ve 3. sorular staj yeri tespitini incelemek için öğrencilere yöneltilmiştir. Öğrencilerin mesleki gelişimleri için bu staj yerlerinin nasıl ve ne şekilde bulunduğu önem arz etmektedir.

2.2.2. 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Mevzuatı

Bu mevzuatın önemi öğrencilerin staja uygulamalarını tamamı ile şekillendirdiği için büyüktür. 4. soru öğrencinin bu mesleki kanun hakkında bilgiye sahip olup olmadığını anlamamız için sorulmuştur.

2.2.3. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde Staj Süresinin Etkisi

Bu başlıkla yapılan staj uygulamasının süresi, öğrencinin mesleki gelişimine etkisi açısından incelenmektedir.

Bu kapsamda 5 ve 6. sorular öğrencilere yöneltilerek değerlendirmeye alınmıştır.

2.2.4. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde İşletme Kazanımları

Anket uygulamasında yer alan 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 19, 20 ve 25. sorular öğrencilerin işletmelerde yaşadıkları kazanımlarını içermektedir.

Mesleki eğitimin önemli bir unsuru olan bilgi ve becerinin geliştirilmesinde staj yapılan işletmelerin rolünün incelendiği bölümdür.

2.2.5. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerinde Okul Kazanımları

Endüstri Meslek Liseleri Milli Eğitim Bakanlığının kendisine verdiği görev ile farklı alanlarda eğitim gören öğrencilere mesleki eğitimle sunmakta görevlidir.

Öğrencilerin mesleki gelişimlerine okulun etkisini belirlemek için 9, 22 ve 23. sorular sorulmuştur.

2.2.6. Okul İşletme Koordinasyonu

İşletmelerin tespit edilmesi, işletmelerdeki mesleki eğitim uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesi ve öğrencinin aldığı uygulamalı eğitimin takip edilmesini kapsayan okul işletme koordinasyonunu incelemeye yönelik bu bölüm oluşturulmuştur.

Bu koordinasyonu incelemek için 17 ve 24. sorular öğrencilere sorulmuştur.

2.2.7. Öğrencilerin Mesleki Gelişimlerine Etkiler

Bu bölümde öğrencilere, tutum ve davranışlarının anlaşılması için bazı sorular yöneltilmiştir. Bu sorular ile öğrencilerin mesleki gelişimleri algılanmak istenmektedir.

Anketin ikinci bölümünün 15, 18, 21,26 ve 27. soruları öğrencilerin staj uygulamasının, mesleki gelişimlerine etkilerini anlamak için sorulmuştur.

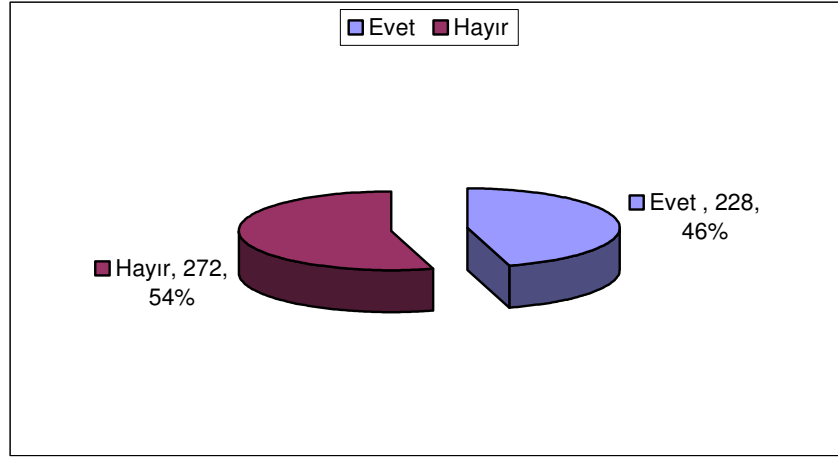
1. Staj yaptığım işletme okul tarafından belirlenmiştir.

() Evet

() Hayır

Tablo 20. Öğrencilerin Staj Yaptıkları İşletmelerin Okul Tarafından Belirlenip Belirlenmediğine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	228	46%
Hayır	272	54%

Bu oranda gözlemlediğimiz üzere %54 lük öğrenci grubu staj yerinin okul tarafından belirlenmediğini belirtmişlerdir.%46 lık dilim ise staj yerlerinin okul tarafından belirlendiğini beyan etmişlerdir.

Çapraz yapılan karşılaştırmalar neticesinde öğrencilerin işyeri tespitinde çok zorlanmadıkları ve büyük araştırmalar içinde olmadıklarına görülmüştür.Stajyer sayısının 5 in üstünde olan çalışan sayısı çok olan büyük işletmelere öğrenciler genelde okul aracılı ile yerleştirilmektedir.Bu gibi büyük işletmelerdeki öğrencilerde gelecek iş kaygısı az iken mesleki gelişimin üst düzeyde olduğu görülmüştür.Dolayısı ile öğrencinin mesleki olgunluk düzeyi için 3308 sayılı mevzuat gereğince okul tarafından kendi meslek gruplarına hitap eden işyerlerine yerleştirilmesi uygundur.

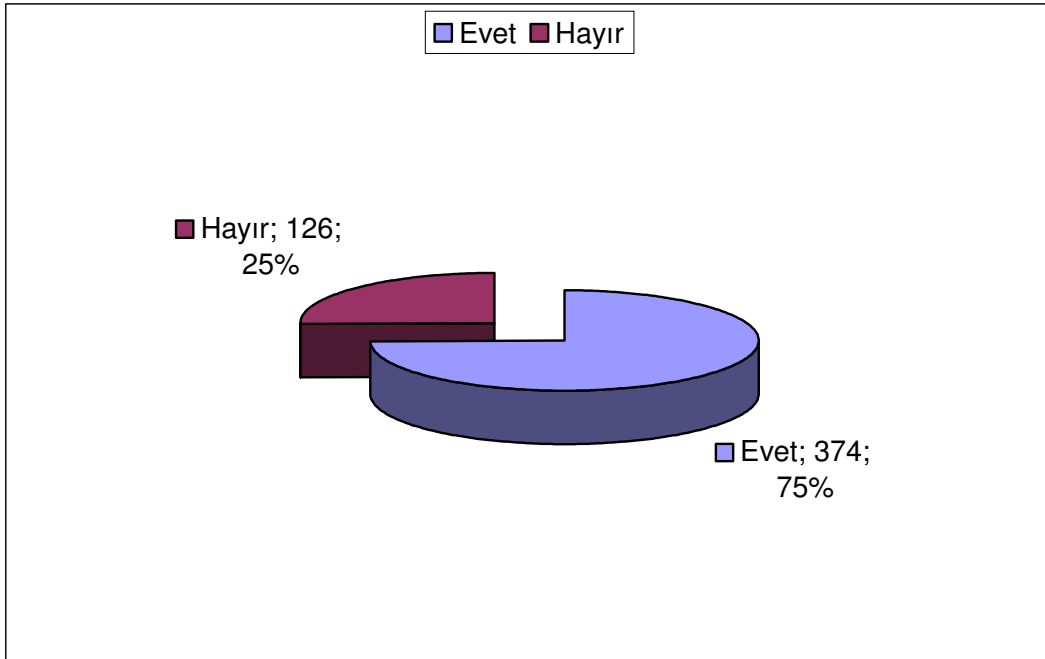
2.Staj yerini bulmak kolay olmuştur.

() Evet

() Hayır

Tablo 21. Öğrencilerin Staj Yerlerini Bulmalarının Kolay Olup Olmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	374	75%
Hayır	126	25%

Meslek lisesi son sınıf öğrencilerin ankette belirttiği üzere %75 lik oran ile işyeri tespiti kolay olmakla beraber %25 i bu işyeri bulmanın zor olduğunu belirtmiştir.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Kanunu uyarınca sektörler ile koordineli olan meslek liseleri öğrencilere staj yapmaları için işyeri tespitinde üzerine düşen görevi yapmaktadır. Bu mevzuatın gayesi öğrencilerin uygulamalı olarak bilgi ve becerilerini geliştirmesini sağlamaktır.

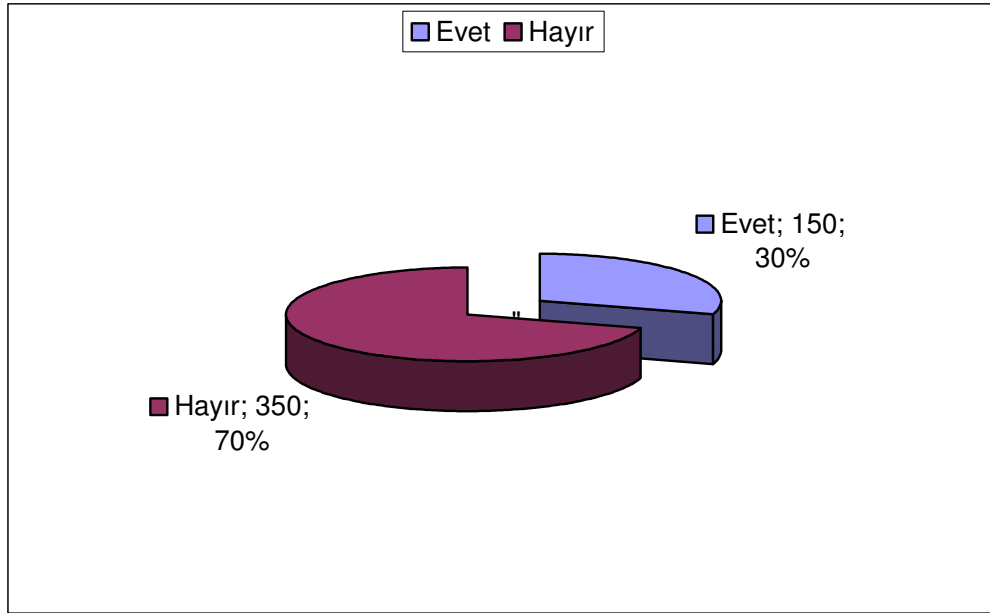
3.Staj yerini bulmak için çok fazla işyeri araştırmam gerekti.

() Evet

() Hayır

Tablo 22. Öğrencilerin Staj Yapacakları İşletmeleri Bulma Konusunda Yapmış Oldukları Araştırmaya İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	150	30%
Hayır	350	70%

İlk iki soru ile bağıntılı olarak görülmektedir ki yine öğrenciler %70 ile çok fazla araştırma yapmadan işletme bulduklarını belirtmişlerdir.

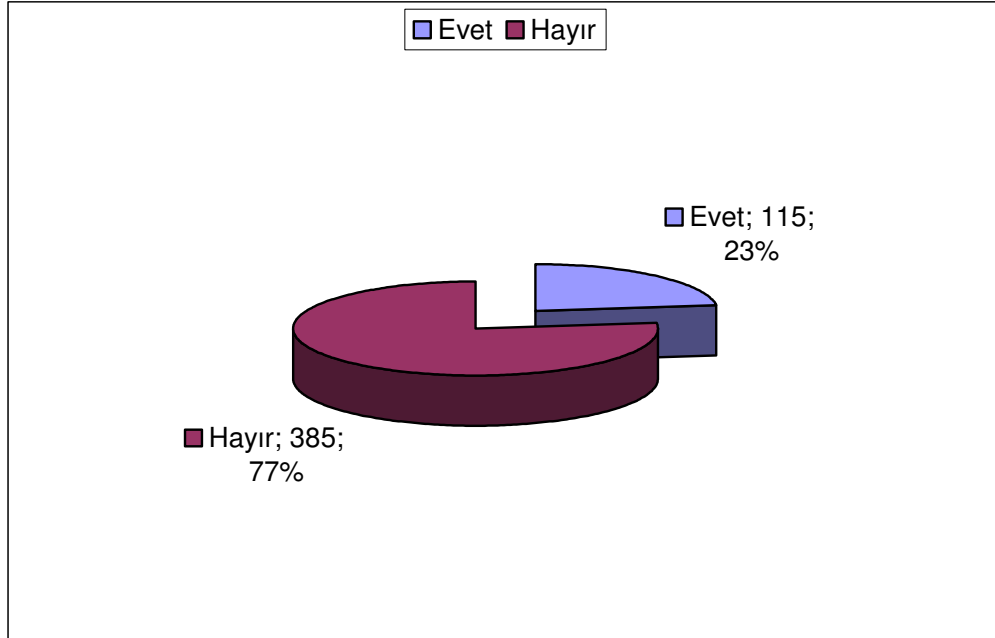
Endüstri meslek liseleri bünyelerindeki bölümlerin iş sahalarını ,sektördeki firmalar ile irtibat geçerek öğrencilerine aktarabilir.Okul ile işletme işbirliğinin faydaları 2.bölümde belirtmiştik.Okul açısından ,İşletme açısından ,toplum ve hatta öğrenci açısından bu köprünün önemi bir kez daha ortaya çıkıyor.

4.3308 sayılı mesleki eğitim kanunu hakkında bilgiye sahibim.

() Evet () Hayır

Tablo 23. Öğrencilerin 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Hakkındaki Bilgilerine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	115	23%
Hayır	385	77%

3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Mevzuatı, son sınıf öğrencilerinin işletmelerdeki yapmış oldukları staj uygulamasının işleyişini belirler. Bu mevzuatın okul tarafından öğrencilere aktarılması gereklidir. Mesleki Teknik Eğitimin önemi bölüm 1 de ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Bu önem çerçevesinde Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerinin mesleki gelişimleri için mevzuatı en iyi şekilde öğrenmeleri gereklidir.

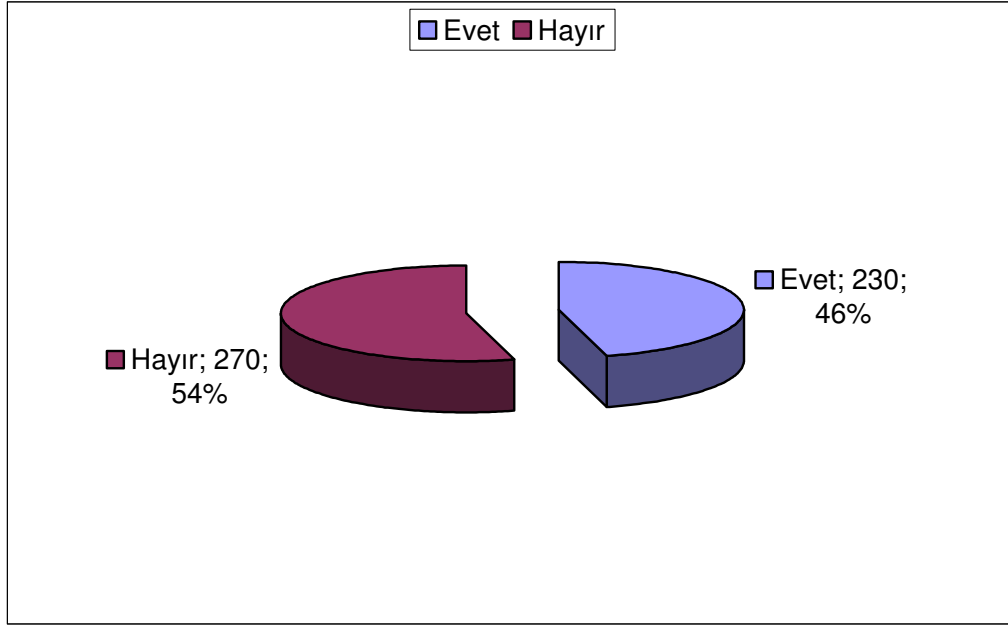
Nitelikli insan gücünün topluma sağladığı faydalar çerçevesinde gençlerin tabi oldukları mevzuatı en iyi şekilde bilmeleri gerekmektedir.

5.Staj süresinin bir yıl olması deneyim için yeterlidir.

() Evet () Hayır

Tablo 24. Staj Süresinin Bir Yıl Olmasının Deyim İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	230	46%
Hayır	270	54%

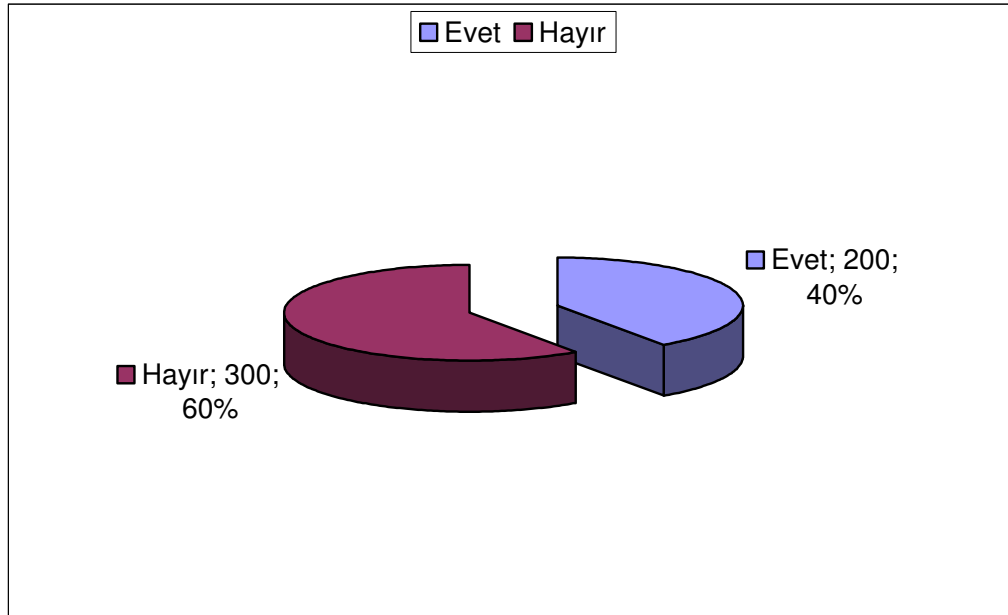
Ankete katılan öğrencilerden yaklaşık yarısı bu soruya yeterli derken diğer yarısına yeterli değil cevabı vermiştir. Hayır, işaretleyen %54'lük dilim bizi şu konuya dikkat çekmemizi sağlamalıdır. Bu yüzde bu stajın öğrenciler açısından verimli bir bilgi beceri öğrenildiği ve bu uygulamaları staj olayını süresinin daha uzun olması yönündeki isteklerini belirtmektedir. Bu açıdan düşünüldüğü takdirde bu sürenin uzatılması okul işletme ve öğrenci koordinasyonu ile geniş anlamda amaçlanan meslek liseleri ile piyasa ve sektörlerin yakınlaşması için önemli bir yer teşkil eder.

6.Staj süresi gelecekle ilgili yapacağım meslek tercihi için yeterlidir.

() Evet () Hayır

Tablo 25. Staj Süresinin Öğrencinin Gelecekte Yapacağı Meslek Tercihini Belirlemesine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evete	200	40%
Hayır	300	60%

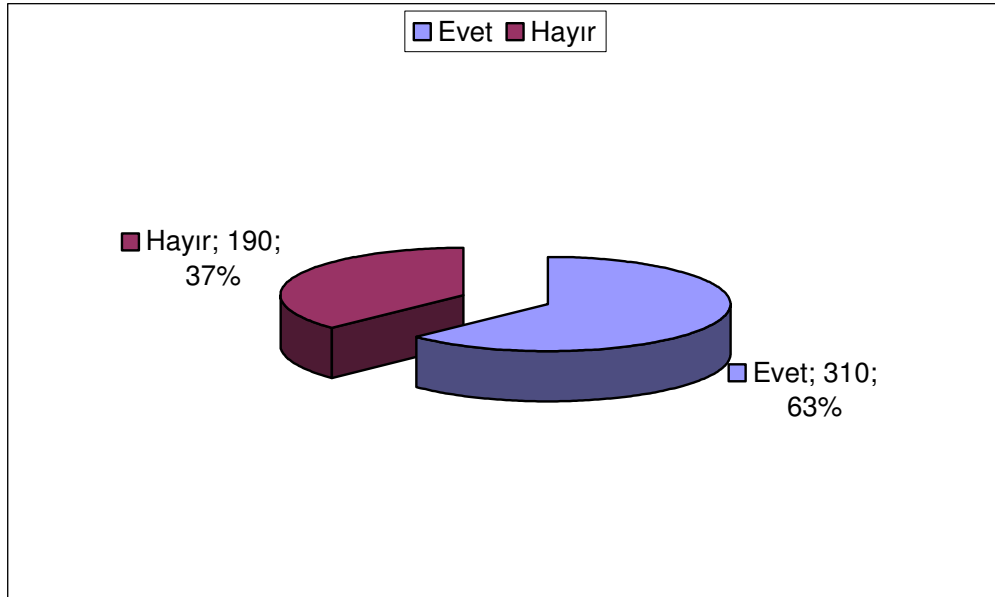
Bu soru 5. soru ile özdeş anlam taşımaktadır. Öğrenciler %60'lık bir oran ile gelecekle ilgili olarak staj süresini yeterli görmemektedirler. Uygulamalı olarak bilgi ve beceri kazanımları sağlayan staj uygulaması öğrencilerin mesleki gelişimine pozitif etki sağlamıştır. 5. ve 6. sorulara verilen cevaplar öğrencilerin meslek tercihi noktasında staj süresinin önemini ortaya koymuştur.

7.İşyerinde diğer personel benim mesleki becerilerimi kazanmamda yardımcı olmaktadır.

() Evet () Hayır

Tablo 26. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Gördükleri İşyerlerinde Çalışan Diğer Personelin, Öğrencilerin Mesleki Becerilerini Kazanmalarındaki Yardımlarına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	310	63%
Hayır	190	37%

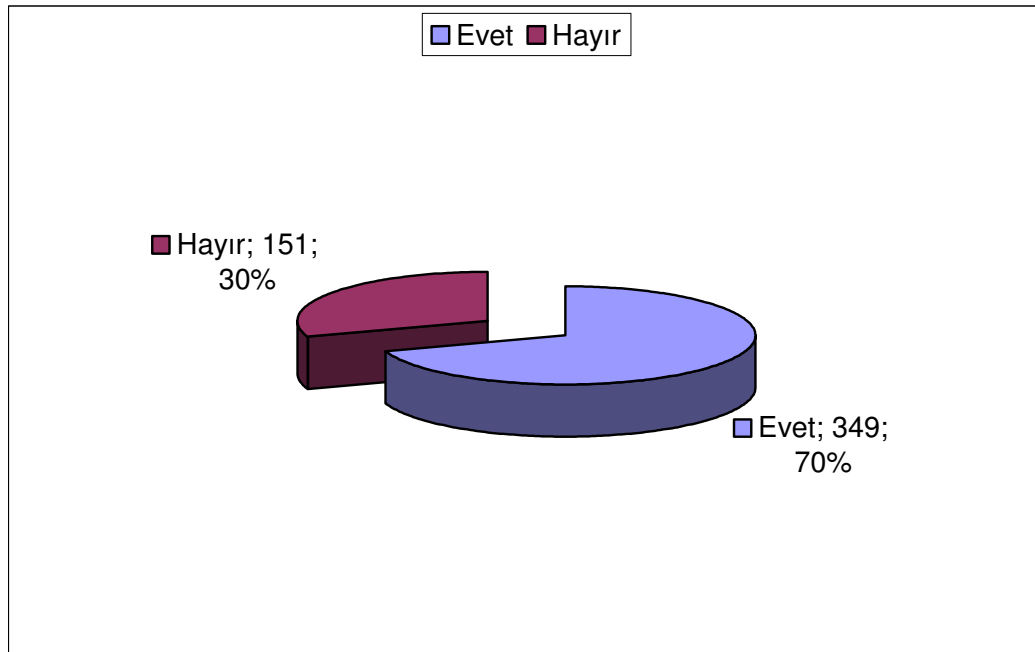
Ankete katılan öğrencilerden % 63'ü bu soruya evet diyerek işyerlerindeki personelin kendilerine ne kadar olumlu katkı sağladığını belirtmişlerdir. Yapılan çapraz eşleşmelerde % 37'lik oran öğrencilerinin büyük işletmelerde çalıştığı saptanmıştır. Usta eğiticisi bulunmayan işletmelerde de öğrenciler mesleki gelişimleri için diğer personelden yeteri kadar yardım alamamaktadır.

8.İşyerinde kazandığım mesleki beceri okulda kazandığuma göre çok fazladır.

() Evet () Hayır

Tablo 27. Öğrencilerin İşyerlerinde Kazanmış Oldukları Mesleki Beceri İle Okulda Kazanmış Oldukları Mesleki Becerilerinin Kıyaslanmasına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	349	70%
Hayır	151	30%

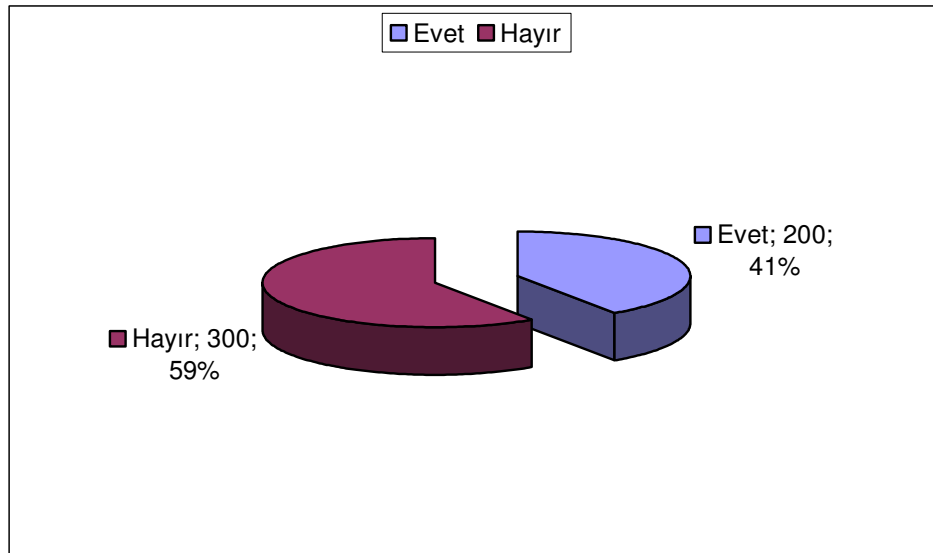
Staj yapılan iş yerleri, öğrencilerin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirdikleri kurumlardır. Bu kurumlarda öğrenciler okuldan aldıkları bilgileri, uygulamalı olarak beceriye dönüştürme şansı bulurlar. Grafikte görülen % 30'luk hayır cevabı genelde kız öğrencileri kapsar. % 70'lik evet cevabı ise diploma notunun yüksek olduğu ve son sınıfta okuduğu branşı isteyerek seçen öğrencilerden oluşmaktadır.

9.Okulda işyerine göre daha fazla mesleki beceri kazandım.

() Evet () Hayır

Tablo 28. Öğrencilerin Okulda Kazanmış Oldukları Mesleki Becerinin İşyerinde Kazanmış Oldukları Mesleki Beceriye Göre Daha Fazla Olmasına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	200	41%
Hayır	300	59%

8.sorunun tersi olarak nitelenebilecek bu soru için öğrencilerin verdiği şu %59'luk oran gösteriyor ki meslek lisesi öğrencisi mesleki anlamda kendilerine lazım olan bilgi ve beceri özelliklerde mesleki becerinin işletmelerde çok daha fazla aldıklarını belirtmeleridir. Bu soru ile okullarını uygulamaya daha fazla ağırlık vererek sektörlere eşgüdümlü ilerleyerek uygulama alanlarının arttırılmasını sağlanmalıdır.

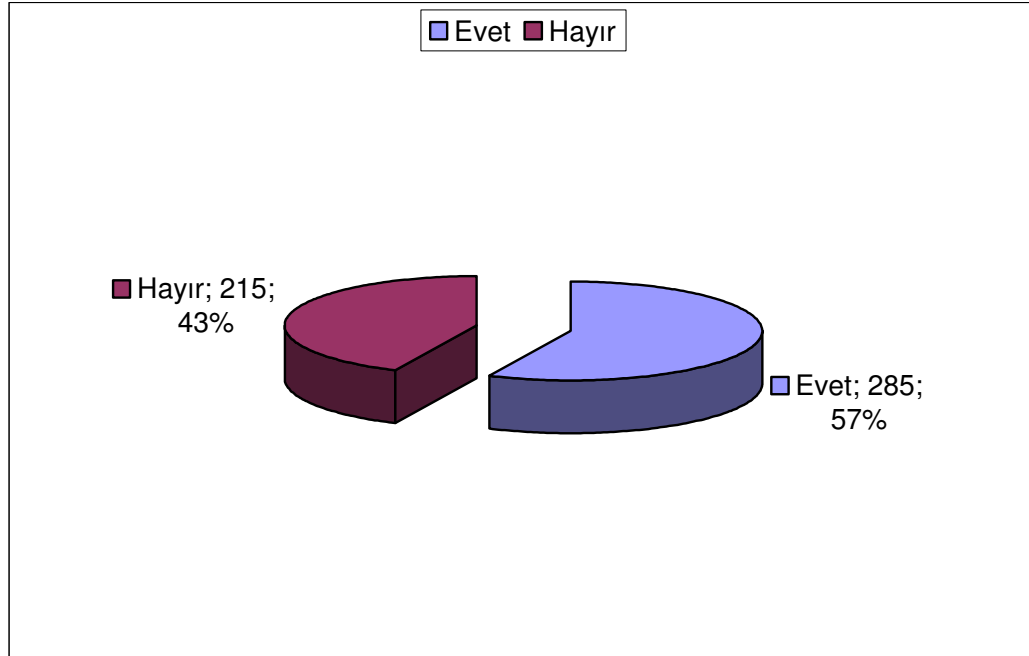
Mesleki Eğitim uygulamalı bir eğitimidir. Öğrenciye sahip olması gereken bilgi ve beceri kazanımları uygulama alanları ile sağlanmalıdır. Uygulama alanları geliştirildikçe öğrencinin mesleğe yönelme oranı artacaktır. Teknolojik gelişmeler ile donatılmış işletmeler de öğrencilerin mesleğe ilgisini arttırır.

10.Çalıştığım kurumdaki iş arkadaşları stajyer olduğum için farklı davranmıyorlar.

() Evet () Hayır

Tablo 29. Öğrencilerin Mesleki Eğitim Gördükleri İşyerlerinde Çalışan İş Arkadaşlarının Öğrencilere Karşı Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	285	57%
Hayır	215	43%

Bu % 57'lik oran gösteriyor ki işletmelerdeki personel de stajyer öğrenciyi geleceğin personeli gibi görüyor. Bu olumlu oranın yükseltilmesi için koordinatör öğretmenin sadece öğrenci ve okul değil de işletme hatta o işletmedeki personeli bile iyi bilgilendirip staj yapan öğrencilerin Türkiye'nin en ihtiyacı olan ara eleman sıkıntısını giderecek geleceğimiz teminatı olduğu noktasında aydınlatması gerekmektedir.

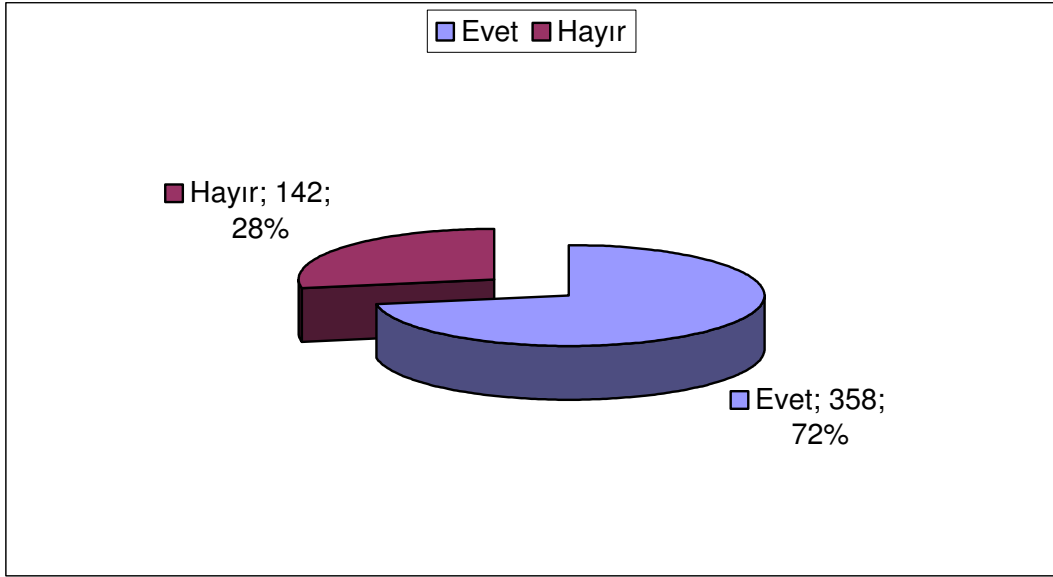
% 43'lük hayır oranına stajyer sayısının 5 ve üstü büyük işletmelerde rastlanmaktadır.

11.Çalıştığım kurumda alanımla ilgili bütün araç ve gereçleri bulabiliyorum.

() Evet () Hayır

Tablo 30. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu Kurumda Alanı İle İlgili Araç Ve Gereçleri Bulabilmesine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	358	72%
Hayır	142	28%

3308 Sayılı Mevzuat gereği stajyer öğrenciler kendi branşları ile ilgili araç ve gereç donanımlı işletmelerde uygulamalı stajlarını tamamlamalıdır.

%72'lik bu büyük oran öğrencilerimizin doğru yerlerde mesleki beceri eğitimi aldığının ispatıdır.

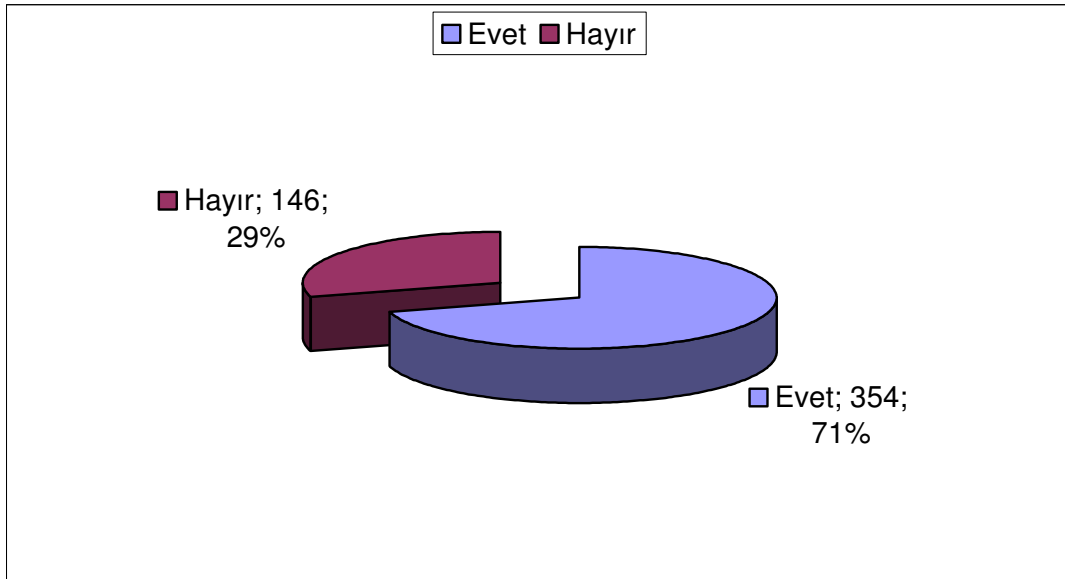
% 28' lik hayır seçeneğini işaretleyen öğrencilerin büyük çoğunluğu, anketin 1. bölümünün 5. sorusundaki koordinatör öğretmeninizin sizce okul işletme öğrenci koordinasyonunu yeteri kadar sağlıyor mu sorusuna hayır diyen öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

12.İşyerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar.

() Evet () Hayır

Tablo 31. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu İşyerindeki Bütün Araçların Kullanmasında İzin Verilip Verilmemesine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	354	71%
Hayır	146	29%

Okulda koordinatör öğretmen, iş yerinde usta eğitici staj yapan öğrencilere görev ve sorumluluklarını bildirmekle yükümlüdürler.

Evet diyen % 71'lik oran, iş yerlerinde usta eğitici olan öğrencilerden, koordinatör öğretmenin koordinasyonundan memnun olan öğrencilerden ve ilköğretim diploma notunun yüksek olduğu öğrencilerden oluşmaktadır.

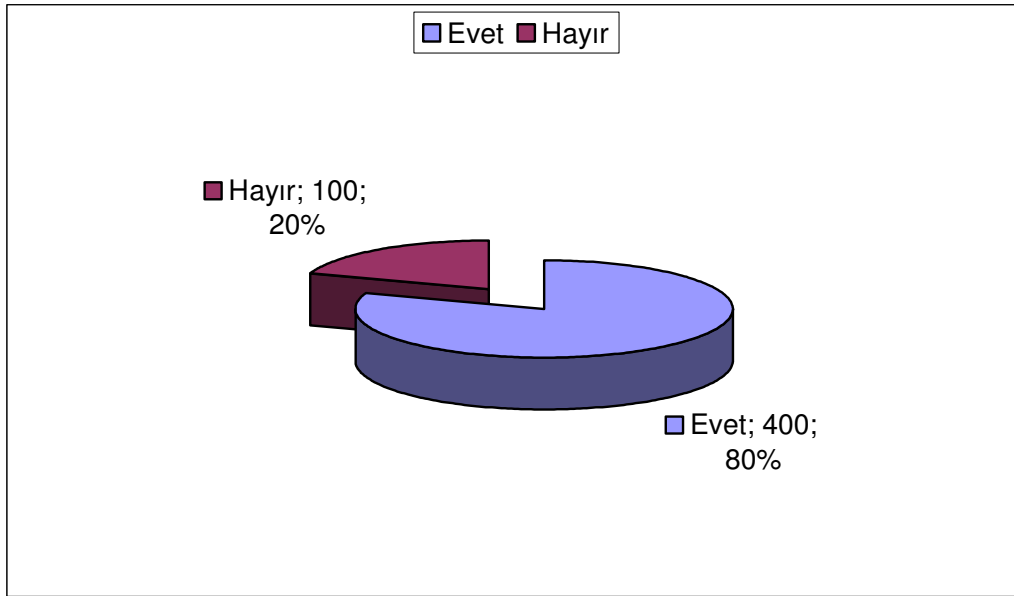
Hayır diyen % 29'luk oranı ise okuduğu branşı isteyerek seçmeyen öğrencilerden oluşmaktadır.

13.Okullarda görmediğimiz makine ve aletleri işyerinde tanınma fırsatı sahibiz.

() Evet () Hayır

Tablo 32. Öğrencilerin Okullarda Görmedikleri Makine Ve Aletleri İşyerlerinde Tanınma Fırsatına Sahip Olup Olmadıklarına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	400	80%
Hayır	100	20%

% 80'lik oran, okuduğu branşı isteyerek seçen öğrenciler, ilköğretim diploma notunun yüksek olduğu öğrenciler, işletmelerde daha fazla sosyal imkânlar sunulan öğrenciler, koordinatör öğretmeninden ve usta eğitimcilerinden memnun olan öğrencilerden oluşmaktadır.

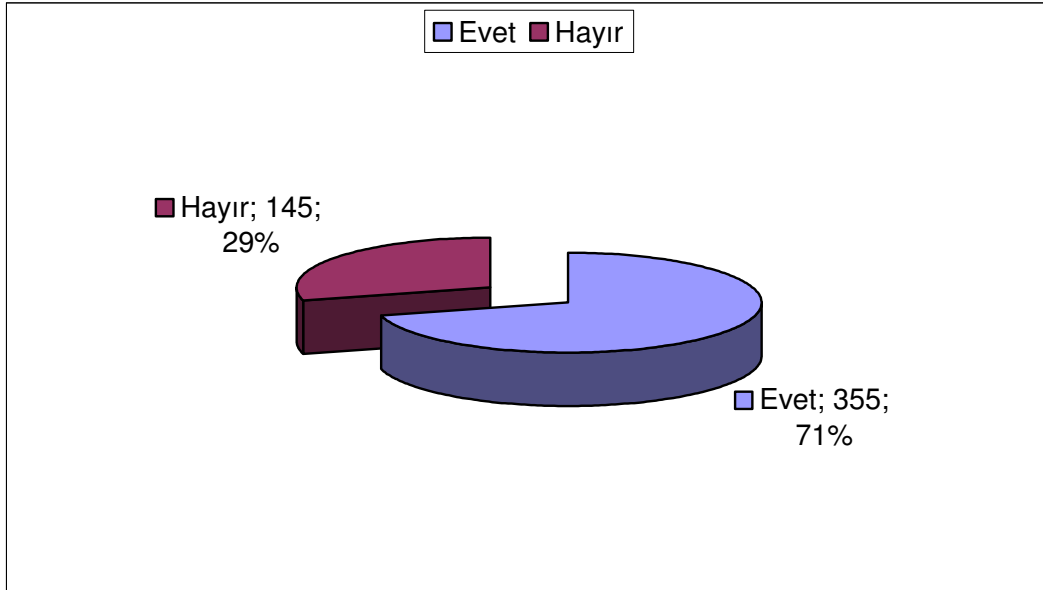
% 20'lik hayır oranını ise kız öğrenciler, stajyer sayısı az olan küçük işletmelerdeki öğrenciler ve staj yaptığı işletmede usta eğitimcisi olmayan öğrencilerden oluşmaktadır.

14.İşyerinde kullanmam gereken araç ve gereçler hakkında gerekli deneyimi kazandım.

() Evet () Hayır

Tablo 33. Öğrencilerin Kullanmaları Gereken Araç Ve Gereçler Hakkındaki Gerekli Deneyimi İşyerlerinde Kazandıklarına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	355	71%
Hayır	145	29%

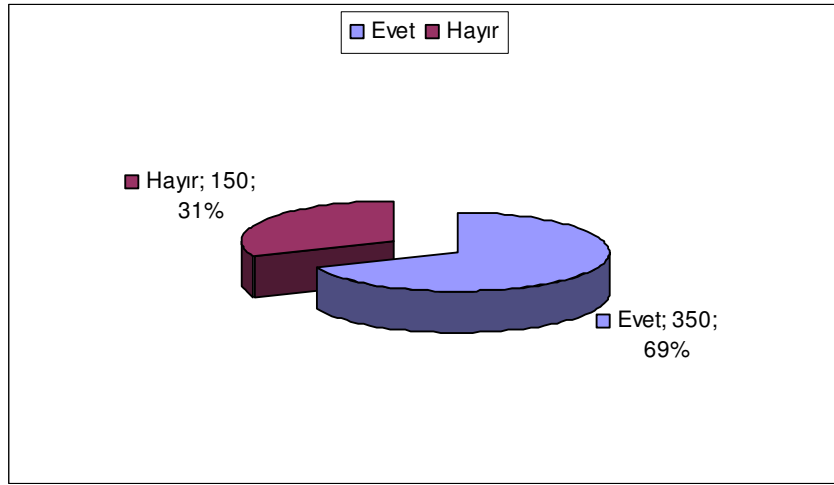
%71'lik evet oranını, son sınıfta okuduğu branşı isteyerek seçen öğrenciler, ilköğretim diploma notu 2–4 olan öğrenciler staj yaptığı kurumun kendisine yeteri kadar sosyal imkân tanınan öğrenciler, koordinatör öğretmenin koordinasyonundan memnun olan öğrenciler ve mesleki eğitim gördüğü işletmede kendisinden sorumlu usta eğiticisi bulunan öğrencilerden oluşmaktadır.

15.Yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı.

() Evet () Hayır

Tablo 34. Öğrencilerin Yapmış Oldukları Stajın Yapmayı Planladıkları İş İle İlgili Kendilerine Katmış Olduğu Bilgi Ve Beceriye İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	350	69%
Hayır	150	31%

%69'luk bu oran bize öğrencilerimizin mesleki anlamda gelecek belirleme noktasında en önemli unsurun yaptıkları staj olduğuna dikkat çekmektedir.

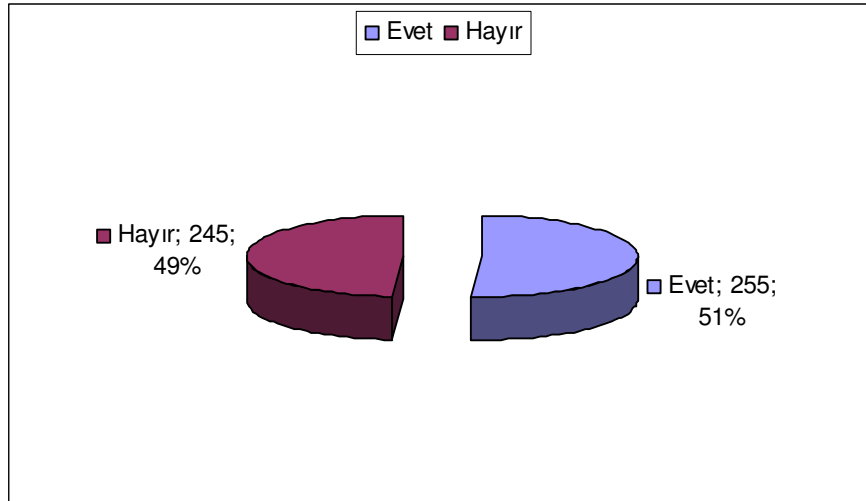
% 31'lik hayır oranını mesleki eğitim gördüğü işletmede usta eğiticisi olmayan, koordinatör öğretmeninden yeteri kadar fayda sağlamayan, okuduğu branşı isteyerek seçmeyen öğrencilerden oluşmaktadır.

16.İşyerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum.

() Evet () Hayır

Tablo 35. Öğrencilerin İşyerinde Kazandığı Deneyim İle Kendi Alanının Gelecekte Kendisi İçin Uygun Olup Olmadığına İlişkin Fikirlerinin Yüzde Dağılımları

Evet	255	51%
Hayır	245	49%

%51'lik evet oranını, yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı sorusuna evet diyen öğrenciler, iş yerinde kullanmam gereken araç ve gereçler hakkında gerekli deneyimi kazandım diyen öğrenciler, okulda görmediğimiz makine ve aletleri iş yerinde tanıma fırsatı buldum diyen öğrenciler, çalıştığım kurumda alınımla ilgili bütün araç ve gereçleri buldum diyen öğrenciler ve iş yerinde kazandığım mesleki beceri okulda kazandığımdan çok daha fazladır diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

% 49'luk hayır oranını ise yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı sorusuna hayır diyen öğrenciler, okulda iş yerine göre daha fazla

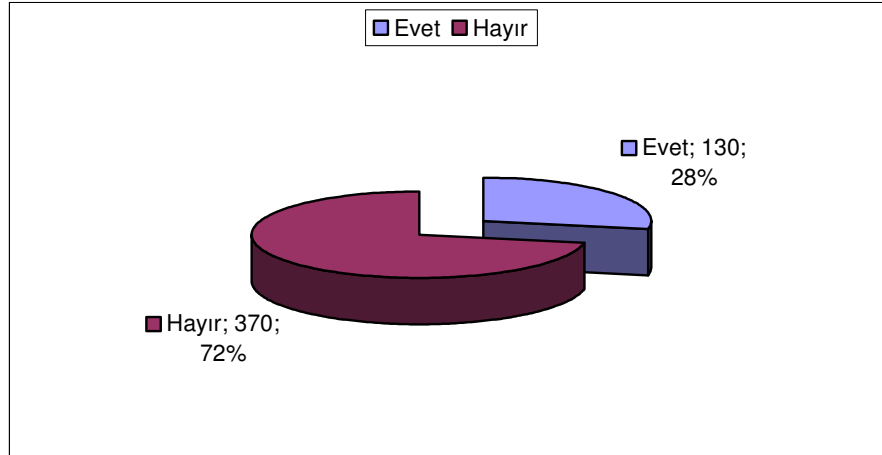
mesleki beceri kazandım diyen öğrenciler, iş yerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar sorusuna hayır diyen öğrenciler, okulda görmediğimiz makine ve aletleri iş yerinde tanıma fırsatına sahibiz sorusuna hayır diyen öğrenciler ve iş yerinde kullanmam gereken araç ve gereçler hakkında gerekli deneyimi kazandım sorusuna hayır diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

17. İşletmede okula verilmek üzere bizimle ilgili gelişim tablosu düzenlendi.

() Evet () Hayır

Tablo 36. İşletmenin Okula Vermek Üzere Öğrenci İle İlgili Gelişim Tablosu Düzenleyip Düzenlemediğine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	130	28%
Hayır	370	72%

%72'lik hayır oranı, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hakkında bilgiye sahibim sorusuna hayır diyen öğrenciler, iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte

benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

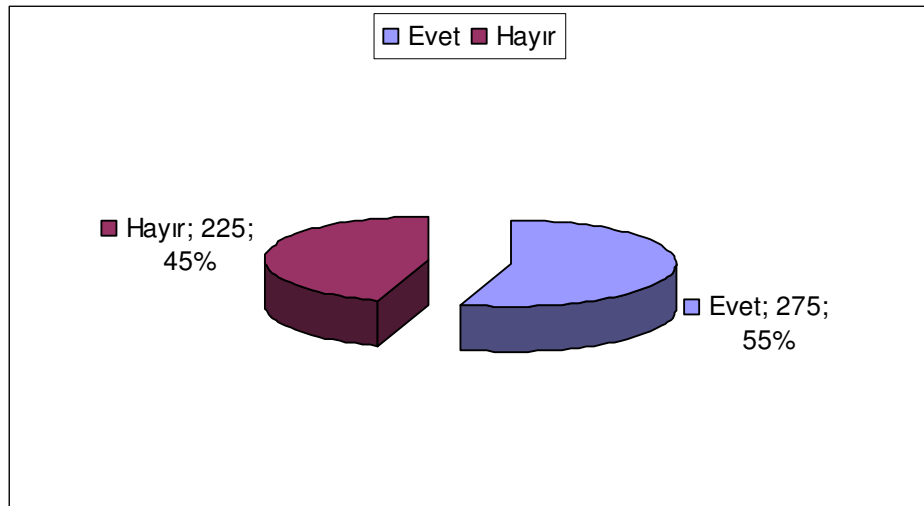
% 28'lik evet oranı, mesleki eğitim gördüğü işletmedeki stajyer sayısı 10 ve üstü olan öğrenciler, mesleki eğitim gördüğünüz işletmede sizden sorumlu usta bir eğitici var mı sorusuna evet yanıtı veren öğrenciler ve staj yapılan kurum tarafından kendilerine en çok sosyal imkânın verildiği öğrencilerden oluşmaktadır.

18.Yaptığım stajın bu meslek üzerine gelecek kurmada rolü büyüktür.

() Evet () Hayır

Tablo 37. Öğrencinin Yapmış Olduğu Stajın Eğitim Almış Olduğu Meslek Üzerine Gelecek Kurmadaki Rolüne İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	275	55%
Hayır	225	45%

% 55'lik evet oranı, iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum diyen öğrenciler, yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı sorusuna evet diyen öğrenciler, iş yerinde

kazandığım mesleki beceri okulda kazandığımdan daha fazladır diyen öğrenciler ve staj süresi gelecekle ilgili yapacağım meslek tercihi için yeterlidir soruna evet diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

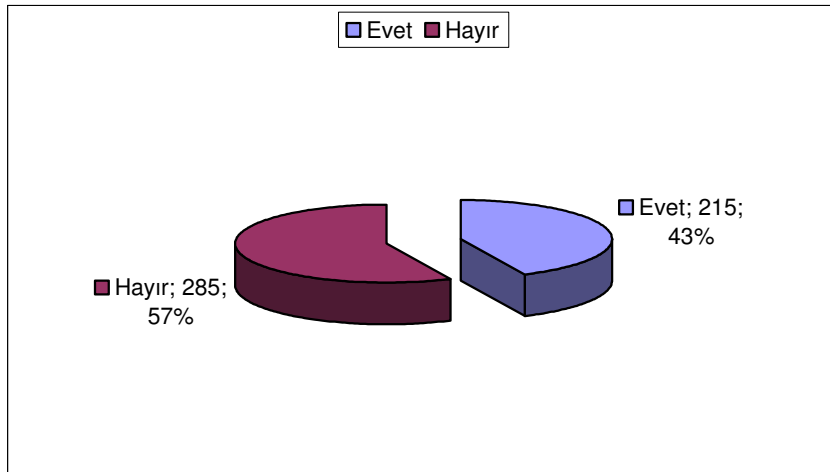
% 45'lik hayır oranı ise iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır diyen öğrenciler, yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı sorusuna hayır diyen öğrenciler, iş yerinde kullanmam gereken araç ve gereçler hakkında gerekli deneyimi kazandım sorusuna hayır diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

19.Staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum.

() Evet () Hayır

Tablo 38. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu Kurumun Koşulları İyi Olduğu İçin İşletmede Kalmasına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	215	43%
Hayır	285	57%

% 43'lük evet oranı, staj yapılan işletme tarafından sosyal imkânları yeterince alan öğrenciler, staj yerini kendileri bulan öğrenciler, iş yerinde kazandığım mesleki beceri okulda kazandığıma göre çok fazladır diyen öğrenciler, çalıştığım kurumda alanımla ilgili bütün araç ve gereçleri bulabiliyorum sorusuna evet diyen öğrenciler ve iş yerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar sorusuna evet diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

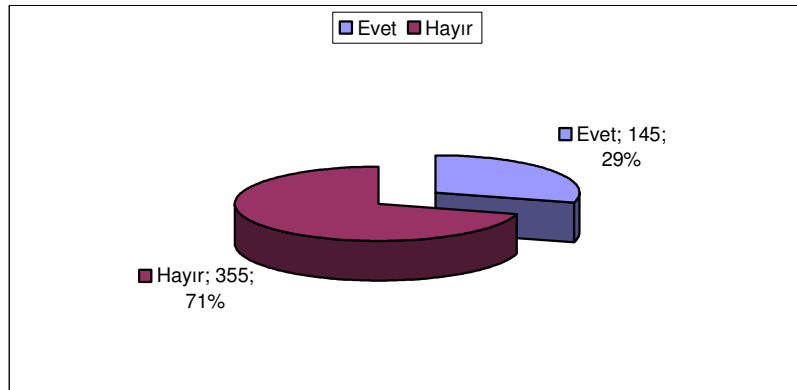
% 57'lik hayır oranını ise yaptığım stajın bu meslek üzerine gelecek kurmada rolü büyüktür sorusuna hayır diyen öğrenciler, iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır diyen öğrenciler ve iş yerinde kullanmam gereken araç ve gereçler hakkında gerekli deneyimi kazandım sorusuna hayır cevabını veren öğrencilerden oluşmaktadır.

20.İşyerinin şartlarını uygun bulmadığım için okul bitince farklı bir işyerinde çalışmayı düşünüyorum.

() Evet () Hayır

Tablo 39. Öğrencinin Staj Yapmış Olduğu Kurumun Koşullarını Uygun Bulmadığı İçin Okul Bitince Farklı Bir İşyerinde Çalışmayı Düşünmesine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	145	29%
Hayır	355	71%

% 71'lik hayır oranı, staj yerinden memnun olan öğrencileri kapsamaktadır. Staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum sorusuna evet diyen öğrenciler, yaptığım stajın bu meslek üzerine gelecek kurmada rolü büyüktür sorusuna evet diyen öğrenciler ve iş yerinde kazandığım deneyim ve bu alanın benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna evet diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

% 29'luk evet oranı ise iş yerinden memnun olmayan farklı bir iş yerinde çalışmayı düşünen öğrencileri kapsamaktadır. Staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum sorusuna hayır diyen öğrenciler ve iş yerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar sorusuna hayır diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

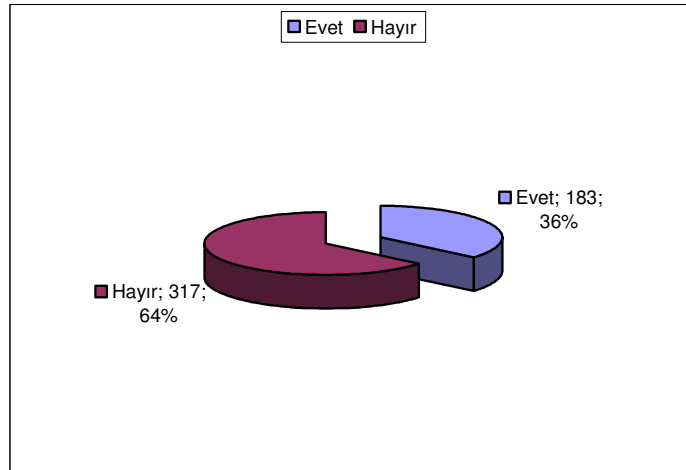
21.Stajı bitirdikten sonra mezun olduğum takdirde farklı bir dalda çalışmak istiyorum

() Evet

() Hayır

Tablo 40. Öğrencinin Stajı Bitirdikten Sonra Mezun Olduğu Takdirde Farklı Bir Dalda Çalışmak İstemesine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	183	36%
Hayır	317	64%

% 64'lük hayır oranı, öğrencinin eğitim aldığı daldan memnun olduğu ve o dal ile ilgili çalışmayı düşündüğünü gösterir. Yaptığım stajın bu meslek üzerine gelecek kurmada rolü büyüktür sorusuna evet diyen öğrencilerden ve iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna evet diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

% 36'luk evet oranı ise eğitim aldığı dalın dışında farklı bir dalda çalışmayı düşünen öğrencilerden oluşmaktadır. İş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır cevabı veren öğrencilerden ve yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı soruna hayır diyen öğrencilerden oluşmaktadır.

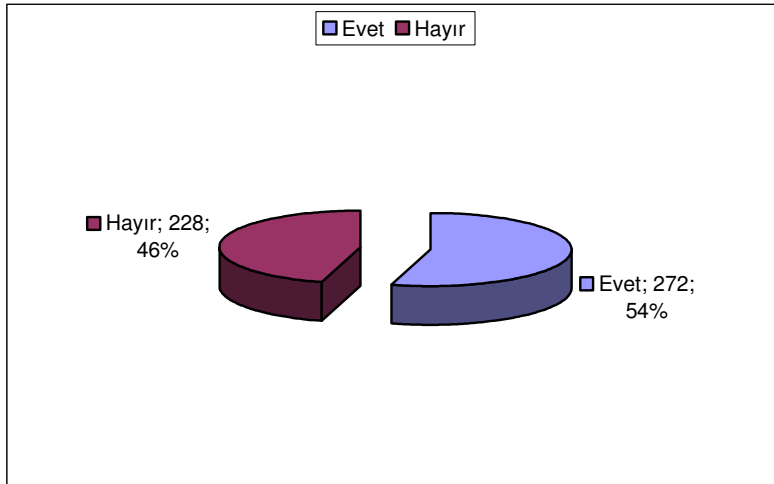
22.Okulda aldığım Eğitim-Öğretim bu mesleğe eğilimimi arttırdı.

() Evet

() Hayır

Tablo 41. Öğrencinin Okulda Almış Olduğu Eğitim-Öğretimin Mesleğine Eğilimini Arttırdığına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	272	54%
Hayır	228	46%

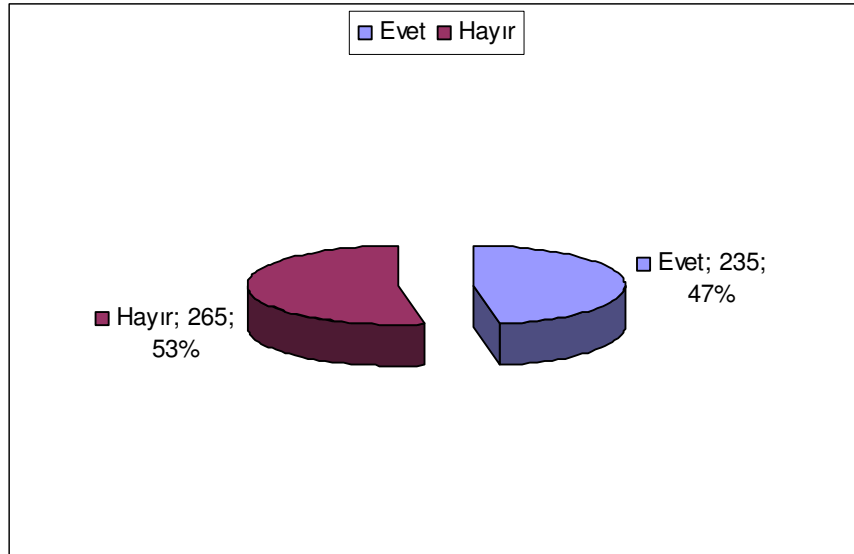
% 54'lük evet oranı, öğrencilerin mesleğe eğilimlerini okuldaki kazanımlarıyla pozitif yönde etkilediği halde , % 46'lık hayır oranı ise okulda aldığı eğitim ve öğretim faaliyeti ile okuduğu bölümden negatif yönde etkilendiğini ifade etmektedir.

23.Okulda yeteri kadar mesleki eğitime gördüğüme inanmıyorum.

() Evet () Hayır

Tablo 42. . Öğrencinin Okulda Yeteri Kadar Mesleki Eğitim Görüp Görmediğine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	235	47%
Hayır	265	53%

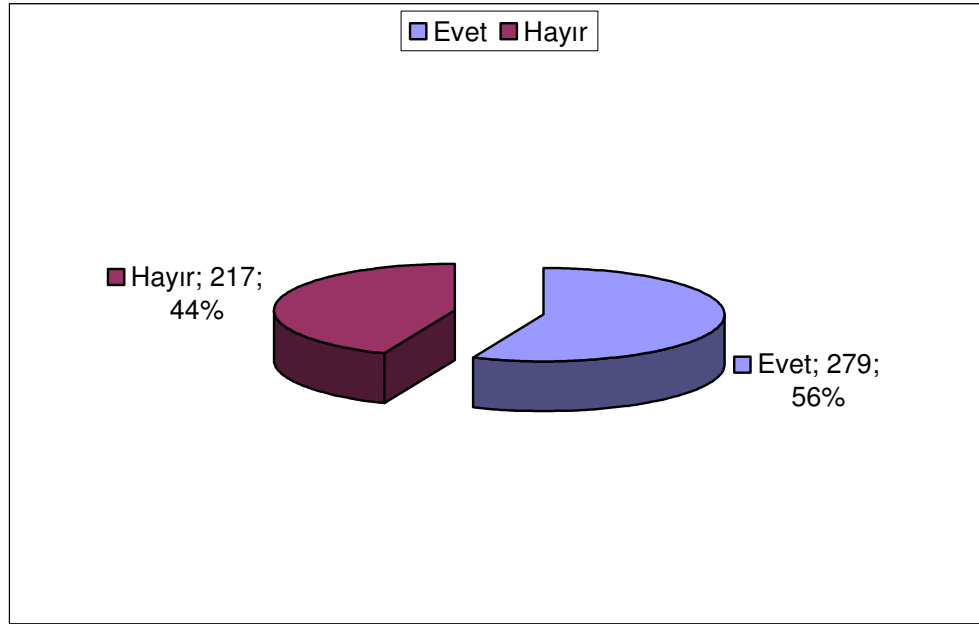
% 53'lük hayır oranı, okulda yeteri kadar mesleki eğitim gördüğünü ifade eden öğrencilerden oluşmaktadır.% 47'lik evet oranı ise okulda yeteri kadar mesleki eğitim görmediğini düşünen öğrencileri ifade eder.

24.Koordinatör öğretmenim, işletmede mesleki eğitimimin gelişmesi aşamasında bana yeteri kadar yardımcı olmuştur.

() Evet () Hayır

Tablo 43. Koordinatör Öğretmenin İşletmede Mesleki Eğitimin Gelişmesi Aşamasında Öğrenciye Yeteri Kadar Yardımcı Olup Olmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	280	56%
Hayır	220	44%

% 56'lık evet oranı, okul işletme öğrenci koordinasyonunu sağlayan koordinatör öğretmeninden memnun olan ve mesleki gelişiminde öğretmenin rolü olduğunu düşünen öğrencileri kapsamaktadır.

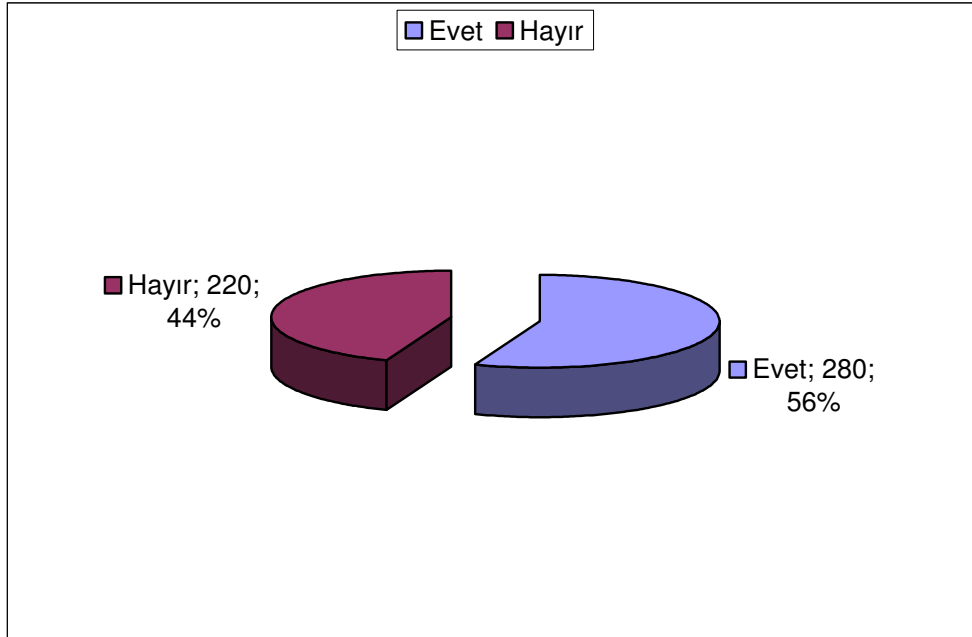
% 44'lük hayır oranı ise mesleki gelişimlerinde koordinatör öğretmenin bir katkısının olmadığını düşünen öğrencilerden oluşmaktadır.

25.Mesleki eğitim gördüğüm işletme öğretim programına uygun üretim ve hizmet veriyor.

() Evet () Hayır

Tablo 44. Öğrencinin Mesleki Eğitim Gördüğü İşletmede Öğretim Programına Uygun Üretim Ve Hizmet Verip Vermediğine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	280	56%
Hayır	220	44%

% 56'lık evet oranı, öğrencinin stajını yaptığı iş yeri memnuniyetini ifade eder. Bu oranı, Staj yaptığım kurumun koşulu iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum sorusuna evet yanıtı veren öğrenciler ve yaptığım stajın bu meslek üzerine gelecek kurmada rolü büyüktür sorusuna evet yanıtı veren öğrencilerden oluşturmaktadır.

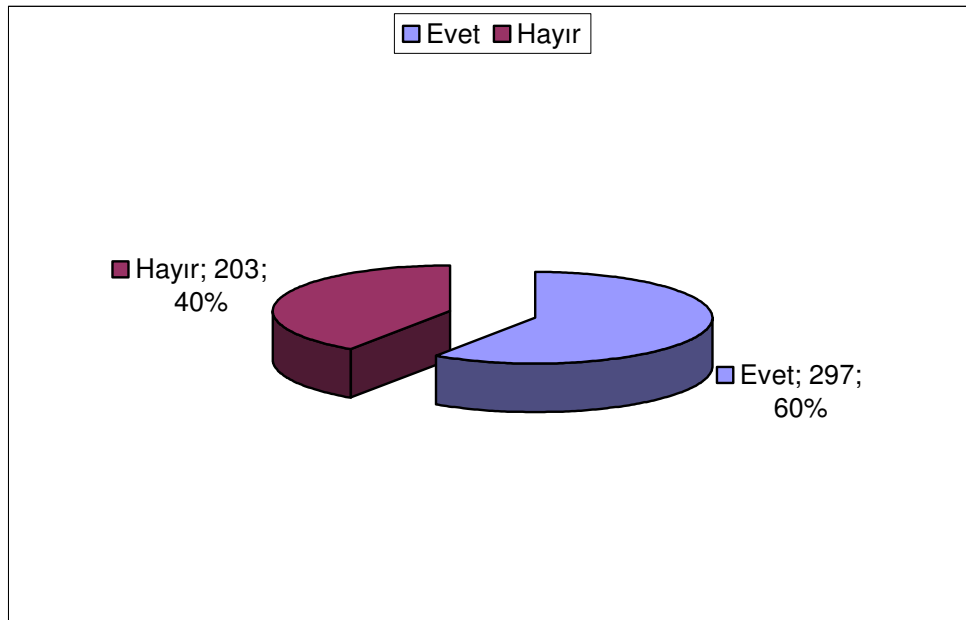
% 44'lük hayır oranı ise öğrencinin staj yaptığı iş yeri memnuniyetsizliğini dile getirmektedir. Öğrenci mesleki eğitim gördüğü işletmede kendi öğrenim programına uygun üretim ve hizmet alamadığını ifade etmektedir. Bu oranı, iş yerinin şartlarını uygun bulmadığım için okul bitince farklı bir iş yerinde çalışmayı düşünüyorum sorusuna evet yanıtı veren öğrenciler ve iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna hayır yanıtı veren öğrenciler oluşturmaktadır.

26.Staj yaptığım kurumda kişisel becerilerimi sergileme olanağı buldum.

() Evet () Hayır

Tablo 45. Öğrencinin Staj Yaptığı Kurumda Kişisel Becerilerini de Sergileme İmkânı Bulup Bulmadığına İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	297	60%
Hayır	203	40%

%60'lık yüzdeler oran öğrencilerin staj yaptıkları kurumda kendi kişisel becerilerini sergileme olanağı bulunduğunu belirtirken, %40'ı bulamadığını belirtmiş. Öğrenci bu olanağı buldukça geleceğini tayin etme noktasında yeni açılımlar yapar. Bu olanak ise staj yapılan kurumun imkân ve olanakları ile oradaki personelin stajyerlere sağladığı imkan ve fırsatlardan geçer.

% 60'lık evet oranını mesleki eğitim gördüğüm işletme öğretim programına uygun üretim ve hizmet veriyor sorusuna evet yanıtı veren öğrencilerden, staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum sorusuna evet yanıtı veren öğrencilerden ve iş yerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum sorusuna evet yanıtı veren gençler oluşturmaktadır.

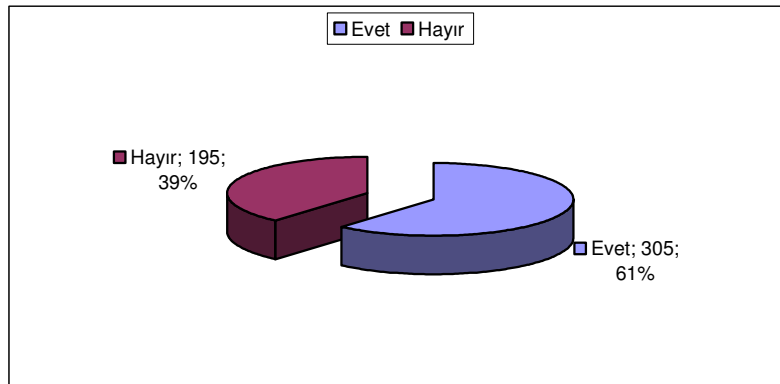
% 40'lık hayır oranını ise iş yerinin şartlarını uygun bulmadığım için okul bitince farklı bir iş yerinde çalışmayı düşünüyorum sorusuna evet yanıtı veren öğrencilerden ve iş yerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar sorusuna hayır cevabı veren öğrenciler oluşturmaktadır.

27.Bu kurumlar bizleri gelecekle ilgili meslek tercihinde olumlu yönde etkiliyor.

() Evet () Hayır

Tablo 46. Staj Yapılan İşletme Kurumlarının Öğrencileri Gelecekle İlgili Meslek Tercihinde Olumlu Yönde Etkilerine İlişkin Yüzde Dağılımları

Evet	305	61%
Hayır	195	39%

%61'lik evet oranı, öğrencilerin bu kurumların kendileri için meslek tercihinde olumlu bir rol üslendiğini belirtirken,%39'luk hayır oranı ise olumsuz etkilediğini belki de gelecekteki meslek tercihinde rolü olmadığını gösterir.

% 61'lik evet oranını staj yaptığım kurumda kişisel becerilerimi sergileme olanağı buldum sorusuna evet yanıtı veren öğrenciler ile yaptığım stajın bu meslek üzerinde gelecek kurmada rolü büyüktür sorusuna evet yanıtı veren öğrencilerden oluşmaktadır.

%39'luk hayır oranını ise staj yaptığım kurumda kişisel becerilerimi sergileme olanağı buldum sorusuna hayır yanıtı veren öğrenciler ve yaptığım stajın bu meslek üzerinde gelecek kurmada rolü büyüktür sorusuna hayır yanıtı veren öğrenciler oluşturmaktadır.

3.2.3. Anketin 3. Bölüm Değerlendirmesi

Konu ile ilgili belirtmek istediğiniz düşünce ve önerilerinizi lütfen yazınız.

Öğrencilerin birçoğu bu bölümde fikir beyan etmezken çok az sayıda da olsa birkaçının şöyle cümleler kullandığı görülmüştür. Bizler mesleğimizin yani okulda bize öğretilen bilgi ve becerilerin tam olarak ne işe yaradıklarının staj amaçlı son sınıfta işletmelere gittiğimiz zaman anladık. Bu uygulamanın daha erken alınmasının mesleki gelişimlerine daha katkı sağlayacaklarını yazanlar oldu.

Bazı öğrenciler ise haftanın 3 günü işletmede 2 günü okula gitme olayının kendilerini gerek okula gerekse işletmeye tam anlamıyla adapte edemediğinden söz etmişler ki bu konuyu göz ardı edilmemelidir.

3.3. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu araştırmada öğrencilerin işletmelerde yaptıkları stajların kendi geleceklerine, meslek belirlemelerine ne gibi katkısı olduğu incelenmiştir. Araştırmanın amacı işletmelerde staj yapan meslek lisesi öğrencilerin staj yaptıkları kurumların kendi geleceklerini ve meslek tercihlerindeki rolü değerlendirilmektedir.

Uygulama 2 endüstri meslek lisesinde son sınıfta staj yapan öğrencilere anket ile gerçekleştirilmiştir.

Bahçelievler merkezli 2 meslek lisesinde yapılan anketler doğrultusunda öğrencilerin görüş ve tutumları yakınlık göstermektedir. Bu nedenle bütün öğrencilerin tutumlarını genel olarak yorumlayabiliriz. Sonuç olarak bu araştırmada elde edilen bilgiler şu şekilde yorumlanabilir.

Endüstri Meslek liselerinde bir meslek alanına yönelmiş olan öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri oldukça düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin algıladıkları aile desteği orta düzeyde olduğuna kanaat getirilmiştir.

Cinsiyetlerine göre Endüstri Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin mesleki gelişim noktasında stajlarının etkisi konusunda aralarında önemli bir fark görülmemektedir.

Yöneldikleri meslek alanını isteyerek seçip seçmeme durumuna göre Endüstri Meslek liselerinde okuyan öğrencilerin ileriye yönelik plan yapabilme noktasında kendi tercihi ile gelenlerin gözle görülür yönde diğerlerinden başarılı olduğuna rastlanmıştır. Öğrencilere okulda aldıkları eğitim sırasında uygulamaya yönelik atölye derslerinde yeteri kadar meslekleri tanıtılmamış, bilgi ve becerilerini uygulama fırsatı fazla verilmemiştir.

Okuldaki uygulamaya yönelik derslerinin en önemli amacı öğrencilerin ileride çalışacakları işletmelere hazır olmalarıdır. Lakin birçoğu bu pratik bilgilerden yoksun kaldığının sinyallerini bize vermiştir. Staj yapılan işletmelerin nerdeyse yarıya yakınında 6 ve üzeri öğrencinin staj yaptığı görülmektedir. Staj yapan öğrenci sayısı ile staj yapılan işletmenin büyüklüğü arasında varsayımsal olarak bir ilişki olduğunu kabul etmemiz halinde, endüstri meslek liselerinin büyük işletmeler ile iyi ilişkiler kurmuş olduğunu düşünmek mümkün görünmektedir. Bu varsayımı biraz daha ileri götüreceğ olursak endüstri meslek liselerinin, olması gerektiği gibi, piyasanın ihtiyaç duyduğu eğitimli iş gücüne duyarlı olduğunu söylemek mümkün olabilir.

Öğrencilerin, işyeri ile okul arasındaki mesleki becerinin kazanılmasını karşıladıklarında; işyerindeki kazanılan beceri eğitiminin okuldakinden fazla olduğu

görüşü onaylanırken okulda ağırlıklı olarak teori bilgisinin verildiğine yönelik tutumlar belirtmişlerdir.

Öğrencilerin eğitiminden sorumlu öğretmenleri ve okul idaresi öğrencilerin staj yapacakları işletmeleri öğrencilerin bulma olayında her zaman çok hızlı davranmazlar. İsterler ki öğrenciler kendi eğitim aldıkları bölüm dal ve sektörleri hakkında piyasa araştırması yapmak suretiyle araştırma eğilimleri gelişsin. Lakin bizim öğrenciler hep hazırcı olduğunda bunu okul ve öğretmenlerinden beklemektedir. Ayrıca öğrenciler kendi buldukları işletmelerde daha fazla muaffak olduklarını görmüştür. Öğrenciler okulun veya öğretmenlerinin bulduğu işletmelerde sürekli kusur aramak suretiyle memnuniyetsizliğini sürekli dile getirmekten çekinmez. Bu da verimliliği negatif yönde etkiler.

Öğrencilerin staj yaptıkları kurumla ilgili tutumları da değerlendirildiğinde; Kurumların koşullarının öğrencinin aynı işyerinde veya benzer bir iş kolunda çalışma eğilimini çok etkilediği dikkatten kaçmamıştır.

Öğrenciler kendi okudukları bölüm ve dal ile ilgili sektörel anlamdaki işletmelerde uygulama alanlarını gördükçe gerek mesleklerine saygısı artmaktadır. Bence yeni değişen 4 yıllık meslek lisesi süresinde öğrenci sadece son sınıfta değil 3. sınıfta da daha kısa süreli staj amaçlı işletmelere gitmesi halinde geleceğini tayin noktasında kendilerine çok katkı sağlayacağı göz önüne alınmalıdır. Öğrenciler staj süresinin yeterliliği konusunda da verimli bir bilgi beceri öğrenildiği ve bu uygulamaları stajın süresinin daha uzun olması yönündeki isteklerini belirtmektedir. Bu açıdan düşünüldüğü takdirde bu sürenin uzatılması okul işletme ve öğrenci koordinasyonu ile geniş anlamda amaçlanan meslek liseleri ile piyasa ve sektörlerin yaklaşması için önemli bir yer teşkil eder.

İşyerlerinin sağladığı sosyal imkânlar öğrencilerin gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir. Öğrenci sosyal imkânları iyi olan işletmelere daha bağlı kalmakta ve istekli çalışmaktadır.

İşletmede staj yapan öğrencilerin sayılarını dikkate alarak incelediğimiz, öğrencilerin çalıştıkları işletmelere ilişkin algılamalarında stajyer sayısının bir farklılaşma nedeni olduğunu, daha çok stajyer çalışan işletmedeki öğrencilerin çalıştıkları yer hakkında daha olumlu bir algıya sahip oldukları görülmektedir. Öğrenciler staj yaptıkları

işletmelerdeki diğer personelin kendilerine karşı davranışlarına yönelik tutumları olumludur.

İşletmelerdeki personel de stajyer öğrenciyi geleceğin personeli gibi görüyor. Bu olumlu oranın yükseltilmesi için koordinatör öğretmenin sadece öğrenci ve okul değil de işletme hatta o işletmedeki personeli bile iyi bilgilendirip staj yapan öğrencilerin Türkiye'nin en ihtiyacı olan ara eleman sıkıntısını giderecek geleceğimiz teminatı olduğu noktasında aydınlatması gerekmektedir.

Koordinatör öğretmen öğrencinin kendi bölüm ve dalına uygun işletmede çalışması noktasında gerekli rehberliği yaptığı takdirde hem bu oran daha yükselecek hem de öğrencilerin geleceklerini belirleme noktasında çok daha olumlu sonuçlar almamızı sağlayacaktır. Bu oranın artması öğrencilerin mesleklerine olan ilgilerinin de artmasını sağlayacaktır. Gerek okuldaki gerekse işletmedeki bilgi ve beceri ile donanmış öğrenci eğitimini tamamladıktan sonra farklı bir alanda çalışma isteğine karşı belirgin bir tutuma sahip değildirlir.

Öğrenciler öğretim programları dışında kalan teknolojik gelişmeleri yeterince takip edemedikleri ve bu teknolojik gelişmeleri atölye/laboratuvar derslerimizde yeterince işleyemediklerini belirtmişlerdir. Okulda atölye/laboratuvar ortamında bulunan teknik araç gereç ve ekipmanları öğrenci sayısına göre yeterli bulunmadığını söylemişlerdir.

Öğrenciler mesleki eğitim gördükleri işletmede devam/devamsızlık durumlarının düzenli olarak takip edildiğini düşünmektedirler. Öğrenciler işletme içerisinde alanlarıyla ilgili yeni teknolojileri tanıma fırsatı bulduklarını belirtmişlerdir. Bazı öğrencilerin işletmelerden ücretlerini düzenli alamadıkları görülmüştür. Bazılarının da işletme çalışanları ile sorunlar yaşadığı ve işletme koşullarına ve çalıma düzenine uymakta zorluk çektikleri tespit edilmiştir. Bu işletmelerin genellikle küçük ölçekli işletmeler olduğu tespit edilmiştir. İşletmelerde meslek eğitiminin uygulandığı işletmelerde stajyer sayısının az olduğu işletmelerde is kazalarına karşı alınan önlemleri yeterli olmadı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğunun işletme içerisinde alanlarıyla ilgili yeni teknolojileri tanıma fırsatı buldukları tespit edilmiştir. İşletmede bir eğitim bölümünün de olması durumunda yeni teknolojileri daha çabuk tanıma ve kavramalarının sağlandığı görülmüştür.

Eğitim b6l6m6 bulunan işletmelerde 6đretim programına ve takvimine uyulduğu, 6đrencilerin gelişimlerin daha iyi takip edildiği d6ř6n6lmektedir. Ayrıca eğitim b6l6m6 olan işletmelerden 6đrenciler olumlu duygularla ayrılmaktadır ve mezun olduktan sonra bu işletmede 7alışmak istemektedirler.

İşletmede bir eğitim sorumlusunun olması 6đrencilerin motivasyonu a7ısından 6nemli olduğu, 6đrenciler değer verildiği, onların gelişimlerine, yeni teknolojileri tanımalarına katkıda bulunduğu, 6đrenmelerinin kolaylaşması ve kendilerine g6ven kazanmaları a7ısından 6nemlidir. 6đrencilerin 7oğunluğu işletmeden aldıkları 6cretin verimlerini arttırdığını belirtmiştir.

Koordinat6r 6đretmen 6đrencilerin kendi alanlarından olmadığında, o 6đretmenin 6đrencilerin mesleki eğitim uygulamalarının takip ve denetiminin de zorluklar yařandđı tespit edilmiştir. Uzmanlık gerektiren mesleki eğitimde bir 6đretmenin kendi alanında olmayan bilgi ve tecr6beye sahip olmasını beklemek ger7ek7i olmayacaktır. Bu da sonu7 itibariyle 6đrencilerin mesleki eğitimlerinden istenen faydanın sağlanmasını g67leştirecektir.

6đrencilerin 7oğunluğunun okulda 6đrendikleri teorik bilgileri işletmede uygulama imk6nı bulduklarını, mesleki eğitim g6rd6đ6m işletmede bulunan teknik ara7 gere7lerden faydalanabildiklerini, işletmede g6rd6kleri mesleki eğitim s6resinin yeterliği olduğunu, işletmeden ayrıldıktan sonra burada 6đrendiklerinin hayatlarında yararlı olacağını belirtmişlerdir. Ancak uygulama gerektiren dersleri sınıfta yapan 6đrencilerin kişisel becerilerinin gelişmediği i7in işletmenin şartlarından yeterince yararlanamadđı g6r6lm6řt6r.

Koordinat6r 6đretmenin sadece 6đrenci ve okul değil de işletme hatta o işletmedeki personeli bile iyi bilgilendirip staj yapan 6đrencilerin T6rkiye'nin en ihtiyacı olan ara eleman sıkıntısını giderecek geleceğimiz teminatı olduğu noktasında aydınlatması gerekmektedir.

Koordinat6r 6đretmen 6đrencinin kendi b6l6m ve dalına uygun işletmede 7alışması noktasında gerekli rehberliği yaptđı takdirde hem bu oran daha y6ksecek hem de 6đrencilerin geleceklerini belirleme noktasında 7ok daha olumlu sonu7lar almamızı

sağlayacaktır. Bu oranın artması öğrencilerin mesleklerine olan ilgilerinin de artmasını sağlayacaktır.

Gelişmiş teknoloji ile donatılmış kurumların 1 yılına staj yapan öğrenciye o donanımlarını tam anlamıyla güvenemeyip uzak tutulması anlamı taşır ki kurumların kendi iç güvenliği için bunu yapmalarını bizler pek eleştiremeyiz. Ama yapabileceğimiz şudur sorumlu olduğumuz öğrencilere staj yaptıkları yerde görev ve sınırlarını doğru belirleme noktasında rehberlik etmektir. Okul buna koordinasyon adı altında bir tanımlama getirmiştir. Öğretmen öğrenciden sorumlu ihtisas sahibi personel ile ayda birkaç defa görüşmek suretiyle koordine sağlayarak öğrenciyi takip etmektedir.

Öğrenciler gelişim tablosunun ne ifade ettiğini bilip bilmedikleri. Bir diğeri o tablonun ne şekilde doldurulduğu. Bu tablo koordinatör öğretmen tarafından öğrenciden habersiz doldurulup dosyasına konulması öğrencinin bu yüzdeler dilimi oluşturmasını sağlamıştır. Öğrencinin düzenlenmediğini söylediği tablo hâlbuki dosyalarında mevcut olması yine bir çelişki oluşturmaktadır. İşte bun gibi çelişkiler öğrencilerin staj yaparak gelecekleri ile ilgili mesleki beceri kazandıkları eğitimde koordinatör öğretmenlerin iş ahlakı çocukların verimliliğini büyük oranda etkilemektedir.

İşyerinin koşullarının iyi olması öğrencinin staj yaptığı yerde kalmasını yani kadrolu çalışmasının kesin bir göstergesi değildir. Öğrenciler her zaman staj yaptıkları yerde kalma amacı ile bu kurumlarda 1 yıllığa çalışmazlar. Onların esas amaçları okudukları bölümün sektörde ne ifade ettiği, kendilerinin bu okudukları bölüm ve dal ile ne şekilde ekmek yiyeceklerinin belirlenmesi noktasıdır. Mesleğini seven ve gelecekte o işten ekmek yemeyi öğrenci büyük ölçüde bu son sınıfta staj yaptığı zaman karar veriyor. Öğrencilerin birçoğunun staj yaptıkları yerde kalma istekleri o işyerinin koşullarından ziyade öğrencinin yaptığı işi sevmesi ile mümkündür.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu staj yaptığı dal ile ilgili bir meslek dalından gelecek kurma beklentisi içerisindedir. Bu oranın yükselmesi bizlerin elindedir. Rehber öğretmenlerin öğrencilerin beceri ve ilgi alanına göre doğru bölüme ve doğru dala yönlendirilmesi sonunda da istekli bir staj yılı öğrenciyi o meslekten soğutmaz. Öğrenci staja gitmeden bu meslek hakkında büyük ölçüde bilgi sahibi olmalıdır. Bu meslek ile nerelerde nasıl iş imkânları olduğunu bilmelidir.

Artık öğrencilerin sektörel alanları ile ilgili öğrencilere daha uygulamalı eğitim vermek zorundayız. Atölyelerimizi yenilemeli. Okul imkânlarını geliştirmeliyiz. Araç gereç deney eğitim öğretim setlerinin arttırmalıyız. %61'lik yüzdeler oran ile öğrencilerin kurumların kendileri için meslek tercihinde olumlu bir rol üstlendiğini belirtirken,%39'luk bir oran ile de olumsuz etkilediğini belki de gelecekteki meslek tercihinde rolü olmadığını belirtilmiş olunabilir.

4 yıl okuduktan ve son sınıfta stajını tamamladıktan sonra bir öğrencinin; okuduğu bölüm, dal dışında bir mesleğe yönelmesi biz eğitimcilerin başarısızlığı diye düşünüyorum. Muhakkak her mezun ettiğimiz öğrencide mezun olduğu iş sahasında çalışacak diye bir gerçeklikte yok. Ama yüzdeler oranları çekebildiğimiz kadar yukarı çekersek ülke adına verimlilik sağlanacağını düşünüyorum. Bu bulgulara dayanarak Endüstri Meslek Lisesine devam eden öğrencilerin meslek seçimi konusunda yeterli olgunluğa sahip olmadan bir meslek alanına yöneldiği yâda yönlendirildiği, yapılan seçimin bireyin ilgi, yetenek ve istekleriyle örtüşmediği, o mesleğin gerektirdiği ruhsal, biyolojik ve fiziksel niteliklere sahip olmadıkları söylenebilir.

SONUÇ

Bir ülkenin kalkınması sanayileşmesi ile büyük ölçüde paralellik gösterir. Sanayileşme, teknolojik gelişmenin gerektireceği bilgi ve beceri düzeyine sahip nitelikli insan gücüne bağlı iş olanaklarının tümüdür. Bu insan gücünün oluşturulması mesleki ve teknik eğitim ile mümkündür. Türkiye'de mesleki eğitimin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Cumhuriyet öncesinde Ahilik ve Gedik kuruluşları Cumhuriyet sonrasında ise batıdaki gelişmelere paralel olarak örgün eğitim veren mesleki eğitim veren okullar açılmıştır. Öncelikli işlevi sınırlı sayıda iş kollarına öncülük etmek olan mesleki ve teknik eğitim okulları ne yazık ki gelişmelere ayak uyduramamış ve gelişen sanayinin gerisinde kalmıştır. Milli Eğitim Şuraları, Kalkınma Planları mevcut yasal düzenlemeler ile konuya önem vermiştir. Bu konuda önemli gelişmelerin biri 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunuyla; pratik ve teori arasında uyumsuzluğun ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Bu kanunla öğrencilere uygulamaya yönelik işletmelerde mesleki eğitim ile ilgili beceri eğitimine yönelik staj yapma zorunluluğu getirilmiştir.

2005–2006 öğretim yılından itibaren ortaöğretimde yapılan düzenlemeler çerçevesinde ortaöğretim kurumlarının öğretim süresi dört yıla çıkarılmış ve 9'uncu sınıf

genel liseler ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları için ortak sınıf olarak kabul edilmiştir. Yeni düzenlemeye göre öğrenciler 10'uncu sınıftan itibaren kaydolacakları alanda ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim ve öğretimlerini sürdüreceklerdir. Milli Eğitim Bakanlığının ilgili genelgesi gereği 9'uncu sınıf yılsonu başarı ortalaması % 50, ilköğretim okulu diploma notu % 30 ve Alana Yönelme Tavsiye Formunda tercih edilen alan için belirlenen değerlendirme notu % 20 oranında etki ettirmek suretiyle yapılacak sıralama esas alınarak yapılacaktır. Genelgeden de anlaşıldığı üzere öğrencilerin bir meslek alanına yöneltilmesinde ilgi istek ve yetenekten daha çok ilköğretimde ve 9'uncu sınıftaki akademik başarısı ön plana çıkmaktadır.

Bu araştırma işletmelerde staj yapan meslek lisesi öğrencilerinin yapmış oldukları stajların mesleki gelişimlerine etkilerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak uygulama meslek lisesi öğrencilerinin bu konudaki tutumlarının belirlenmesine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre işletmecilere ve eğitimle ilgili yetkili birimlere şu önerilerde bulunabiliriz.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin meslek alanlarına yerleştirmelerde, %50 ilköğretim not ortalaması, %30 dokuzuncu sınıf not ortalaması ve %20 tanıtım yönlendirme dersi öğretmeni, rehberlik servisi öğretmeni ve sınıf rehber öğretmenin verdiği not göz önünde bulundurulmaktadır. Ancak meslek seçiminde sadece akademik başarının ön plana çıkarılması doğru değildir. Okul kurumu öğrencilerin sadece akademik açıdan değil bedensel, bilişsel ve ruhsal gelişimleri ile ilgilenen bir sistem olmalıdır. Okulda ergenler kendilerini ifade edebildiği, sosyalleştiği, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere yönlendirilmeli, aileler ile işbirliği içinde olmalıdır.

Sınıf ve Rehber Öğretmenler öğrencilere meslek seçiminde rehberlik yapmalı. Çocuğun kendini tanıması keşfetmesi bireysel farklılıklarını görmesine ve yapabileceği meslek alanlarını tanımasına fırsat verecek olanaklar sağlamalıdır.

İlköğretim 6-7-8, genel liseler ile mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının 9 uncu sınıf öğrencileri için meslekleri tanıtıcı panel seminer konferans vb etkinlikler yapılmalıdır. Bu etkinliklere öğrencilerin aileleriyle katılmaları sağlanmalıdır.

Tanıtım ve Yönlendirme Dersinin işlenmesinde meslekleri tanıtıcı filmler slâytlar ve broşürlerden de faydalanılmalıdır.

9 uncu sınıf öğrencilerine, geleceğine büyük ölçüde yön verecek önemli bir karar öncesinde, meslekleri tanıtım ve alana yöneltme çalışmaları için rehberlik saatleri dışında özel zaman dilimi ayrılması, mümkün olduğu takdirde öğrenci ve velinin birlikte bu etkinliğe katılmalarının sağlanması konusunda çaba gösterilmelidir.

Öğrencilerin bir mesleğe yöneltilmesinde ilgi, yetenek, başarı, kişilik ve bilişsel özelliklerinin ortaya çıkarılabilmesi için yeterli sayıda envanterin uygulanması ve yönlendirme sürecinde bu testlerden alınacak sonuçların göz önünde bulundurulmalıdır.

Aileden algılanan sosyal ve psikolojik destek artıkça öğrencilerin kendilerinden beklenen alan ve meslek seçimine ilişkin doğru davranışları kazanabilmektedirler. Bu bulguların beklentiler doğrultusunda gerçekleştiği söylenebilir. Yapılan çok sayıda araştırma öğrencinin ailesinden öğretmenlerinden, arkadaşlarından sağladığı destek düzeyi ile akademik başarısı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırmalar, bireylerin algıladıkları sosyal destek ile psikolojik uyum arasında önemli bir ilişki olduğunu ve algılanan sosyal desteğin stresle başa çıkma, okula devam ve akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu sebepten gerek aile gerek okulun rehberlik servisi koordineli bir şekilde bu gençlere doğru yönlendirmelidir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre öğrenciler işletmedeki stajla ilgili birçok konuyu kısmen onaylarken bazı konularda kararsız kalıp belirgin bir tutum gösterememiş bazılarını da kısmen reddetmişlerdir. Konuların birçoğunu kısmen onayladıkları için işletmelerin bu konularda mesleki etkilerinin olumlu olduğu söylenebilir. Fakat öğrencilerin genelde olumlu tutuma sahip oldukları bu konularda, tutumlarının olumlu yönde çok güçlü olmadığı görülmektedir. Bu duruma dikkat edilmesinde yarar vardır.

İşletmecilerin nitelikli işgücünde önemli bir grubu oluşturacak meslek lisesi öğrencilerinin bu konulardaki tutumlarının olumlu yönde güçlenmesi için gerekli çabayı göstermeleri kendi iş kollarındaki kalite ve verim açısından yararlı sonuçlar sağlayabilir.

Öğrencilerle ilgili elde edilen sonuçlarda önemli bir nokta öğrencilerin uygulama yapmakta oldukları işyerinde, lise eğitimi tamamlandıktan sonra kalma görüşünü kısmen

onaylarken, işyeri değiştirme konusunda da tam net bir tutuma sahip olmamalarıdır. Bunun nedenlerini çok yönlü araştırmalı, öğrencinin isteği dışında işyerini değiştirmek zorunluluğu olan durumlar hariç, aynı işyerinde kalma durumu mümkün olan öğrencilerde kararsız kaldıkları işyerleri için nedenler anlaşılmaya çalışılmalıdır.

İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının gerçekteştirilmesi esnasında öğrencilere bulunacak işyerinin kriterleri belirlenmeli, teknik yapısı iyi, araç-gereci fazla, öğrencilerin yeni teknolojileri tanıyabileceği kendi alanlarıyla ilgili yerlerin olmasına dikkat edilmelidir.

Ayrıca öğrenciler staja gitmeden önce kendilerine tanınan haklar hakkında seminerler verilmelidir.

İşletmelerde bir eğitim bölümünün ve sorumlusunun olması öğrencilerin gelişimindeki etkisi tartışılmaz. Beş stajyer ve üstü çalışan yerlerde mutlaka bir eğitim bölümünün açılması için gerekli yasal işlemler yapılmalıdır. Diğer işletmelerde de en azından eğitim sorumlusu usta öğrencilerin olmasına dikkat edilmeli, ustaları usta öğrencilik formasyon dersleri almaları için mesleki eğitim merkezlerine yönlendirilmeleri sağlanmalıdır.

Koordinatör öğretmenler tarafından kontroller ciddi bir şekilde yapılmalı ve kâğıt üzerinde olumlu tablolar çizilmesinin önüne geçilmelidir. Öğretmen işyerlerinde sadece kontrol için değil gerektiğinde işyerinde faaliyet göstermeleri (eğitim sorumlusu) şeklinde görevlendirmeleri yapılmalıdır.

Öğrenciler işletmeye ilk defa gittiklerinde koordinatör öğretmenleriyle gitmeli, işletmedeki iş tanımları koordinatör öğretmen ve eğitim sorumlusu tarafından beraber öğrenciye bildirilmelidir. Öğretmen öğretim programını ve takvimi eğitim sorumlusuna teslim etmelidir.

Öğretim programları, teknolojik gelişmelere ve işletmelerde uygulanabilirliğine göre yeniden düzenlenmeli ve bu düzenlemede mutlaka işletme temsilcilerinin de olması sağlanmalıdır.

Öğrencilerin meslekle ilgili olmayan işlerde çalıştırılmasına müsaade edilmemelidir. Öğrencilerin farklı ortamlar, farklı işletmeler görmeleri açısından her dönemde ayrı bir işletmede staj yapabilmesi için yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde Mesleki Eğitim Birimi oluşturulmalı, işletmelerin hangi meslekte kaç elemana ihtiyacı olduğu, mesleki eğitim mezunlarının kayıtları ve nerelerde istihdam edildiği bu birim tarafından izlenmelidir.

Meslek standartları belirlenmeli ve eğitim programları modüler bir yapıda olmalı, bu modüler yapı teknolojinin getirdiği yenilikler çerçevesinde yenilenmeli, modüler program oluşturulurken mutlaka işletme temsilcilerinin olmasına dikkat edilmelidir.

Büyük kurumların meslek liseleri ile yakınlaşmasını devlet teşvik etmeli hatta büyük üretim yapan firmalara okullara teknik destek ve stajyer öğrenci alımını zorunlu kılmalıdır.

Gelişen teknolojiyle birlikte öğretmenlerinde bu teknolojiye uyum içerisinde olmaları ve gelişimi sürekli olarak takip edebilmeleri açısından hizmet içi eğitim seminerleri açılmalı ve her yıl en az bir hizmet içi eğitim seminerine katılım sağlanmalıdır.

Endüstri Meslek Liselerimiz; oluşturulduğu günden itibaren sanayinin ihtiyaç duyduğu ara elemanı yetiştirme gayesi içindeydi. Günümüzde ara elemanın tanımının değiştiği, hızlı değişim ve gelişime ayak uydurabilen, ürün ve hizmet kalitesinde sorumluluk alabilen, teknik becerilerle farklılıkları ortaya koyabilen, matematiksel hesapları yapan, düşüncelerini tam olarak ifade edebilen, karşılaştığı sorunlar karşısında yeni çözümler üretebilen nitelikli iş gücü olarak tanımlandığı görülmektedir. İşte bu nitelikli iş gücünü oluşturabilmek için mesleki eğitim kurumları ile işletmelerin etkin bir şekilde işbirliği içinde olmaları gerekmektedir.

Kaynakça

Binbaşıoğlu, C., **Genel Öğretim Bilgisi**, 3. B., Ankara, 1983, s.28.

Öztabağ, L., **Eğitim Sosyolojisi**, 2.B., 971, s.11.

Erdoğan, İ., **İşletmelerde Davranış**, İstanbul, İ.Ü. İşletme Fak. Yay., No: 242, 1991, ss.102-103

Tezcan, M., **Eğitim Sosyolojisi**, 5. B: Ankara, Bilim Yayınları, 1988, s.4.

Variş, F., **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları, No: 159, 1988, s. 18.

Binbaşıoğlu, C., **Eğitim Psikolojisi**, Ankara, 1978, s.4.

Fidan, N.- Özden, M., **Eğitim Bilimine Giriş**, 2.B., Repa Yay., Ankara, 1987, s. 13.

Cicioğlu, H. A., **Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim** Ankara, 1983, s. 131.

Doğan, H.- Alkan, C.- Sezgin, İ., **Mesleki ve Teknik Eğitimin Prensipleri**, Ankara, A.Ü. Eğitim Fak. Yay., No: 90, 1988, s.2.

Özdil, İ., ‘‘Teknoloji Yoğun bir Çağda Mesleki-Teknik Eğitimin Yönetimi ve Profesyonel Kadro’’, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Eğitim Bilimleri Ulusal Kongresi, Ankara, 24–28 Eylül 1990 Bildirileri, **Eğitim Teknolojisi**, Ankara, 1993, ss.289–297

Orman, M., ‘‘Türkiye’de Meslek ve Teknik Eğitim Nasıl Olmalıdır? Öneriler’’, **Teknik Eğitimin Dünü, Bugünü ve Geleceği**, İ.T.Ü., İstanbul , 24, 25, 26 Ekim 1983, s. 1-19.

Kaptan, S., ‘‘Türkiye’de Yüksek Öğrenim Reformu ve İnsan gücü Potansiyeli’’, **DPT**, SPB Planlama Dairesi Yayınları, No: 202, Mart 1986, s.53.

Özdil, İ., ‘‘Mesleki ve Teknik Eğitim Sorunları/Çözümler/Ulusal/Evrensel Perspektif’’, **MEB Çıracılık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi Hazırlık Dokümanı**, Ankara, 1990, s.25.

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü,
İşletmelerde Meslek Eğitimi Ders Notları, Ankara, 1988, S. 1.

Alaylıoğlu, R.- Oğuzkan A.F., **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**, İnkılâp Aka Yayınları,
1973, s. 185.

TİSK, Mesleki Eğitim Sistemimiz ve İşletmelerde Beceri Eğitimi Sorunlar ve Çözüm
Önerileri Raporu 2005

Doğan, H.-Ulusoy, A.-Hacıoğlu, F., Okul Sanayi İlişkileri, Ankara, 1997, s. 6.

Tanrıkulu, N., **Teknik Öğretimin Dünü Bugünü Geleceği**, Teknik Öğretim Ulusal
Kongre Bildirileri, (24–25–26 Ekim 1983) İstanbul, 1983, s. 1

Çağatay, N., **Bir Türk Kurumu Olan Ahilik**, ‘‘2.B., Konya, Selçuk Üniv. Yayınları, s.
51.

Çağatay, **a.g.e.**, s. 52.

Doğan, H.-Cevat, A.-Sezgin, İ., **Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri**, Ankara, 1980, ss.
21-22.

Doğan, H. **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, İstanbul, 1983, s. 360.

Alkan, C.-Doğan, H.-Sezgin, İ., **Mesleki ve Teknik Eğitimin Prensipleri**, A.Ü. Eğitim
Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 61, Ankara, 1976, s.184.

Ünal, L.I., ‘‘Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik
Değeri’’, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1988, S.: 3, s. 89.

Baloğlu, Z., ‘‘Sanayileşmede Eğitimin Rolü ve Önemi Nedir?’’, **TED Sanayileşme
Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları Türk Eğitim Derneği 15. Eğitim Toplantısı**, 28–
29 Kasım 1992, Ankara, ss. 20–21.

Aktuğ, H., ‘‘Mesleki ve Teknik Eğitimin Bugünkü Durumu, Ülkemizdeki Uygulama’’.
Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No:
126, Ankara 1983, s. 29.

16. Milli Eğitim Şurası, Ön Komisyon Raporları, Milli Eğitim , Ankara, 1998, s. 83.

Adem, M., “İnsan Gücü Planlaması”, **A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 42. (XLII) Ocak-Aralık 1987, No: 1-4, ss.146-147.

Ünal, L.I., “İşverenlerin Eğitim-İstihdam İlişkisi İle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi” , **Yayınlanmamış Araştırma**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Mayıs 1990, s. 37.

Alemdar, Y., “İnsan gücü ihtiyaçlarının Planlaması Üzerinde Çeşitli Yaklaşımlar ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı İnsan gücü İhtiyaç Modelinin Çözümlemesi” , **DPT, 1291- SPD**, Ankara, 1973, ss. 1-3.

Hesapçıoğlu, M., **Türkiye’de İnsan gücü ve Eğitim Planlaması**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 127, Ankara 1984, ss. 46- 47.

Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Kalkınma Planı Birinci Beş Yıl: 1963- 1967, Ankara, 1963, ss. 441-442.

DPT, Kalkınma Planı İkinci Beş Yıl: 1968- 1972, Ankara, 1968, s. 163.

DPT, Yeni Strateji ve Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıl: 1973- 1977, Ankara, 1973, s. 717.

DPT, Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1979- 1983, Ankara, 1979, ss. 443-455.

DPT, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1985- 1989, Ankara, 1985, s. 139.

DPT, Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı: 1990- 1994, Ankara, 1989, s. 295.

16. Milli Eğitim Şurası Dokümanı Kalkınma Planlarında Mesleki ve Teknik Eğitim, Ankara, 1998,

M.E.B., **Mesleki ve Teknik Öğretimin Yapısı ve Organizasyonu Raporu**, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müd. Ankara, Mesleki ve Teknik Açık öğretim Yayınları, 1990, s. 89

M.E.B., **T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu**, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 82.

M.E.B., **T.B.M.M. 1995 Yılı Bütçe Raporu**, Ders Aletleri Yapım Merkezi Yayınları, 1994, s. 83.

Çelik, A., “**Teknik Öğretimin Dünü Bugünü ve Geleceği**, Teknik Eğitim Ulusal Kongresi Bildirileri, İstanbul, s. 11.

M.E.B. İstatistikleri , ss. 93-95

Başaran, İ., **Eğitime Giriş**, Ankara, Sevinç Yayınları,, 1989, s. 202.

Şahinkesen, A., “Eğitimde İkili Sistem (Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Sistem)” **Eğitim Bilimleri Fakültesi**, Cilt: 25, S.: 2, Ankara, 1992, ss.691-692.

Ünal, L.I., “Türkiye’de Orta Öğretim Düzeyindeki Mesleki ve Teknik Eğitimin Ekonomik Değeri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1988, S.: 3, s. 89.

Büyükerşen, Y.-Dirimtekin, H.-Erdem, B.-Özer, M., **İktisada Giriş**, Eskişehir, 1998, s. 327.

Oğuz, O., **İktisada Giriş**, İstanbul, 1992, s. 259.

Doğan, H., “Mesleki ve Teknik Öğretimde Sistem Yaklaşımı”, **MPM Mesleki ve Teknik Eğitimde Verimlilik Semineri**, MPM Yayınları, No: 124, Ankara, 1973, s. 28

“Onaltıncı Milli Eğitim Şurası Hazırlık Dokümanı”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Karabük Teknik Eğitim Fakültesi, **1. Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu**, Ankara, 1998, s. 63.

Alkan, C., “**Teknolojik Gelişmeler Karşısında İşgücünün Eğitim, Uyum ve İstihdam Sorunları Sempozyumu**”, Ankara, 1987, s. 115.

Oktay, E., “3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ve Türk-Alman Çıraklık Eğitimi Model Projeleri”, **İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu**, MEKSA Vakfı Yayınları, Ankara, 1988, s. 53.

Şahinkesen, 1992, ss.494 - 495.

Gürol, M., **Okul Sanayi İşbirliği**, Ankara, 1997, ss.69-70.

Doğan, ‘‘Okul-Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitim alışmaları ve Elde Edilen Sonuçlar’’, A.Ü. Eğitim Fakóltesi Dergisi, Sayı. 17, Ankara, 1984, ss.1–2.

<http://ktogm.meb.gov.tr/tamamlananprojeler.asp> (26.07.2008)

<http://ktogm.meb.gov.tr/uygulanmaktaolanprojeler.asp> (26.07.2008)

Petrol-İş, 91 Petrol-İş yillığı, İstanbul, 1991, s.369.

<http://www.mvet.org/index.html> (26.07.2008)

<http://www.mvet.org/index.html> (27.07.2008)

http://www.meksa.org.tr/index_tr.html (27.07.2008)

<http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html> (27.07.2008)

<http://www.megep.meb.gov.tr/indextr.html> (27.07.2008)

Sezgin, İ., ‘‘Mesleki-Teknik Eğitim Sistemi’’. **Teknolojik Gelişmeler Karşısında İşgücünün Eğitim, Uyum ve İstihdam Soruları Sempozyumu**, M.P. M. Yayınları, No: 3623, Ankara 1988, ss. 127–129.

<http://mevzuat.meb.gov.tr/html/197.html> (03.08.2008)

http://etogm.meb.gov.tr/mevzuat/genelge_2006_30.pdf (15.08.2008)

Yücel, A., **Türkiye’de İşgücü Eğitimi**, DPT Sosyal Planlama Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s.17.

Kutlu, E., **Dünya Ekonomisi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1998, ss. 168–169.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), ‘‘Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin İncelenmesi’’, **Mesleki ve Teknik Eğitim Raporu**, Ankara, 29 Temmuz 1994, s.1.

Milenyum Eşiğinde Mesleki Eğitim ve Öğretim, Mess Yayınları, ss.155–156.

Karasar, N, Bilimsel Araştırma Yöntemi, 4.B., Ankara, 1991, s.109.

ÖZGEÇMİŞ

09 Eylül 1977 tarihinde KİLİS vilayetinde dünyaya geldim. İlk öğrenimimi İstanbul Florya da bulunan Şenlikköy İlkokulunda orta öğrenimimi yine aynı semtte bulunan Zeynep Bedia Kılıçarslan Ortaokulunda ve liseyi ise yine aynı semtte bulunan Florya Tefik Ercan Lisesinde tamamladım.1994 yılında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektrik Öğretmenliği bölümüne başladım.1998 yılında mezun olduktan sonra aynı yıl İstanbul Tozkoparan Meslek Lisesinde öğretmenlik görevine başladım.2000 yılında askerlik görevimi tamamladım.2005 yılından itibaren İstanbul Bahçelievler Erkan Avcı Meslek Lisesinde öğretmenlik görevime devam etmekteyim.

2005 yılında Beykent Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

Özel ilgi alanlarım, eğitim yönetimi ve öğrenim metodları, kişisel gelişim yöntemleri, spor aktiviteleri, gezerek ve görerek öğrenme olarak sıralayabilirim.

Burçin ÖZSAYAR

EKLER

1. Anket Formu

2. İzin Yazıları

ÖĞRENCİ ANKETİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışmada, " İşletmelerdeki Mesleki Eğitim Uygulamasının Öğrencilerin Mesleki Gelişimine Etkileri " incelenmektedir. Araştırmanın geçerliliği açısından lütfen bütün soruları okuyunuz ve mutlaka her soruyu cevaplandırınız. Size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz. Yanıtlarınızın açık, samimi ve doğru olması araştırmanın objektifliği açısından önemlidir. Elde edilen bilgiler topluca değerlendirilecektir.

Ankete adınızı yazmanıza gerek yoktur.

Araştırmaya gösterdiğiniz ilgi ve katkı için teşekkür ederiz.

Tez Öğrencisi Burçin ÖZSAYAR
Danışman Yrd. Doç Dr. Seval AKBIYIK

I. BÖLÜM

Aşağıdaki seçeneklerden size uygun olanı parantez içine (X) koyarak cevaplayınız

1. Cinsiyetiniz?

() Erkek () Kız

2. Branşınız?

() Elektrik () Metal İşleri () Bilgisayar () Diğer ;.....
() Elektronik () Tesviye () Makine Ressamlığı
() Yapı Ressamlığı () Mobilya ve Dek. () Kimya bölümü

3. Mesleki eğitim gördüğünüz işletmedeki stajyer sayısı?

() 1-5 () 5-10 () 10 ve Daha Üstü

4. Mesleki eğitim gördüğünüz işletmede sizden sorumlu usta bir eğitici var mı?

() Evet () Hayır

5. Koordinatör öğretmeniniz sizce okul-işletme-öğrenci koordinasyonunu yeteri kadar sağlıyor mu?

() Evet () Hayır

6. Staj yaptığınız kurum size hangi sosyal imkânları sağlıyor? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

() Servis () Yemek () Yol Parası
() Sağlık Hizmeti () İş kıyafeti () Dolap () Diğer ;.....

7. İlköğretim diploma notunuz hangi seçenekteki aralıktadır?

() 0-2 () 2-4 () 4-5

8. Halen son sınıfta okuduğunuz branşı isteyerek mi seçtiniz?

() Evet () Hayır

9. Halen son sınıfta okuyup bu sene mezun olmayı düşündüğünüz branşınızın gelecekte size hangi iş alanlarında olanak sağlayacağı konusunda yeteri kadar bilginiz var mı?

() Evet () Hayır

II. BÖLÜM

Aşağıdaki her cümleyi sırasıyla okuyunuz. Her ifadeye 1,2 ölçekleri ile cevap verilecektir. Seçenekler **(1)EVET=Katılıyorum** , **(2)HAYIR=Katılmıyorum** olarak olumludan olumsuzu doğru sıralanmıştır. Size hangisi uygun ise o sayının üstüne (X) işareti koyunuz.

		Katılıyorum EVET	Katılmıyorum HAYIR
1	Staj yaptığım işletme okul tarafından belirlenmiştir	(1)	(2)
2	Staj yerini bulmak kolay olmuştur.	(1)	(2)
3	Staj yerini bulmak için çok fazla işyeri araştırmam gerekti.	(1)	(2)
4	3308 sayılı mesleki eğitim kanunu hakkında bilgiye sahibim.	(1)	(2)
5	Staj süresinin bir yıl olması deneyim için yeterlidir.	(1)	(2)
6	Staj süresi gelecekle ilgili yapacağım meslek tercihi için yeterlidir.	(1)	(2)
7	İşyerinde diğer personel benim mesleki becerilerimi kazanmamda yardımcı olmaktadır.	(1)	(2)
8	İşyerinde kazandığım mesleki beceri okulda kazandığıma göre çok fazladır.	(1)	(2)
9	Okulda işyerine göre daha fazla mesleki beceri kazandım.	(1)	(2)
10	Çalıştığım kurumdaki iş arkadaşları staj olduğum için farklı davranmıyorlar.	(1)	(2)
11	Çalıştığım kurumda alanımla ilgili bütün araç ve gereçleri bulabiliyorum.	(1)	(2)
12	İşyerinde bütün araçların kullanılmasında bana izin veriyorlar.	(1)	(2)
13	Okullarda görmediğimiz makine ve aletleri işyerinde tanıma fırsatı sahibiz.	(1)	(2)
14	İşyerinde kullanmam gereken araç ve gereçler hakkında gerekli deneyimi kazandım.	(1)	(2)
15	Yaptığım staj bana yapmayı düşündüğüm iş ile ilgili çok bilgi ve beceri kattı.	(1)	(2)
16	İşyerinde kazandığım deneyim ile bu alanın gelecekte benim için uygun olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)
17	İşletmede okula verilmek üzere bizimle ilgili gelişim tablosu düzenlendi.	(1)	(2)
18	Yaptığım stajın bu meslek üzerine gelecek kurmada rolü büyüktür.	(1)	(2)
19	Staj yaptığım kurumun koşulları iyi olduğu için orada kalmayı düşünüyorum.	(1)	(2)
20	İşyerinin şartlarını uygun bulmadığım için okul bitince farklı bir işyerinde çalışmayı düşünüyorum.	(1)	(2)
21	Stajı bitirdikten sonra mezun olduğum takdirde farklı bir dalda çalışmak istiyorum	(1)	(2)
22	Okulda aldığım Eğitim-Öğretim bu mesleğe eğilimimi arttırdı.	(1)	(2)
23	Okulda yeteri kadar mesleki eğitim gördüğüme inanmıyorum.	(1)	(2)
24	Koordinatör öğretmenim işletmede mesleki eğitimimin gelişmesi aşamasında bana yeteri kadar yardımcı olmuştur.	(1)	(2)
25	Mesleki eğitim gördüğüm işletme öğretim programına uygun üretim ve hizmet veriyor.	(1)	(2)
26	Staj yaptığım kurumda kişisel becerilerimi sergileme olanağı buldum.	(1)	(2)
27	Bu kurumlar bizleri gelecekle ilgili meslek tercihinde olumlu yönde etkiliyor.	(1)	(2)

III. BÖLÜM

Konu ile ilgili belirtmek istediğiniz düşünce ve önerilerinizi lütfen yazınız.

EKS

BAHÇELİEVLER ERKAN AVCI ANADOLU TEKNİK LİSESİ
TEKNİK LİSE VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

11,04,2007

Beykent üniversitesinde yüksek lisans yapmaktayım. Tezim için yapmam gereken öğrenci anketini (İşletmelerdeki Mesleki Eğitim Uygulamasının, Öğrencilerin Mesleki Gelişimine Etkileri) kendi okulumuzda son sınıf öğrencilerine uygulamak için gereken iznin verilmesini talep ediyorum.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Burçin ÖZSAYAR
Elektrik Böl. Öğrt.

EKLER: Öğrenci Anketi (1 adet)

11-04,
2007 728 620

EK-2

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
BAHÇELİEVLER ERKAN AVCI ANADOLU TEKNİK LİSESİ
TEKNİK LİSE VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : B.08.4.34.MEM.4.34.18.370/472
KONU : Anket Uygulanması

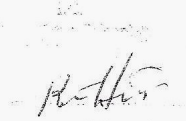
12/04/2007

İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
BAHÇELİEVLER/İSTANBUL

Okulumuz Elektrik Bölümü öğretmeni Burçin ÖZSAYAR okulumuz son sınıf öğrencilerine “İşletmelerdeki Mesleki Eğitim Uygulamasının, Öğrencilerin Mesleki Geliştirme Etkileri” konulu anketini uygulamak istediğine dair dilekçesi ekte sunulmuş olup, Anket uygulaması Müdürlüğümüzce de uygun olup, Makamınızca uygun görüldüğü takdirde gereğini arz ederim.

MUHİTİN KARA
OKUL MÜDÜRÜ

EKLER :
1- Dilekçe (1 Adet)
2- Öğrenci Anketi (1 Adet)

5649

12 Nisan 2007

5

T.C.
BAHÇELİEVLER KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Ek-1

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.18.320/5631
Konu: Anket Uygulaması.

12/04/2007

İSTANBUL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
(Kültür Bölümü)

İlgi:Okul Müdürlüğünün 12.04.2007 tarih ve 370/472 sayılı yazısı.

İlçemiz Erkan Avcı ATL ve End.Meslek Lisesi Elektrik Bölümü Öğretmeni Burçin ÖZSAYAR'ın Anket Uygulaması ile ilgili yazısı ilişikte sunulmuştur.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Yakup YAKIRLIOĞLU
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Eki:1-Okul Müdürlüğünün yazısı ve ekleri.

İstanbul Evleri Sarmaşık Sokak
Bahçelievler Anadolu Lisesi Ek Binası
Bahçelievler/İSTANBUL
Telefon:(0212) 504 00 17-557 366 39 Fax(0212)554 54 22
Elektronik Ağ:www.bahcelievler-meb.gov.tr

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/4595
Konu : Anket (Burçin ÖZSARACI)

15. Mayıs 07

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.03.2003 tarih ve 2430 sayılı emri.
b) Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 12.04.2007 tarih ve 5631 sayılı yazısı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Burçin ÖZSARACI "İşletmelerdeki Mesleki Eğitim Uygulamasının Öğrencilerin Mesleki Geliştirme Etkileri" konulu anket çalışma isteği ile ilgili İlgi yazı Müdürlüğümüze incelenmiştir.

Adı geçen yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla, ekte onaylı ve mühürlü bulunan Ek:(1/2-5) de bulunan bilgilerin ilimiz Ek:4 de ismi bulunan okullarda İlgi (a) Bakanlık emri esasları dahilinde uygulaması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZCAN
Millî Eğitim Müdürü

EKLERİ:
Ek-1. İLGI(b) yazı ve ekleri

OLUR

17/05/2007

Hikmet DİNÇ
Vali Yardımcısı

4440632

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 2125261382
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr **Web** : http://istanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1616
Konu : Anket (Burçin ÖZSAFAÇ)

16/05/2007

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

- İlgi: a) Valilik Makamının 15.05.2007 tarih ve 580/1595 sayılı onayı.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün ve 2430 sayılı emri.
c) Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün 12.04.2007 tarih ve 5631 sayılı yazısı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans programı öğrencisi Burçin ÖZSAFAÇ "İşletmelerdeki Mesleki Eğitim Uygulamasının Öğrencilerin Mesleki Geliştirme Etkileri" konulu anket uygulaması yapma isteği İLGİ (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İLGİ (a) Valilik Oluru doğrultusunda, İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Halim KARAKAYA
Müdür a.
Müdür Yardımcısı V.

EKLER :

- Ek-1. İLGİ (a) Valilik Oluru
Ek-2. Onaylı Anket soruları

EGİTİM
%100
DESTEK
4440632

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 2125261382
E-Mail : kultur34@meb.gov.tr **Web :** <http://istanbul.meb.gov.tr/bolunler/kultur>